

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (399)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steje naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

Stev. (No.) 398.

Chicago, Ill., 27. aprila (April) 1915.

Leto (Vol.) X.

Ob Prvem Maju.

Večni čudež se je zopet uresničil;
grob se je odprl in vstalo je življenje.
Smrti ni nikjer; le zagrinjala gosto
skriva žejnemu očesu prenovljenje.

Mladi maj se je po dolgi zimi vrnil
z vsi prelestjo oživiljenih lok zelenih,
s pesmijo potokov, še pred kratkim zmrzlih,
s čarom prvih cvetov, belih in rumenih.

Čez planjavo, s svežo dražestjo posuto;
lahno stopa Maj, glasnik rasti mogočne,
nosi zalog leta, rož, kresnic in vriskov,
obljubljuje žetev in plodove sočne.

Mladi maj, oznanjevalec jasnih časov,
troši pestre barve po preprogah zemlje
in razliva solnčni blišč na dol in gore,
krajša sence in z neba mrakove jemlje.

Človek, zemlje dete, gleda Vesne delo.
Tajna majska moč v srce mu rahlo sega,
kakor v drevju sok se kri mu vsa ogreva,
glas vabljuv, neznan, se v duši mu razlega.

Slutnja vstaja, tiha slutnja o Lepoti,
ki globoko pokopana pod gomilo
po vstajenju hrepené nestrpno čaka
na junaka, da jo reši z mlado silo.

Majnik je zelen, cvetoč in solnčno jasen...
Kje li je lepota v sužnjem življenju?
V jami noč, v tovarni mrak, doma trohno; ba;
vse pogreza se v breznadejnem trpljenju.

Ne v breznadejnem! Premagana je zima,
po poljani, v gozdu vse brsti in klije,
zrak celo je poln duhtenja in šumenja;
ptič je našel prostor in si gnezdo vije.

Le slabost vzdihuje, revica, brez upa.
Kar brezmočno hira, si pogreb pripravlja,
piše oporoko in si križ naroča;
kar je tako krepko, majski dan proslavlja.

Ni lepote še v življenju siromaka...
Ni toplote, kadar zimski sever brije.
Korenina pod zemljo in ledom čaka,
ko pa pride maj, si k solneu pot prerije.

Tudi človek, mnogih lažnih upov žrtev,
sme gojiti v svojem srečju zlate nade;
tudi njemu maj lahko zvezete čaroben
in prokletstva stolp lahko se v prah razpade.

Človek bedni, varale so te obljube
in tolažbe so meglene te slepile,
ki so plavale pred tabo kakor veče,
skozi mrak in noč v močvirje te vabile.

Na začaranem si svetu dolgo živel;
pravljice so kakor z mrežo te ovile.
Ko poslušal bajke si iz pen in sape,
so strupene kače gorko kri ti pile.

In zamrl je up, zbolela živa vera.
Zračne vse graščine so se potopile,
zlati hrami boljših dni so pogoreli,
izkadila se zavest je tvoje sile.

Glej! Zeleni Maj prinaša novo nado.
Kliče te glasno, da jo v oblike žive
s svojo silno stvarniško močjo pretvoriš,
da poseješ zdaj za leto svoje njive.

Čarodejstev ni; resnice ni iz pravljice.
Plod le tam zoreva, kjer je bilo seme,
Zmagati ne more, kdor se ne bojuje;
v boj ne gre junak brez vojskine opreme.

Upaj, človek! Če je bojna tvoja volja,
bo resnica sveta, kar je danes nada,
in Lepota, v temo med zverjad pregnana,
kadar zmagaš, tvoje sile bo nagrada.

Prvi majnik je praznik delavnega ljudstva
vseh narodov. Mednarodno sklenjen se medna-
rodno praznuje in pomeni pogreb narodnega
sovraštva. Internacionalno praznovanje prvega
majnika izraža spoznanje, da je boj delavstva
proti internacionalnemu kapitalizmu mogoč le
v nerazrušenem edinstvu izkoriščenega delavstva.
Kjer ni mednarodna misel še dovolj vkoreninjena,
jo je treba tembolj bližnjemu gojiti, da se
okrepča proti vsakemu viharju. Kdor izrablja
nepremagane ostanke šovinizma proti mednarod-
nosti, je sovražnik delavstva. Ako bi se delav-
stvo odreklo mednarodnosti, bi zlomilo svoj meč.

Kdor praznuje prvi majnik, izreka s tem, da
je mednarodni. Kdor je mednarodni, je lahko
pošteno naroden, ne more pa biti šovinist. Kdor
grdi druge narode, je šovinist in ne more biti
mednarodni. Kdor ni mednarodni, ne more po
prepričanju in poštenju praznovati prvega maja.
Kdor ni mednarodni, pa vendar praznuje maj,
izrablja torej le socializem za kupčijo.

Delavec Atlas.

Starim narodom niso mogle biti znane razne
tajnosti vsemirja, do katerih je mogel človek šo
le tedaj prodreti, ko je imel v znanosti potrebno
podlago in ko je razpolagal s pomožnimi sredstvi
za svoje preiskave. Šele Newton je razkril zakon
gravitacije, teže ali privlačnosti, ki nam pojas-
njuje, kako morejo svetovi plavati v praznem
prostoru, ne da bi kam "padli".

Zemlja je bila po predstavi starih velika
plošča, obkrožena od Oceana, pokrita z nebom;
tam na kraju Oceana pa je stal Atlas, Japetov
sin, nočindan — in držal nebeški svod. Le
enkrat, ko je prišel Heraklej do kraja svojih po-
tovanj, kjer je postavil "Herkulova stebra", je
za kratek čas snel Atlasu breme z ram, da se je
oddahnil.

Iz nebeškega svoda je v poznejših bajkah poš-
tal svet; Atlas je držal svet.

Dandanes ne potrebuje ne zemlja ne nebo
več take opore. Svetovi se vzajemno privlačijo;
tako se drže v ravnotežju in sučejo po svojih po-
tih v neskončnosti. Nekdaj še niso vedeli tega;
nekdaj tudi niso vedeli, da bi bil svet tudi za Ti-
tanove rame pretežek in prevelik, ker je neskon-
čen.

Ali v neskončnosti je še vedno zemlja po-
seben svet, in na njej živi človek svoje posebno
življenje.

Ima li ta svet svojega Atlasa, ki ga drži?

Življenje človeštva je odvisno od dela. Ne
z denarjem, ne s krono in žezlom, ampak z oro-
djem in delom se je človek povzpela iz živalstva;
delo mu je kazalo vso nadaljno pot. Če bi člo-
veštvo nehalo delati, bi se neprizanesljivo po-
vrnilo v živalstvo.

To delo, ki se je pred mnogo stotisočletij pri-
čelo tako preprosto, tako surovo, kakor je bil

človek sam surov in preprost, se je razvijalo brez
prestanka in z njim se je razvijal človek.

Delo je pretvorilo njegov svet, ustvarilo je
čudeže, puščave je izpremenilo v polja in vrtove,
osušilo je močvirja in napojilo suhe kraje. Gore
je prevrtalo, podzemlje prerilo, vodam je dalo
nov tok, zemljo je obkrožilo z mogočno mrežo že-
lezniških prog, zgradilo je palače, visoke šole,
milijonska mesta. Človeški glas in človeško misel
premaša bliskoma čez tisoče milj. Vsak dan
ustvarja nove čudeže.

Od kruha do Rafaelove slike, od čevljev do
Meunierovega kipa je vse sad dela. Roka in gla-
va sta se združili, da ustvarjata kakor božanstvo.
Kakor bi morala nastati večna noč na zemlji
če bi ugasnilo solnce, tako bi morala miniti vsa
kultura, če bi prenehalo delo.

Le blagostanja onih, ki delajo, še ni mogla
ustvariti delo. Onim, ki ga izkoriščajo, je delav-
stvo ustvarilo raje, samo živi v peklju. Zgradilo
jim je palače, samo večsi ne ve, kam položiti gla-
vo. Izdelalo jim je prekrasne preproge po hišah
razkošne salonske vozove, občudovanja vredne
avtomobile, samo caplja po blatu, često raztrgan^o
in lačno. Postavilo jim je učilišča, univerze, aka-
demije, svoje sinove mora nedorasle pošiljati v
jamo, svoje hčeri v steklarino.

Delavstvo je Atlas, ki nosi svet človeškega
življenja. Drži ga, sebe je izključilo iz njega.

Zadostuje li njegova moč le, da ga drži?
Mogočna je sila združenega delavstva, kajti
delo je v njegovih rokah, tisto, kar drži sve po-
konei.

Zdrami se, Atlas! Zavedi se! Tvoja roka vrti
kolesa, tvoja roka jih lahko ustavi. Ni je moči
nad tvojo.

Če hočeš, si lahko svoboden. Če se tvoji deli
združijo, si Herkules!

Kresovi goré.

Za goró se vžigajo kresovi.
Kdo pové, zakaj, čemu ta ogenj?
Kdo pozna roke, ki znesle so grmade
in jih palijo, da sega rdeči žar,
razlit po nebu, sem čez hrib do nas?

Ni grmada, niso to kresovi.
Zarja jutra je, predstraža solnce;
v boj z nočjo se je prišla in požiga
mrak za mrakom in prodira in zlati
oblake in vrhove skalnih gor.

Nad zemljo postavila je prestol,
razgrnila svojo mračno vlado,
posadila svoje trume na bregove,
razprostrla po dolinah pajčolan
kraljica silna, črna, strašna Noč.

Z vseh planjav, iz jam, iz vseh globeli
neizprosno je svetlost pregnala,
vsako luč in vsak odsev je zamorila,
tja v neznano tujo daljo čez morjé
je prepodila beli, svetli dan.

Od nebes višav, kjer je razpela
šotor od obzorja do obzorja
v vsej razkošnosti kraljevske, prebogati,
je spustila kakor večni vodopad
na zemljo neprekinjen slap teme.

S strašno težo legali mrakovi
so na svet in se zarili v duše.
In pero Noči pisalo večno vlado
v srea je človeška. Vekomaj proklet,
obsojen bil v pekel je solnčni dan.

Tempel veličasten so zgradili;
večji in ponosnejši od hrama
Salomonovega bil je dom kraljice
in boginje. Stebre dal je mramor črn,
zavese sten in oken črn baržun.

Šepetali mrki so duhovni
zagonetne stihe in molitve,
čudne so polglasno peli melodije;
in ob tujih zvokih vstal je v sreih strah,
od groze je zamiral v prsih dih.

Črna je zastava plapolala
od izhoda v daljo do zapada.
Vdano, trepetaje skrčilo je tilnik
ljudsko pleme, ki ga je temine moč
sklonila v krute služnosti igó.

Kakor je kraljica ukazala,
daroval je človek Noči žrtev;
plamena nebeškega je živo iskro
v duši si ugasil in na njen oltar
položil prosto misel in duha.

S sanjami plačala je boginja
vdanost ljudsko; v sanjah je Elizij
kazal trudnemu človeku rajске čare;
v divjih sanjah je razgrnil črni Had
pošastno zbirko neizčrpni muk.

In kraljica, Noč, boginja temna
zavihtela žezlo je nad zemljo;
nočni veter, piš skrivnosten, se je zbudil
in raznesel po deželah njen je glas:
Gospodstvo moje bo do konca dni

Za goró se vžigajo kresovi.
Zarja vse nebo je že prepregla.
Noč, ponosna Noč, kjer zarja, tam je Solnce!
Helij, krasni bog, prihaja; voz njegov
se že mogočno vzpenja nad goró.

Iskre vse, ki si jih ugasila,
plamen vsak, ki si ga pohodila,
oživi se spet, ko skoz temine tvoje
prepodene Solnce vzplava na nebo
in dneva jasno žarko luč prižge.

Dvignejo tedaj se vsi duhovi,
mračne vse razblincejo se sanje,
človek dvigne tilnik in svoboden vstane;
Solnce sin do novih ciljev pohiti
nevzdržema navzgor skoz jasni dan.

Letošnji prvi majnik proslavlja grmenje to-
pov. Delajmo, da ga bo v bodoče proslavljala le
pesem miru in bratstva.

Boj za socializem je boj za svobodo.

Šestindvajset let praznuje delavstvo prvi
maj. Agitirajmo in organizirajmo, da ga bo
čimprej praznovalo vse človeštvo.

Svoboda tiska bo koristila delavstvu, kadar
si bo znalo izbirati svoje čtivo.

Nekdaj se je delavcu lahko odpustilo, če je
sredi vse bede tega sveta popotoval kakor ubog
romar po samotnih potih. Dandanašnji pa je
delavsko gibanje tako razvito, delavska organiza-
cija tako razširjena in socialistična stranka tako
znana, da se ne more izgovarjati: Nisem vedel.
Kdor sedaj ne ve, kje je delavčev prostor, kaže
le nemarnost. In to je greh.

Prvi majnik — delavski praznik.

Božič, Velika noč, Bogojavljenje, Ramazan — kaj so ti prazniki v primeri s Prvim majem?

Se ni to praznik vseh delavcev, vendar pa ga praznuje na milijone delavcev vseh narodov in dežel. V nešteti jezikih doni njegova slava in se naglašuje njegov pomen. Najuniverzalnejši praznik vsega sveta je prvi maj, in čas se bliža, ko bo to praznik vsega človeštva.

Kadar se to zgodi, bo na zemlji svoboda in enaka pravica.

Prvi majnik je praznik manifestacije za delavske pravice. Osemurni delavnik je prva zahteva, ki jo ta dan izreka zavedni proletarij vsega sveta. Še je mnogo dežel, mnogo krajev, mnogo industrij, v katerih je delavstvo upreženo po dvanajst ur in še dalje, ter mora robotati huje od neme živine. Tudi v takozvanih najnaprednejših deželah ni deset ur dnevnega dela redka reč.

Osem ur na dan ni zadnji cilj delavstva. V sedanji družbi, ob sedanjih razmerah je ta zahteva neizmerno važna. Predolgo delo degradira človeka duševno in telesno na stopnjo živali. Fizično ga slabi, kajti človeško telo ni železno, in še tedaj bi se obrabilo; počitka pa mu ne dovoli niti za normalno nadomestilo izgubljenih sil. Predolgo delo pomeni prezgoden grom.

Duševno mora tlaka brez odmora, izpremembe in oddiha v pošteni zabavi otopiti človeka, napraviti iz njega avtomata, in ga sčasoma izločiti iz vrst aktivnega ljudstva. Poglejte trume nezavednih delavcev, ki se pehajo za delom brez obzira na pogoje, stoječi izven vsake organizacije, živenci v celih krdelih po najumazanejših luknjah, sami vedno umazani in zanemarjeni.

Saj jih ne zaničujemo. Ali kdo jih ne bi pomiloval in kdo bi jih bil vesel? To so duševne človeške ruine, ki nimajo drugega cilja kakor vlačiti to borno življenje iz dneva v dan in katerim je, če si prihranijo nekoliko centov satan alkohola edina uteha.

Njihovega ponižanja pa je v prvi vrsti krivo predolgo delo, ki jih meče zvečer utrujene na njihova nesnažna ležišča in jih zjutraj nespočite zbiča iz slame.

In njihovo predolgo delo je krivo bede tisočih drugih, ki ne dobe zaslužka zaradi prevelikegarantija zaposlenih.

Zahteva osemurnega delavnika je zaradi tega visoko kultura. Če ne bi imel prvi majnik drugega pomena kakor manifestacija za to zahteva, bi bil pomemben, velik praznik.

V zvezi z osemurnim delavnikom zahteva delavstvo plemenito zabavo in izobrazbo. Zavedni proletarij se ne žene za skrajšanjem delovnega časa zato, da bi lenuharil in ubijal čas. Ampak živeti hoče in človeško življenje zahteva.

Vse, kar si je njegovo pleme pridobilo v znanosti, tehniki in umetnosti, se je izvršilo z njegovo pomočjo. Zato je tudi delavce opravičeno do vseh užtkov, ki jih more družba posredovati človeku. Veliki učenjaki, pisatelji, pesniki niso delali zato, da bi plodovi njihovega uma v dragocenih vezbah krasili paradne knjižnice bogatašev, ampak da bi živeli med človeštvom.

To je mogoče le tedaj, če so dostopni vsem, ki si žele duševnega okrepčila. Zakaj naj bi delavstvu ostale vekomaj skrite krasote Sofoklejevih, Shakespearjevih, Ibsenovih, Tolstojevih del? Zakaj naj bi se njegova ušesa ne smela naučiti čudovitih glasov Rossinijevih, Verdijevih, Beethovenovih, Wagnerjevih, Dvořákovih, zakaj bi se njegove oči ne smele napiti lepote oblik in barv Fidijevih, Michelangelovih, Meunierovih, Raffaelovih, Tizianovih, Milletovih, Muchovih, Klimtovih, Böcklinovih?

Človeštvo ne obsega le malega kroga osrečenih bogatinov. Miljoni delavnega ljudstva so njegova glavna armada. Trume delavcev imajo enako pravico do najvišjih užtkov kakor Mamonovi knezi. Veliko bo človeštvo, kadar bodo njegove ponižane mase povišane.

Proletarij zahteva prvega majnika politično svobodo. Kajti za dosego njegovih ciljev so potrebna sredstva. S politično močjo vlada sedaj kapitalizem; s politično močjo ga mora premagati delavski razred.

Armada socialističnega proletariata se ne bojuje zaman in brezuspešno. Iz marsikaterega utrjenega zakopa je že pregnala sovražnika; marsikatero trdovratno branjeno postojanko je že osvojila.

Ko je mednarodno organizirano delavstvo prvič praznovalo prvi maj, je bila v njegovih re-

solucijah zapisana zahteva splošne in enake volilne pravice. Takrat je bilo delavstvo še v mnogih deželah politično brezpravno.

Od tega časa je izvojeval socializem nekatere zmage, ki ne bi bile brez njega nikdar mogoče.

Ruski absolutni car, čigar tron stoji globoko v krvi in je vseokrog obdan od visle, se je moral ukloniti delavski revoluciji in podpisati konstitucijo z volilno pravico.

Nazadnjaška Avstrija, ki se od davnine smatra za jez napredka v Evropi, je leta 1905. vztrepetala vpricho elementarne insurekcije socialističnega delavstva; isti Gautsch, ki je meseca avgusta slovesno trdil, da ne bo v Avstriji nikoli splošne in enake volilne pravice, jo je meseca novembra sam napovedal in meseca februarja predložil parlamentu.

Portugalska monarhija je padla; krona je položena v muzej in v republiki se bojuje portugalsko ljudstvo za nove pravice.

Največje presenečenje je doživel svet, ko je morala v deželi kite, znamenja najtrdovratnejše reakcije, mandžurska dinastija oditi v pokoj in je bila razglašena kitajska republika. Socializem je bil motor, ki je gonil tudi kitajsko revolucijo, in če tudi tam še niso doseženi vsi demokratični ideali, je vendar republika v "nebeški državi" mogočen zalag nevzdržnega napredka.

Vendar pa je zahteva političnih pravice še danes tako aktualna kakor takrat, ko je delavstvo prvič praznovalo svoj prvi maj. Še so po svetu dežele, v katerih je volilna pravica zvičajno zveržena, še je na stotisoče odraslih žensk, za katere velja geslo v politiki, kakor ga je razglasila cerkev: Mulier taceat in ecclesia — žena naj molči v cerkvi.

Še zatira cenzura svobodo tiska, hinavska morala meče znanstveno in umetniško svobodo v en koš z odurno pornografijo, ljudstvu se ovira svoboda govora, zvičajni sistemi pačijo pravo ljudsko voljo pri volitvah, parlamenti so trdnjave kapitalizma.

Še se bojujemo za politične pravice; še manifestiramo zanje dne 1. maja.

Proti militarizmu je protestiral zavedni proletarij vedno na svoj praznik. Letos, ko ga

praznuje vpricho najbesnejšega klanja, doni njegov protest kakor grom.

Tistim, ki so mislili, da je moderna civilizacija tudi na kapitalizem in na vladajoče zastopnike družbe vplivala s svojimi ublažujočimi silami, je pokazala krvava vojna, da so nauki in besede, da je vsa filozofija brezmočna, kadar tréjo nasprotni materialistični interesi drugi ob drugem in raznetijo požar.

Sedanja vojna je strašno potrdilo socialistične trditve, da so taki spopadi vedno mogoči, dokler obstoja sistem kapitalizma in da jih ne prepreči noben pacifizem, nobena morala in nobena mirovna palača.

Mir med narodi se more ustanoviti le tedaj, če izginejo nasprotja, ki povzročajo vojne, materialistična nasprotja, ki so v kapitalistični družbi neizogibna. Le ustanovitev mednarodne socialistične družbe z gospodarsko in politično enakopravnostjo prinese svetu mir.

Zato si obljubujemo letos na delavskega praznika dan, da bomo podvojili svoje napore in napeli vse moči v agitaciji in v delu za organizacijo, za pomnožitev socialistične vojske do tistega števila, ki bo močno dovolj, da premaga vojsko kapitalizma.

Prvi majnik pa ima letos in vsako leto poseben, večji in globokejši pomen.

Nobena oficijalna sila, nobena cerkev, nobena država ga ni dekretirala in potrdila. Proti vladajočemu svetu si ga je delavstvo določilo proti gospodujočim silam ga praznuje.

Prvi majnik izraža VOJJO DELAVSKEGA RAZREDA.

Delavstvo ni več topa masa, ki jo morejo gospodarji goniti kakor pastirji svoje črede s pasjo pomočjo.

Mi hočemo — zato praznujemo: To je globoka ideja prvega maja. In ta zbujena volja je najboljši zalag bodoče zmage.

Kadar se predramijo tisti, ki danes še spe, kadar izgine topa vdanost iz vseh človeških src, kadar se združijo volja milijonov v enotno voljo razreda, takrat bo delavska moč nepremagljiva. Takrat zaplaval nad vsem svetom ena zastava, zadoni ena pesem; takrat bomo praznovali

ZMAGE IN SVOBODE MAJ.

Spoštujte ženski spol!

Država New York se ponaša, da je nekako najmodernejša v Ameriki. Njena vzhodna lega in velikanski pomorski promet newyorške luke zlasti z Evropo ji daje res raznovrstne velike ugodnosti, ki je omogočajo, da bi takorekoč iz prve roke lahko sprejemala, kar je dobrega v Evropi. Kljub sedanji mesarski blaznosti bi se namreč Amerika lahko še marsikaj naučila od stare Evrope.

Toda če bi imeli soditi kulturo Zedinjenih držav po zakonodajni višini države New York, bi dobili zelo žalostno sliko. Zadnje dejanje njene senata je bilo tako brutalno, da bi se ga morali gospodarji zakonodajni nadržavnost sramovati, če ne bi kapitalizem s svojim interesnim egoizmom zatiral vsak čut sramežljivosti.

Kakor smo že zadnjič poročali, je senat države New York odobril zakonsko predlogo, ki dovoljuje v tovarnah dvanajsturno dnevno delo — tudi za ženske in otroke.

Amerika je na glasu, da uživa žena tukaj večje spoštovanje in večje pravice kakor povsod drugod po svetu. Človek mora zelo površno soditi,

če hoče verjeti to bajko. Ako sme žentrokofutati moža, ki jo nagovori na ulici, ker jo je morda pomotoma smatral za znanko, je to za prazne formaliste lahko merilo ženskih pravice, ne pa za ljudi, ki iščejo resnice v jedru.

Dvanajst ur dela za ženske in otroke ni nič preveč, pravi senator Brown v Albany. Ta izjava nam veliko bolje slika kulturo kakor rezervirane restavracije za dame in pravila, na kateri strani naj hodi mož, če spremlja žensko. Newyorški senatorje se gotovo smatrajo za kavalirje in ne pojdejo zvečer najbrže nikdar drugače, kakor v fraku v družbo, kjer so dame.

Ali v tovarnah smejo ženske delati dvanajst ur na dan. To je all right. Tiste dame, zaradi katerih se oblači frak, ne hodijo v tovarno, tiste, ki hodijo v tovarno, pa ne žive v družbi, v katero zahajajo republikanski in demokratični senatorji. Čemu bi se torej mister Brown ali Thompson napejal za njih interese?

Newyorški senatorji vendar niso brez zasluge. Kdor ni neozdravljivo slep, mu morajo a taki

ni sklepi polagoma odpreti oči. Vse v naši družbi ima razreden značaj. Za damo iz bogatih krogov ni nič dovolj dobro; iz nje je treba napraviti polboginjo, obdati jo s pravilničnim razkošjem, pred njo poklekavati kakor pred idolom, njo govoriti le v muzikalnem jeziku. Za ženo delavskega ljudstva ni nikdar preveč dela, napora in izkoriščanja.

Kadar govore "boljši" ljudje o ženskih pravicah, mislijo vedno le na "boljše" žene, na dame. Kadar gre za delavstvo, ni med možem in ženo druge razlike kakor ta, da se ženi lahko ponudi še slabša plača kakor možkemu.

Gospod Gompers se trdovratno upira vsaki neodvisni delavski politiki. Poseganje zakonodajstva v delavska vprašanja, v določanje plač, zlasti pa v določanje delovnega časa odklanja, socializem pobija in delavstvo odvrača od njega.

Ali zakonodajstvo, pri katerem nimajo delavci besede, posega tudi brez Gompersovega dovoljenja v delavska vprašanja, seveda na škodo delavstva, ker mora tako zakonodajstvo zastopati

interese kapitalistov. In edina pomoč zoper to bi bilo tako zakonodajstvo, ki bi zastopalo interese delavstva.

Newyorški zakon je škandalozen, toda posredno koristen. Marsikateremu delavcu bo naposled vendar pomagal do spoznanja, da so zakoni moč; ki lahko pospešuje delavski napredek, pa ga tudi lahko ovira, in ga ovira, če izdelujejo zakone delavski nasprotniki, pospeševala pa bi ga, če bi bila zakonodajna sila v rokah delavstva.

Dvanajst ur zakonito dovoljenega dela v kulturnem dvajsetem stoletju v napredni Ameriki — to je dober nauk. Posebno dober sedaj, ko je začelo ljudstvo v Zedinjenih državah zopet nekako pogansko verjeti v republikansko stranko. Da jih je demokratizem pustil na cedilu, to čuti masa; česa imajo pričakovati od republikanstva, jim kažejo senatorji v Albany. Naposled morajo vendar razumeti, da se ne smejo zanašati ne na demokratično, ne na republikansko vabo, temveč le sami nase.

Pustite male

k meni priti!

mesti brez ljudskih rok. O tem ne more biti dvoma, da bo po vojni človek za Evropo najvažnejši in najpotrebnejši inštrument, posebno še zato, ker je izguba življenja velikanska.

Mladina iz bogatih krogov ne more dati Ameriki nikdar toliko ljudstva, kolikor ga potrebuje. Tudi če bi se milijonarji bolj plodili, nego se, ne bi bilo s tem posebno veliko pomagano, zakaj otroci finančnih magnatov ne bodo delavci. In tebi je treba deželi. Otroci bogatinov sploh ne reprezentirajo bodočnosti, ker se ne odgajajo za življenje, temveč le za užitek.

Kaj pa je z otroci delavskega ljudstva, z bodočo maso?

Življenje delavca je življenje cele rodbine. Če ima oče nezadostno plačo, mora vsa družina občutiti pomanjkanje; kadar je brez dela, so vsi v bedi. V pomanjkanju pa živi ogromna večina delavskega ljudstva v tej bogati deželi, in zaradi, ki je vzgojen v lakoti, ne more zagotavljati duševno in telesno krepkega plemena.

Pravijo, da je v Zedinjenih državah položaj otrok vzoren. Zelo dvomljiva se nam zdi ta trditev. Da se ne rabi šiba tako kakor v Evropi, to še ni vse. Pogledati je treba v velika mesta, kjer žive množice. Tupatam so otroška igrišča, ali ta služijo večinoma le otrokom bogatih staršev. Zarod mase ima pa prašno, zasmrajeno ulico, kjer

ni otrok le vedno v nevarnosti, da pride pod cestno železnico ali pod avtomobil, ampak kjer diha nezdrav zrak in požira z bacili pomešani prah.

Kje so rdeča lica mestnih delavskih otrok, kje pravi otroški izrazi njih oči? Vse to je blede, bolehalo, prezgodaj zrelo. To je naša bodočnost.

Ali komaj je ta bodočnost toliko dorasla, da more za silo delati kaj drugega kakor metati žogo, ji odpre kapitalizem vrata svojih tovarn ali pa ji pošilja delo na dom. In modri zakonodajci dovoljujejo, da smejo grabežljivci tovarnatni tudi to mladino izkoriščati po dvanajst ur na dan.

Saj ne gre za otroke senatorjev in fabrikantov!

Toda za bodočnost ameriškega ljudstva gre.

Kapitalizem hoče iztlačiti dolarje iz vsega, naj bo živo ali mrtvo, staro ali mlado, možko ali žensko. Če se polnijo njegove blagajne, ga vse drugo nič ne briga. Tudi mladina mu ni nič drugega kakor material, s katerim se lahko pomnožuje denarno bogstvo, bodisi da se s tem uničuje živo bogstvo naroda.

Tega procesa počasne moritve mladine ne more ustaviti nihče drugi kakor ljudstvo, če se postavi na odločilno mesto, ki mu gre po njegovem številu in po njegovi produktivni vrednosti. Le kadar si bo ljudstvo samo kovalo zakone in kontroliralo njih izvrševanje, bo zavarovana ljudska mladina in njena bodočnost.

Kakšen bo bodoči rod v Evropi?

S strahom vprašujejo tako sociologi, ki se boje najhujših posledic od sedanje vojne, pobija-joče, izčrpavaajoče in pohabljaajoče najsposobnejše moštvo velikih, v vojno zapletenih držav.

Nič manj opravičeno ni vprašanje: Kakšen bo bodoči rod v Ameriki?

Kljub vsem reakcionarnim ukrepom, s katerimi bi svobodnjaški nazadnjaki radi omejili priseljevanje, imajo Zedinjene države premalo ljudstva in imigracija je zanje zelo važen faktor. Kako bo z naseljevanjem po vojni, je še odprto vprašanje, na katero bo šele bodočnost odgovo-

rila. Sedanje kombinacije vise, vse v zraku, zakaj doslej ni izkušnje, ki bi jih, mogla potrditi.

Eni mislijo, da bo Evropa vsa ubožana in bodo ljudje trumoma bežali iz domovin, seveda večinoma v Ameriko. Drugi pa menijo, da bo Evropa še bolj čutila izgubo ljudi kakor izgubo materialnih vrednosti in se bo zato trudila, da obdrži svoje prebivalstvo doma.

Gotovo je, da bo škoda, ki jo povzroči vojna, ogromna. Saj je že sedaj ogromna. Če bo trajalo klanje še nekoliko mesecev, bo še več uničenja. Vse, kaj se sedaj poruši, potepa, razstrelje, požge, se pa nikdar niti deloma ne popravi in ne nado-

Združite se, proletarci!

Sužnjev potrebuje kapitalizem. Vsa zemlja je polna neizmernega bogastva. Zarjše se vanjo in v njenih skroviščih najdeš zlata in železa, bakra in svineca, belega srebra in črnega premaga. Preorješ jo, poseješ, pa ti rodi deseteren plod. Preprežeš jo z železno mrežo, pa prevežaš neizmerna bogastva iz kraja v kraj.

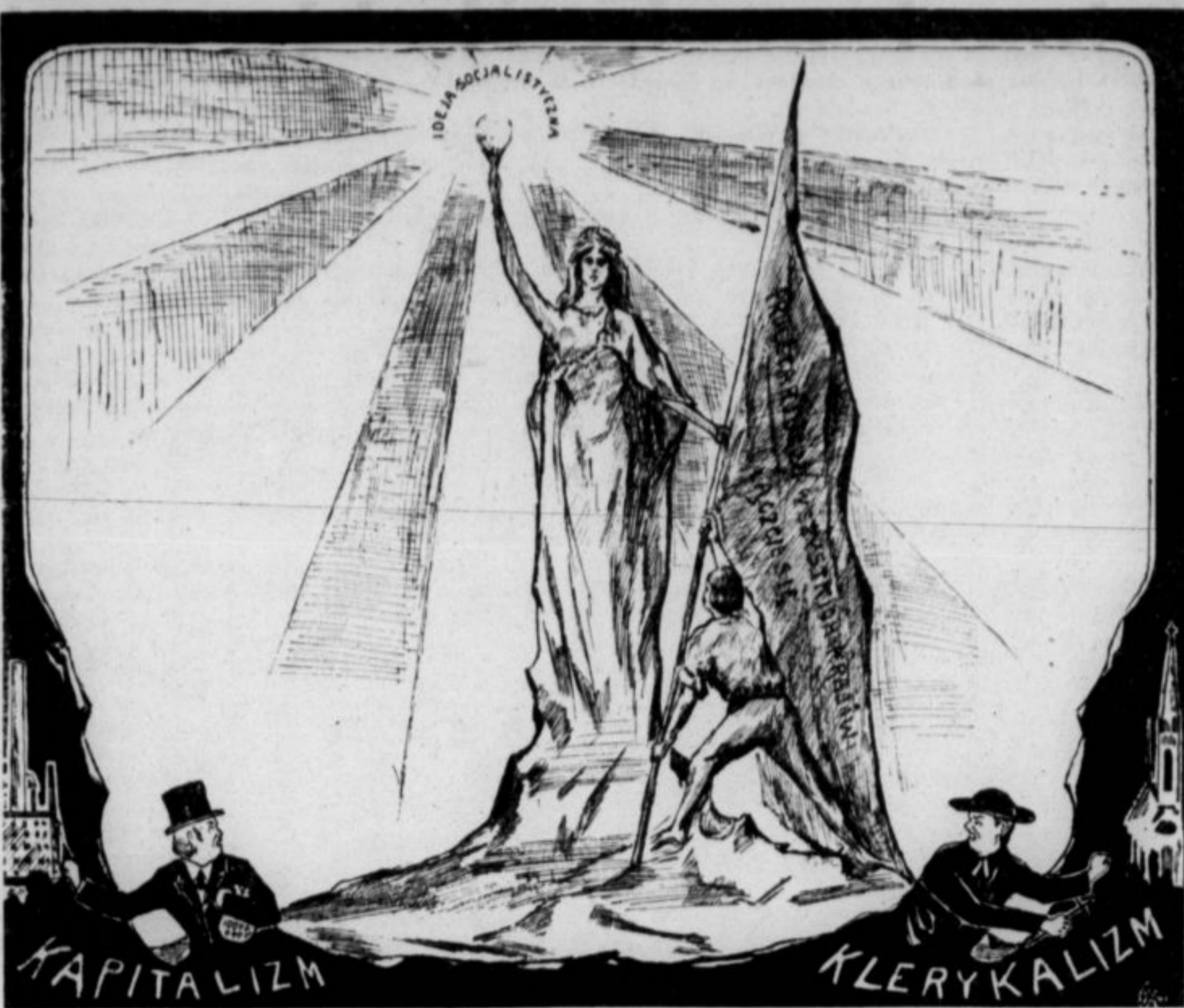
Sužnjev potrebuje kapitalizem, kajti le suženj dela za gospodarja, da se more preobjedati, pa strada sam, zida gospodarju sijajne palače, pa polaga sebi kamen pod glavo, tiska gospodarju knjige, napolnjene z vsem znanjem sveta, pa se sam zadovoljuje z mašinami bukvicami.

Sužnjev potrebuje kapitalizem; ali suženj more ostati le nevednež, ki si je dal potegniti umetno mrežo čez oči.

Vsako živo bitje hrepeni po svobodi. Človeka je znal človek tako ponižati, da je izgubil to najmočnejše hrepenenje in se vdal topemu tlačanstvu, misleč, da uživa milost, če dela v službi tujega gospodarja.

Z vsem bogastvom tega sveta ne bi bil kapitalizem dosegel takega cilja, da ni našel pomočnika. Oglasil se je pri njem klerikalizem: Roka roko umiva.

Klerikalizem je vzel človeku znanje, pa mu je dal vero; uspal mu je misel, pa mu jo je zamenil z dogmo. Sugeriral mu je, da ni življenje na tem svetu nič drugega kakor priprava za drugi svet.

Zakaj ne veruje kapitalist, da je treba bede in stradanja, muk in trpljenja za dosego nebeškega kraljestva? Zakaj ne brani klerikalizem njemu udobnosti in razkošja in izkoriščanja in odiranja množice? Ako sme biti bogatnu ta zemlja več kakor solzna dolina, zakaj tebi ne, delavec, ki si jo orosil, opojil in oplodil s svojim delom, ki si jo iz divje puščave izpremenil v krasen dom človeštva, katerega vrata so le tebi ostala zaprta?

Delavec trpi! Svoboda kliče tudi tebe. Bogata je zemlja, tvoje roke dvigajo zaklade iz njenih globčin, tvoje roke orjejo in žanjejo, tvoje roke izpreminjajo surovo rudo v kolesa in stroje, v žico in stebre, tvoje roke so ustvarjajoči instrument človeštva.

Ogromna je tvoja moč, ako se združiš s svojimi brati, ki so trpini kakor ti, naj je njih koža bela, rumena ali rdeča, naj je njih govorica slovenska, nemška ali francoska, naj je tekla njih zibelka na severu ali jugu, na vzhodu ali zapadu.

Socializem te kliče pod svojo zastavo. Velika je že njegova armada; pridruži se ji še ti, da pride do zmage čim prej.

Socializem te uči verjeti in zaupati vase. V množici bratov in sester enakega mišljenja se poveča tudi tvoja moč; vse sile združene v eno pa postanejo enerģija, katere ne premaga ne pekel, ne kapitalistično zlato. Kajti cekini ne hranijo človeka, tudi milijonarja in božjega zastopnika ne. Če mu tvoja armada odreče kruh, je premagan tisti hip.

Delavec, tovariš! Zastava socializma je zastava boja, a tudi zmage zastava.

Zmaga socializma je tvoja osvoboditev!

Tistim, ki dvomijo.

Naši sodrugi po naselbinah, ki so prepričani, da za delavstvo ni rešitve brez socializma, pa se zato organizirajo in agitirajo med svojimi tovariši, poznajo dobro tisti resignirani odgovor, ki ga neštokrat dobivajo ob času volitev, če prigojavljajo delavcem državljanom, da naj glasujejo za socialistične kandidate:

„Kaj jih bom volil, ko itak ne zmagajo!“

To so delavec, ki se izmed vseh človeku še najbolj smilijo. Zakaj iz njih govori tista kratkovidnost, o kateri je najmanjše upati, da se kdaj ozdravi.

Če pravi delavec: Socialisti hočejo uničiti Boga, — socialisti hočejo vse deliti in to ni mogoče. — socialisti nam hočejo vzeti narodnost, — tedaj si človek misli: Well, ti nimaš pojma, kaj je socializem; nemara se še kaj naučiš, pa boš drugače govoril.

Če naletiš na moža, ki išče družbo gospodarjev, da bi se jim prikupil in je vsak trenotek brez najmanjšega pomisleka pripravljen izdati svoje tovariše, veš, da imaš opraviti s sovražnikom in se boš po tem ravnal.

Če pa ti pride trpin z izgovorom, da se ne more zmagati, tedaj bi si populil lase.

O človeku, ki se tako mota, bi moral misliti, da vsaj sluti korist, ki bi jo prinesel socializem. Ali malodušen je: in to je najžalostnejša lastnost.

Teško se je zamisliti v dušo takega junaka, če se je človek sam rešil vsakovrstnih predsodkov in strahopetnosti. Kaj misli o bodočnosti, o boju, o delavski moči? In če misli, da ne zmagajo socialisti — česa pričakuje, ako glasuje za druge kandidate?

Pri vsakih volitvah v Ameriki se to ponavlja. Tudi sedaj, pri spomladanskih volitvah v raznih mestih je bilo tako. Na tisoče bi jih bilo glasovalo za socialistične kandidate, če bi jim bil mogel človek dati črno na belem, da bodo zmagali. Ker pa ni take prisege, so neodločneži v mislih skubli marjetico ali pa šteli na gumbe: Demokrat — republikanec — demokrat — republikanec...

Matematični problem, da zmagata tisti, ki dobi

največ glasov, da oddajajo glasove volilec, da je torej od njih odvisno, kdo bo izvoljen, je tako enostaven, kakor mali „ajmalajne“. Človek misli, da bo užalil delavca, ako mu dopoveduje, da ne gre za vprašanje, kdo bo izvoljen, temveč za to: Koga boš volil? Nikjer ni naprej določeno, kdo mora zmagati. Če pišejo vsi listi in grme vsi govorniki in stavijo vsi loteristi, da bo izvoljen Pavel, lahko volilec vse prekuenejo, če glasujejo za Petra.

Dvomljivcem, ki nikdar ne verjamejo, da bo izvoljen socialist, bi bilo torej najenostavneje odgovoriti: Glasujte zanj, pa bo izvoljen.

Toda prav zato, ker je stvar tako zelo enostavna, se z njo tako težko doseže uspeh. Človek je sploh precej čudno bitje in najčudnejši so tisti, ki najbolj dvomijo o najjasnejšem. Veliko jih je kakor tisti profesor logike, ki ni našel naočnikov na navadnem prostoru, pa je porabil pol ure z globokomnim postavljanjem premis in dalekosežnim izvajanjem, dokler ni prišel do sklepa, da ne morejo biti nikjer drugje kakor na njegovem nosu. Ko je posegel tja, so bila res tam.

Mnogo delavcev, ki glasujejo za kapitalistične kandidate, želi, da bi bili izvoljeni socialisti. „Ampak nasprotnikov je preveč“... In ker jih je preveč, se ne potrudijo, da bi zmanjšali njih število, temveč — ga še sami pomnože. Čuden razum!

Kaj bi povedali takim ljudem?

Dokler ne zmagata socializem, ne more biti delavstvo rešeno materialnega izkoriščanja. Delavec vidi, da je njegovo življenje v sedanji človeški družbi prava pokora. Tudi če spada v kategorijo, ki ima kaj boljše plače, torej če je takorekoč aristokrat svojega razreda, si mora vendar odrekati sto reči, ki so dosežne samo z denarjem. Ne mislimo le na finejšo pečenko, na gomoljke in šampanjca, ampak na višje potrebe, do katerih nima nič manjše pravice kakor člani „boljših slojev“.

Ali delavskih „aristokratov“ je malo. Ogromna večina je proletarska v pravem pomenu. In

tudi tisti, katerim se razmeroma najbolje godi, nimajo nobene varnosti, da se jim ne obrne čez noč na zlo. Brezposelnost je večna grožnja za delavca. Kaj da pomeni, kadar res plane v družbo, to je ogromna masa delavstva pač dovolj občutila letošnje zimo; in ni jih malo, ki še čutijo to.

Kapitalistična družba pa nima sredstev, da bi spravila moro brezposelnosti s sveta. Produkcija blaga in njeno razmerje napram konzumu je tako anarhično, da so krize neizogibne: vedno pa je delavstvo tisto, ki najbolj občuti udarce gospodarskih kriz.

Vénsi si delavstvo s pomočjo svojih strokovnih organizacij, s požrtvovalnimi boji, s stavkami, pribori kakšno zboljšanje. Absolutne varnosti, da si ohrani take pridobitve, ni. Kdor ne živi top, brez vsakega opazovanja in kdor ne pozabi na svoje izkušnje od enega dne do drugega, ve pač sam, kolikokrat so morali premagani kapitalisti priznati delavske zahteve, ali kadar je minilo nekaj časa in so se nagnile ugodne razmere na stran delodajalcev, so poskušali uničiti delavske nspehe, in dostikrat se jim je to posrečilo.

Neštokrat si je delavstvo priborilo nekoliko centov zboljšanja, a njegov položaj se vendar nič ni popravil, ker so se medtem življenske potrebe čine tako podražile, da so zvišane cene pogoltnile ves uspeh zmage in se je delavec bojeval le za tuje žepe.

Dokler je družba kapitalistična, je proketo majhnega pomena, ali vladajo demokratje ali republikanci ali pa kaj drugega, temu podobnega. V hiši, katere temelj je kapitalizem, ne more biti rešitve za delavstvo.

Torej ne more biti za pametnega delavca druge poti, kakor da pomaga odpraviti kapitalizem. Glavni boj pa se mora izvojevati na političnem polju, in volitve so bitke, v katerih se odločuje bodoča usoda delavstva.

Razume se samo od sebi, da ne more socializem takoj zmagati. Vsaka opozicijska stranka je v začetku manjšina. Zmaga je pa odvisna od tega, da se vstraja. Manjšina se ne more čez noč iz-

premeniti v večino, ali če trajno raste, doseže sčasoma moč, da zmagata.

Dokler ne more socialistična stranka sama poslati dosti zastopnikov v parlamente, mestne zbornice itd., je za zavrednega delavca zelo majhnega pomena, ali zmagajo demokratje, republikanci, progresisti ali kdorkoli. Njegovih interesov ne bo zastopal ne eden, ne drugi. To izkušnjo bi delavec pač že lahko imeli.

Vseeno pa ni za pametnega delavca, koliko glasov dobe socialistični kandidati. Prav zato, ker je veliko takih, ki glasujejo le za kandidate, za katere je upati, da bodo izvoljeni, je treba takim dvomljivcem pokazati napredek socializma. Če bo izvoljen republikanec namesto demokrata, nimam kot delavec nobene koristi od tega; če pa dobi moj, socialistični kandidat par sto glasov več, je to korist za prihodnje volitve, kajti ravno zaradi njegovega večjega števila glasov bo čez dve leti marsikdo zanj glasoval, ki se zdaj še sam s seboj krega.

Da ne bo socializem zmagal, je neznansko kratkovidna trditve. Zakaj po vsem svetu je videti njegov rapidni napredek. Število socialističnih poslancev se množi po vseh parlamentarnih državah. Če ne more niti ruska vlada preprečiti socialističnih zmag, je smešno govoriti o slabosti socializma.

Ali delavec ne more zanimati le to, če bo socializem sploh zmagal, temveč tudi to, kdaj bo zmagal. To pa je odvisno od njih, od njihove delavnosti, žilavosti, vztrajnosti, bojevitosti, od njihovega poguma.

Če veruješ v socializem, glasuj socialistično, pa ne glej ne na desno ne na levo. Ako s tem ne dosežeš današnje zmage, pospešiš bodočo. Ako pa glasuješ letos za kapitalistične kandidate, „ker socialist itak ne more biti izvoljen,“ si kriv, da morda še deset let ne bo izvoljen. Kajti prihodnjič bodo zopet drugi rekli: „Oh, zadnjič je dobil tako malo glasov! Saj ne zmagal!“

Zdaj glasuj socialistično, prihodnjič pomagaj pri agitaciji, pa pride zmaga tako kmalu, da boš sam presenečen.

Slava mednarodnosti!

Po narodnjakarskem časopisju v Ameriki so začeli jako srditi, ampak jako nesposobni žerjavi sveto vojno z derviši na čelu proti mednarodnosti. Vénsi bi človek, če čuti v sebi kaj slovenstva, želel, da bi tudi drugi ljudje poznali njegov jezik; pokazal bi jim kakšno Prečernovo, Župančičevo, Golarjevo pesem, prečital kakšno Cankarjevo novelo, pokazal, da je tudi pri nas kaj talenta, znanja in moči.

Ali če se človek spomni na slovensko žurnalistiko v Ameriki, tedaj bi postal veren in pobožen, padel bi na kolena in zahvalil Boga, da ne razumejo drugi ljudje jezika te pisave. Drugod je časopisje nekakšen izraz narodne kulture; tudi če se najde tupatam kakšna kepa blata in kakšen kupček gnoja, se vendar spozna, da so to izjeme, ne pa pravilo. Kdor bi šodil našo kulturo po slovenske ameriških listih, bi nas moral smatrati za neolikeane barbare, ki niso še nikdar vohali kulture.

Vsa ta žurnalistika se impertinentno usaja, kakor da so njeni polanalfabeti vzeli slovenstvo v zakup, kriči o „pravem“ slovenstvu, si prisvoja nekakšen narodni primat, v resnici pa ne dela nič drugega, kakor da s svojimi manirami, s svojimi podlostmi in s svojo nekulturo sramoti slovenstvo.

In ta prekrasna družba se zaganja v mednarodnost. To brenči, to piška, to vriska, to bevška: Narodnost! Narodnost! Narodnost! In v pavzah pljuje na mednarodnost.

Strela nebeška! Človeka bi torej moralo biti sram mednarodnosti. Vsak da bi nam moral postati pepelnica sreda in od jutra do večera, od

novega leta do Silvestra bi nam morala rdečica oblivati blede obraze. Naposled bi morali romati peš v narodnjakarsko Canosso in v sami srcaji stati noč in dan pred cerkvijo Šovinizma, greh internacionalnosti pa bi nam bil odpuščen — kakor Tannhäuserju — šele tedaj, kadar bi suha romarska palica v naših rokah ozelenela.

Ali kričavi preroki se fundamentalno motijo. Namesto da bi se po njihovem feršanu sramovali svoje mednarodnosti, smo zadovoljni, da smo se prebili do te postaje in se nekoliko povzpeli nad predsodke, ki ovirajo napredek človeštva. Kajti narodnjakarstvo je nazadnjaštvo; mednarodnost pa je pogoj napredka.

Če bi znali šovinistični evangelisti politično in sociološko šteti do pet, bi morali že davno vedeti, da ni mednarodnost nikakršno zanikanje nacionalnosti, temveč svota narodnosti. Mednarodnost je sporazum, sloga in skupno delo narodov. Mednarodnost je pot vsega človeštva do skupnih ciljev. V mednarodnosti je tudi narodnost najbolj zavarovana; pravzaprav: Le v njej je zavarovana.

Narodnost brez mednarodnosti je večer vir bojev, ki absorbirajo neštete, pogostoma za koristno, produktivno delo neprečelnjive moči. Mali narodi niso nikdar gotovi, da se ne združi proti njim mnogo malih, in če zadnji zmagajo, se prejalislej zopet stego med sabo.

Mednarodnost pomeni enakó pravico narodov. Kajti zveza je mogoča le na podlagi enakih pravic. S tem je seveda degradiran šovinizem, ki ima svoj temelj v povišavanju svojega naroda nad druge. „Mi!“ izgovarja narodnjakar-

stvo vedno s posnebnim teatralnim patosom. „Slovenec sem!“ — to ne pomeni v ustih šovinista le konstatacijo, da je rojen od slovenskih staršev in da govori slovensko; s tem hoče poudarjati, da je nekaj boljšega, plemenitejšega — vragšigovodi — lepšega od drugih.

Ta narodnjakarska prevzetnost ni ljubezen do svojega naroda, ampak enako smešna in puhla baharija, kakor če se kdo postavlja, da ima črne lase, modre oči ali pa lep nos. Zaradi takih reči se vénsi popraskajo otroci; zaradi šovinistične ošabnosti se stepo narodi.

Mednarodnost ne odpravlja nobene narodnosti, odkazuje ji pa tisto mesto, ki ji gre: Enak, med enakimi. V smislu mednarodnosti ni Slovencev zaradi svoje narodnosti slabši od Nemca, Italijana, Francoza ali Rusa, pa tudi ne boljši.

Ali če zahteva mednarodnost od narodov, da odlože otročjo nacionalno prevzetnost, jim nadomešča to „izgubo“, ki za pametnega človeka sploh ni izguba, s neprečelnjivimi koristimi. Le internacionalno se more ustanoviti in utrditi mir med narodi, v katerem se vsi lahko uspešneje razvijajo in si zagotove napredek, napram kateremu je dosežanji prava polževa pot.

Tisoč in tisoč ljudi potratit dandanes neštete ure dragocenega časa za boj naroda z narodom, ki ne prinaša ne enemu ne drugemu stvarnega dobička: vse te moči bi se lahko porabile za koristno delo, ki bi prinašalo vsem narodom sadove. Na milijone so vredna sredstva, ki se porabijo v teh bojih; vse te vrednosti bi se lahko prihranile in obrnile v prid.

Kultura je rezultat mednarodnega dela. Prvi

ljudje, ki so se povzpeli za majhno stopnjo nad živalstvo, so jo pričeli graditi; najstarejši narodi so ji položili trdne temelje; za njimi prihajajoči narodi so prevzemali dedščino in gradili dalje. Ali ta mednarodnost je bila slučajna, neorganizirana, kaotična. Včeraj so gradili, danes uničujejo. Tako je bila vsa kultura od ljudi ustvarjena, a njen največji del zopet od ljudi razdejan.

Mednarodnost združi narode za skupno delo, pa prepreči vzajemno uničevanje. Ona je stvarnica in ohranjevalka obenen.

Majhni so oni, ki se plašno oklepajo starih oblik in premlevajo stare tradicije, ne pa oni, ki spoznavajo nove naloge človeštva in jih hočejo izpolnjevati.

Slava mednarodnosti!

Bojujemo se za osvoboditev delavskega ljudstva. Socializem je naš cilj, naš ideal.

Tudi med nami so ljudje, ki imajo vročo, prevroč kri. Vse bi radi danes dosegli.

In mi, ki bi občutili zadovoljnost, da bi radi umrli, če bi videli uresničen svoj cilj, jim moramo reči: Počasi, prijatelji! Zid je trši od glave! Z besom ga ne porušimo, ampak le z razumnim delom.

Pa naj bi molčali, kadar vidimo, da hočejo zapeljati delavce, da bi butali z glavo ob zid za manjše cilje, za nacionalne smotre, za to, da bi bila Petrova krona večja?

Kdor res ljubi svoj narod, ga mora varovati zmot, ne pa zavajati vanje.

Vojna je največja blaznost.

Bog Mart je udaril z mečem na ščit in njegovi hrabri služabniki so planili po konci. Na evropskem nebu se je zaslepljivo zablistalo; po evropskih votlinah je zaglušno zabobnelo. Iz mest in vasi, s hribov in iz dolin so prihitali možje, pograbili Martovo orodje umora in nepregledne kače so se vile po železnih cestah proti jugu in severu, proti vzhodu in zapadu.

Vojna je izbruhnila v Evropi, borba, v kateri se preizkušava sila, junaštvo, požrtvovalnost. Pesniki so se odvrnili od Amora, Psihe, Venere, Uranije, pa so zapeli slavo Marsu; slikarji so popravili barve polja in ljubezni, gozdov in slapov, pa so začeli slikati vzpenjajoče se konje z zapenjenimi gobci, vihrajoče perjanice, poka-joče šrapnele in goreča domovja.

Vojna sama si je zapela himno z vriskajočimi, hreščočimi, tulečimi, rjovečimi glasovi s spremstvom najstrašnejšega orkestra strojnih pušk, topov in možnarjev.

Narodi se pobijajo in koljejo. Z blagoslovljenim orožjem. Vojna je krepčilo ljudstva, ikušnja močnih, nakovalo, na katerem se kuje železo človeštva.

Ničesar ne more storiti človek tako visokega ali tako nizkega, tako velikega ali tako majhnega, česar ne bi znal poveljati s svojimi besedami. Kanibalom ni le slavno, če premagajo sovražnika; še slav-

nepreklicno obojeno na barbarstvo in nesposobno, da bi se kdaj otrelo bestialnosti.

Ves razvoj je počasen, če ga merimo s tisto mero, katere smo vajeni po svojem kratkem življenju. Ali v večnosti ne štejejo naša tisočletja več kakor trenotki, in celo v življenju našega planeta niso stoletja več kakor ure v potovanju posameznika od rojstva do groba.

Če ne bi bil človek doslej dosegel nobenega znatnejšega napredka, bi nemara pritrdili črnogledim prorokom. Dolga zgodovina nas uči drugače.

Človek je bil kanibal. Slučaji ljudožrstva se gode še danes — na kakšnem otoku v Tihem Oceanu, kje v centralni Afriki. Nekoč je bila to splošna navada. Tudi ljudje na najvišji stopnji današnje kulture ne morejo reči, da niso bili njih praočetje kanibali.

Človek naše dobe se zgraža ob povestih o takih krvavih šegah; človek kamnite dobe, ki se je boril z jamskim medvedom za njegov brlog, bi se bil debelo čudil, če bi mu bil kdo pravil, da ljudje nekoč ne bodo jedli človeškega mesa.

V starem veku so bogovom žrtvovali ljudi. Niso jih le morili, temveč strašne muke so morale pretrpeti žrtve, preden jih je rešila smrt.

In sveti razum, ki uči človeka spoznavati dobro in zlo, koristno in škodljivo, modro in neumno, ne bo nikdar podal človeku spoznanja, da je vojna največja blaznost, ki mu je ostala iz zverske preteklosti!

Nekoliko stoletij je tega, kar so bile v navadi "božje sodbe." Če obdolženec ni priznal krivde, ki mu je bila očitana in če se mu ni mogla dokazati, so pozvali Boga, naj razsodi. Zahtevali so od njega čudež.

Vrgli so obdolženca v vodo. Če se je potopil, je bil kriv, če je splaval na vrh, je bil nedolžen.

Obtoženec je moral poseči v vrelo vodo. Če se je oparil, je Bog dal znamenje, da je tožba pravična; če ne, je bil obtoženec pravičen.

Mnogo takih načinov božje izkušnje so imeli. Tudi dvoboj je bil med njimi. Kakor v Homerjevih časih Olimpijci, je tukaj krščanski Bog ravnil meč, da je zadel krivec.

Božja sodba je odpravljena iz pravosodja. Nihče ne pričakuje več od božanstva, da bo na ukaz sodniških fantastov delalo čudeže proti zakonu narode. Z zemeljsko krivdo je treba zemeljskih dokazov, logičnih, stvarnih, ki prepričajo in drže.

Le vojna je ostala, tudi kot nekakšna "sodba božja."

Vsi začetniki vojne se sklicujejo na Boga. Njemu, najvišji dobroti in usmiljenosti, so dali naslov "Gospod vojskinih trun." Kličejo ga, da jim pomaga, orožje polagajo predenj, da jim ga blagoslovi in bahajo se, da je On z njimi.

Zmago daje Bog, poraženega premaga Bog. In kdor zmaga, je imel prav; tako je odločil Bog.

Da opravičijo svojo bestialnost, so iz Boga naredili največjega, najokrutnejšega krvoloka. On pomaga ubijati, klati, moriti! Ne — on pravzaprav ubija, kolje, mori, on zabada bajonete v topla telesa, on meče bombe, ravna let šrapnelov, požiga vasi in mesta in ruši — svoje katedrale.

Ako bi se Bog vmešaval v take posle, ne bi bilo treba ogromnega militarističnega aparata, zakopov in podmorskih čolnov, strategije in taktike, sanitete in intendaneč. Saj je vsegamočen in bi našel enostavnejši način, da bi izrazil svojo sodbo.

Če bi že bil potreben tepež, bi zadostovalo, da bi se pograbil Vilče z Miklavčev, Franceelj Pepe z Jurčkom, Mohamed z monsieur Poincaréjem. Bog bi imel manj opravka, če bi moral ravnati le štiri ali šest sabljic kakor nekoliko milijonov pušk, topov, možnarjev, torped, sulic in drugih lepih instrumentov.

Izmed zadnjih vojn je italijanska v Afriki najjasneje pokazala, da nima pravičnosti nič opraviti z vojno, zmago in porazom. Kakor je bila justična božja sodba blazna, tako je blazna vojna. In nikdar ne bo človeštvo spoznalo te blaznosti!

Vojne bo konec kakor vseh velikih zmót. Ali blage besede je ne bodo odpravile in lepe knjige ne.

Davno že vemo, da se nič ne zgodi brez vzroka. Tudi vojne niso slučajnosti; njih vzroki so veliki. Ali še premnogo ljudi jih išče tam, kjer jih ni, smatra za vzroke, kar so le pretveze in misli, da so take grozne katastrofe odvisne od volje posameznih ljudi.

Nemški Viljem, avstrijski Berekold, ruski Nikolaj so poleg drugih igrali veliko vlogo pri uprizoritvi najbolj krvave tragedije, kar jih pozna svet. Ali vsi monarhi in vsi ministri ne bi bili mogli izzvati pokola narodov, če ne bi bili tičali vzroki veliko globlje, tam, kjer je iskati vzroke vseh državnih in narodnih dram: V gospodarskih razmerah.

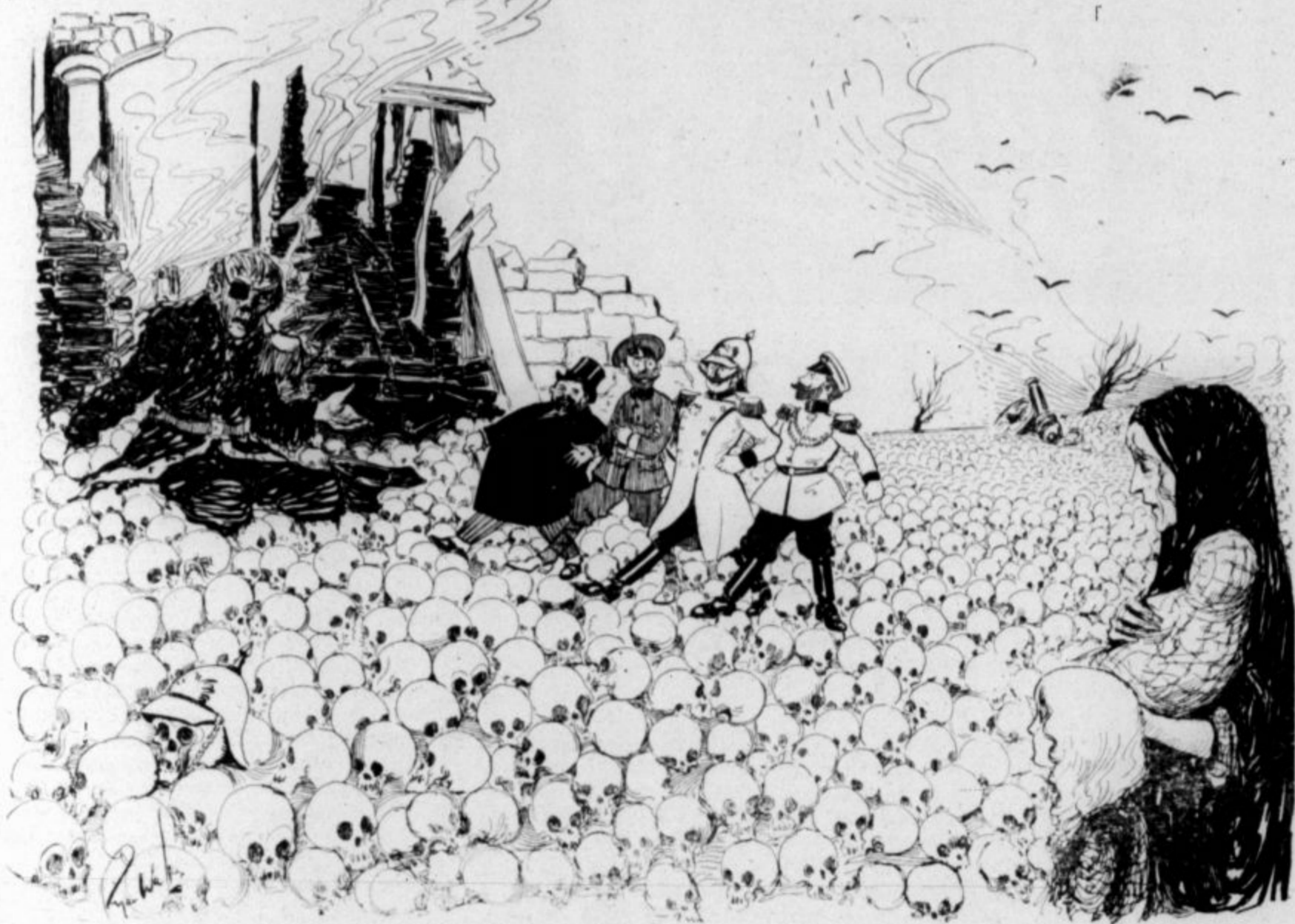
Svobodno morje! Nove kolonije! Trgi! — to so bili pritaženi klici, ki so gnali narode na morišče. Zdaj, ko so začele vevale po ovinkih govoriti o miru, razdevanju v svojih pogojih prave razloge in namene.

Kapitalizem je krivec. Da se odpravijo vojne, je treba odpraviti kapitalizem. To je naloga delavskega razreda.

Nikjer se ne prikazuje veličastni kulturni pomen socializma tako sijajno kakor v njegovem razmerju napram vojni. Konec vojne pomeni začetek popolnoma novega poglavja v zgodovini človeštva, in le s socializmom je mogoče doseči ta zlati cilj.

Če ni zaradi razredne osvoboditve nihče tako poklican kakor delavstvo, da povede socializem do zmage, je delavski razred tudi najbolj prizadet, kadar gre za ustanovitev večnega miru. Njegova kri se preliva, njegovo življenje pada v grob, sadovi njegovega truda se uničujejo, njegove vdove postajajo reve in njegovi otroci sirote, njegov napor mora plačevati stroške, njegove žrtve bodo morale graditi na razvalinah.

Vojna je blaznost; delavski razred je zdravnik, ki jo bo moral ozdraviti in socializem je njegovo sredstvo.

nejša je pojedina, ki jo napravijo iz njegovega mesa. In vojna je že v starih, starih časih veljala za veliko, najvišjih časti vredno delo.

Izprva je bil pretep. Kar je bilo človeku orodje za njegovo surovo delo, to mu je bilo tudi orožje za boj. Neobdelan kamen, kakšna krepka veja, kol... Človek še ni bil velik umetnik, ali zversko zvičajnost in zversko divjost je prinesel s seboj iz živalstva. Sovražnik mu je bil vsak, kdor ni pripadal njegovi tolpi. In boj je bil primitiven: Moč proti moči, kakor med živalmi, kadar se pograbi. Iz tega se je razvila vojna.

Človek je organiziral vse, tudi pretep in poboj. Spravil ga je v oblike in s tem ga je požlahtnil. Ko je postal versko bitje, ga je opletel s ceremonijami in riti; s tem ga je posvetil.

Ko se je človek začel zavedati svojega povišanega stališča v narodi, se je trudil, da bi napravil čim ostrejšo mejo med sabo in živaljo. Gledal je, da bi odložil vse, kar je v njem ostalo živalskega. In mnogo se mu je v tem oziru posrečilo.

V dolgem razvoju je človek iz sebe napravil tako diferencirano bitje, da more le prirodoslovje dognati njegovo sorodnost z ostalimi živalskim svetom. Način njegovega življenja se je izpremenil od temelja.

Vojna je ostala. Kar je bilo v njem najbolj brutalnega, najbolj zverinskega, si je ohranil. Le krstil je divjaško šego; dal ji je ime "vojna", kakor da bi ime izpremenilo tudi stvar samo.

Odkar se je naselil v ostalnih bivališčih, uredil svojo družbo, doležil pravila in zakone, so minila tisočletja. V njih so se neprenehoma vršile izpremembe. Njih svota je civilizacija.

Vojna je ostala vsa tisočletja; vojna je še danes šega človeštva.

In vojna bo večna! — pravijo njeni častilci. Nič ne bi bilo žalostnejšega za človeški rod, kakor če bi imeli prav glasniki večne vojne. S tem bi bilo izrečeno, da je človeštvo

Krščanstvo nam pripoveduje o svojih mučenikih, preganjanjih, trpinčenih, pomorjenih od rimskih cesarjev in drugih poganov zaradi njihove vere.

Srednjeveška justica se je posluževala torture, da je izsilila iz obtoženca priznanje zločinov, ki so jih izvršili, ali pa ki jih niso izvršili. Raztegovali so jim ude, z železnimi sponami so jim stiskali palce, da je brizgala kri iz njih, ščipali so jih z razbeljenimi kleščami, zapirali so jih v "železno devico," ki je bila od znotraj vsa posajena z žebli.

V srednjem veku je razsajala sveta inkvizicija, ki je poslala na tisoče "čarovnikov" in "čarodejnic," "častilcev hudiča" in vsakovrstnih "krivovercev" v smrt. Kamorkoli je segala katoliška roka, povsod so plamtele grmade "ad majorem dei gloriam."

Bilo je, minilo je, eno za drugim. Vojna je ostala do današnjega dne.

Če se je moglo človeštvo rešiti tolikih barbarstev — zakaj se ne bi moglo rešiti vojne?

V njej dosega groza vrhunec. Tako velika je, da nima noben jezik besede, s katero bi mogel tako izraziti strahoto, kakor jo občuti srce. Tako obsežna in anagostanska je, da se ne morejo njeni udarci v nobenem poglavju naštetih s popolnim številom. Tako ogromna, porazna je, da je ni moglo še nobeno pero dovolj plastično in izčrpno opisati.

In tako strašno nezmisljena, tako nečloveško neumna je, da ne pozna svet blaznosti, s katero bi se dala primerjati.

Človek je inteligentno bitje. Iz mračnih nižav njegovega bednega prvotnega življenja ga ni dvigalo le delo rok, temveč tudi njegov um, ki je učil roko delati. Možgani in roka sta tista dva čudežna organa, ki sta mu pomagala napraviti iz sebe, kar je.

Na svoj um je človek ponosen do prevzetnosti. Vera izraža to z naukom, da mu je sam Bog vdihnil dušo, torej položil vanj del samega sebe. Vsekakor je najčudovitejša funkcija Prirode na zemlji človekov duh.

in kraljevska imena se blešče na njihovih kancelarskih in ministrskih. Bilo je mednarodno razsodišče in mogočni potentati so obljubovali, da mu bodo predlagali svoje mednarodne spore tako, kakor ne potegnejo civilizirani ljudje revolverjev in nožev, če imajo spore, ampak gredo z njimi k sodišču.

Zakaj vse to ni moglo preprečiti vojne?

Zato ker svet ni tak, kakor si ga slikajo dobri ideologi v svoji fantaziji. Tudi nam bi bilo ljube, če bi bil lepši, idealnejši; ker pa ni, moramo računati s takim, kakršen je.

Sedanji svet je kapitalističen. Kapitalizem pač ni iznašel vojne, ampak jo je podedoval od fevdalne družbe kakor ta od barbarске.

Toda potrebuje jo, zato jo je ohranil in ji dal svojo obliko, naj-

AFTER THE WAR

Dobri ljudje.

V Ameriki se je ustanovila neka liga "za omejitve oboroževanja" in se je predstavila javnosti z oklicem, v katerem pravi, da so njen namen mednarodni dogovori za znižanje vojnega in mornariškega oboroževanja. Sedaj hočejo samo nabirati člane, s pravim delom pa hočejo začeti šele po vojni.

Dobri ljudje! Kdo jim ne bi želel uspeha? In vendar mora biti človeku žal za čas, ki ga bodo potrošili, kajti med njimi so ljudje, ki bi svoje ure lahko porabili za koristnejše reči.

Pred vojno smo imeli organizacije, ki so se nekoliko drugače imenovala, hotele pa so ravno to, kar hoče nova liga. Ruski car je sam še pred rusko japonsko vojno predlagal splošno omejitve o-

boroževanja, in čeprav je marsikateri ameriški profesor več vreden od ruskega krvnika ima baltijska vendar več moči kakor tisoč ameriških profesorjev in sanjačev.

Imeli smo mednarodne konference, katerih so se udeleževale vlade. Imeli smo interparlamentarne konference. Imeli smo mednarodno mirovno družbo. Imeli smo vidni simbol svetovnega miru: Mirovno palačo v Hagu.

In na bojiščih stoji armade, kakršnih še ni videl svet: milijon za milijonom se zakopava v zemljo, ki je bila namenjena, da bi rodila človeku živež, vsa Evropa je ogromno morišče in po vojni bo ogromna hiralnica.

Bile so pogodbe, pisane, podpisane in podpečatene. Cesarska

popolnejšo, ki jo je morilni instrument kdajkoli imel.

Kapitalizem potrebuje vojno; to se pravi: Kjer je kapitalizem, morajo zastajati spori, v katerih je kal vojne. V gotovih razmerah je tudi kapitalizmu potreben mir; dokler je industrija šibka, kapital malo koncentriran, trgovina še ne pionirskih potih, je kapitalizem miroljuben kakor pokojna Suttnerica. Kadar se na raznih krajih tega planeta tako razvijajo, da se mora razširiti, tedaj sune in brene kakor ve in zna.

Če prideta v eno vas dva agenta različnih tvrdk, hočeta oba napraviti kupčijo, pa rabita vsa sredstva, da bi predobila trgoce svoje stroke zase. Dudi tekmujoči velekapitalizem rabi vsa sredstva, — in med temi sredstvi je vojna.

Pomagajte nadomestiti kapitalizem s socializmom, pa bodo iz-

ginili vzroki vojne in vojna bo usahnila kakor drevo, če mu podsekate korenine.

POZIV.

Youngstown, O.

Odbor jugoslovanskega socialističnega kluba št. 62 v Youngstown, Ohio poziva tem potom vse Slovence iz Youngstowna, Struthersa in okolice na sejo, ki se vrši v nedeljo 2. maja ob 2. popoldne v prostorih John Petrieha stop 14 Sharon line.

Na dnevnem redu bo: Delokrog socialistične organizacije, nje poslovanje, kakor tudi aktivno delo nje uradnikov. Nadalje: Delo Jugoslovanske Socialistične Zveze in novopečene lige.

Ker je zadnji čas toliko nasprotja med tukajšnjimi Slovenci na političnem in gospodarskem polju, si šteje omenjeni odbor v dolžnost, da skliče vse Slovence in se sni-

demo vsi skupaj ter stvar vzamemo v pretres in tako pridemo do zaključka, kaj je pravo ali slabo. Na tej seji bo imel vsakdo priložnost povedati svoje mnenje o tem ali onem predmetu.

Upamo, da slehni resnice in pravice ljubni Slovenci poseti to sejo, tako da bomo enkrat na jasno, kaj hočemo, da ne bo vedno zahrbtnih zabavljanj. Naša želja je, da se sporazumemo, ter delujemo med seboj složno za boljšo bodočnost.

Apeliramo še posebno na one rojake, ki se vedno širokoustijo za hrbtom, ter se nadejamo, da ne bodo zlezli pod klop.

Odbor.

Mladost je doba veselja; za delavsko mladino je prvi korak v izkriščenje. Starost je doba počitka; za delavstvo je to čas zadnjih in najkruzejših prevar.

Ligaši ne vedo, kaj hočejo.

Kaj hoče Slovenska liga? Kaj hoče Jugoslovanski narodni zbor, kateremu ta Liga pripada? Kljub temu, da traja "kampanja" že nekoliko mesecev, je to še nerešeno vprašanje; kljub temu da razsipavajo Ligini gobezdači besede kakor oblak točo, še do današnjega dneva ni odgovora.

Kaj hočete, Ligaši?

Pravili smo, da je treba to povedati, preden se osnuje kakšna organizacija; kajti hiša se ne zida od strehe. Vi ste ustanovili organizacijo, a še do današnjega dneva niste povedali, čemu. Še zdaj ne ve nihče, najbrže niti vi sami ne, kaj boste z njo počeli.

Tista resolucija, ki ste jo sprejeli v Little Bohemia v Chicagu, ni nikakršen odgovor. Tista resolucija je jezikoven, stilističen in logičen skandal, nerodna šolarska spaka, ki bi jo vsak profesor klasificiral "nedovoljno", in če bi vam bilo res kaj za slovenski narod in za njega ugled, ga ne bi blamirali s takimi blezgarijami. Duševna stopnja slovenskega naroda ni tako nizka, da bi jo mogla reprezentirati taka usmiljenja vredna jecljarja, ki ne pozna niti najprimitivnejših gramatikalnih pravil.

O kakšnem programu pa ni v tej resoluciji niti najmanjšega sledu. Torej: Kaj hočete? Kako mislite doseči svoje cilje? Kje so pota? Kakšna so sredstva?

Vi se znate zaletavati v socialiste. Vi znate zmerjati, znate obrekovati. Pod zaglavjem "Slovenska Liga" so vaši kričači izlili že cele golide gnojnice. Vaši najglasnejši preroki nastopajo kot žive priče zoper kulturo slovenskega naroda. Svoje prve naloge še niste izvršili; svoje prve dolžnosti še niste izpolnili: Povedali še niste, zakaj, čemu ste se ustanovili, kaj hočete doseči in kako.

V vaših ligaških člankih čitamo, da itak vsakdo ve, kaj se hoče.

To je nedopustna igra, gospoda! Če "vsakdo ve, kaj se hoče", si vsakdo lahko misli, kar si hoče. Organizacije se pa ne snujejo za to, da dobi pod njimi vsaka konfuznost lahko svoje zavetišče, ampak za to, da se z njo dosega gotovi, določeni cilji. Zategadel je jasnost neizogiben pogoj za organizacijo.

Vi dobro veste, da ne nasprotujemo Ligi zaradi Avstrije. Kdor med Vami tega ne ve, je pomilovanja vreden duševni revček, in sami bi morali vzeti take flavzarje na uzdo, da vas ne blamirajo neprenehoma. Mi smo javno in glasno povedali, da smo za jugoslovansko republiko, ko so Vaši Biankiniji še na javnih shodih ditrambično slavili "našega dobrog, miloga kralja Franju Josipa", ko so Vaši "Glasovi Naroda" še v ornamentiranih okvirjih tiskali sliko Franceljna Pe-

peta, ko so Vaši "Večni židje" še prepevali: "Bog obvari, Bog ohrani" in se bahali z avstrijskimi žandariji.

Vi dobro veste, da nasprotujemo Ligi zato, ker ovira osvoboditev narodov in odvaža ljudstvo od poti do svobode in da bi mi bili prvi ligaši, če bi se z ligo res dosegla svoboda.

Tem nujneje bi bilo, da naposled že poveste: Kaj hočete? Kako hočete? Kaj delate?

V Chicagu izhaja češki tednik "Slavie". Živ krst ne more dvomiti, da je to vseskozi nacionalističen list. Ko so bili pred kratkim objavljeni pogoji zaveznikov za sklepanje mira, je "Slavie" globoko vzdihnila: O Čehih ni govora! Dolga je še pot... To nas po šokolski pesmi ne bi smelo plašiti, ampak tukaj je fakt, da se ni nič zanašati na carske obljube.

Nam ni bilo treba čakati na zavezniške pogoje, da spoznamo to resnico; označevali smo za veliko zmoto misel, da se bojujejo zavezniki za nas in nasprotovali smo nauku ligašev, da nam pride svoboda od Rusije in od zaveznikov.

"Denni Hlasatel" v Chicagu ni nič manj nacionalističen: Zadnji pondeljek je tarnal, da pojem med Čehi požrtvovalnost, češ najbrže zato, ker ne vidijo ljudje nobenega dela. Toda — pravi češki šveitserski patriotski vlastenecky list — tukaj se ne more nič delati. V Ameriki ne bomo ustanovili češke republike in izvolili predsednika, kakor si predstavljajo nekateri sanjači. Kar se ima zgoditi, se mora storiti v Evropi. V Ameriki ne moremo storiti nič drugega kakor nabirati denar.

Ligaši nam pravijo: Doma se ne more storiti nič, torej moramo delati v Ameriki.

Ni li Denni Hlasatel, ki gotovo ni naša simpatija, ker je neznačajan do kosti, še vendar odkritosrejniji s svojim priznanjem, da se ne more v Ameriki nič storiti? ... "Hlasatel", ki je zdaj prišel do tega spoznanja, gotovo ne bodo očitali brezarnosti. Mi, ki smo na to upozorjali, preden se pričelo, smo izdajalec.

Kaj je torej, gospoda? Kaj boste storili? Kaj hočete? Kaj znate?

Vi živite v Ameriki kakor mi. Češki list pravi, da se ne more tukaj storiti nič; Vi pravite, da se mora tukaj storiti vse. Kaj je tisto "vse"?

Vi govorite neprenehoma v imenu naroda. Če bi priznali, da ste v narodu le posamezna organizacija kakor mnogo drugih, se nam ne bi bilo treba brigati za Vaše posle. Toda ker hočete po vsi sili zastopati celoto, kateri pripadamo tudi mi, kajti ekskomunikacije, ki jih izrekate, so le blazna predrznost, nimamo le pravice, temveč tudi dolžnost, da vprašamo: Kaj počenjate in kaj hočete še početi?

Ustanovili ste se brez programa. Zdaj ste že cele tedne ustanovljeni. Za žganjarsko zmerjanje imate časa dosti. Torej bi ga lahko imeli tudi za delo.

Kaj je s programom? Kje je? Kakšen je?

Organizacija brez programa je humbug. In Vi še do današnjega dneva nimate programa.

A slovenski narod naj Vam verjame, da delate za njegovo svobodo? Če bi bili od prvega zadnjega sami idealisti, bi se Vam moral narod le smejeti, kajti dokler ne znate povedati programa, ste kakor utopisti, ki čakajo na svobodo kakor na mano iz nebes.

Glorigo zaveznikov nam pojejo. Oni prinese našemu narodu svobodo, kakršno že. V hotelu La Salle ste sicer slavnostno resolvirali, da vidijo Jugoslovani svojo edino rešitev v absolutni ločitvi od Avstrije in v ustanovitvi Velike Srbije. Kajti lasalska resolucija ne pomeni nikakršne Jugoslavije, ampak fiktivno Karagjorgjevičovo Veliko Srbijo. V svojem glavnem glasilu se krogate sami s seboj in deklamirate o avtonomiji v okviru Avstrije. Nekaj bi radi, a sami ne veste kaj.

Te dni je bil objavljen po vseh listih intervju z vodjo ruskih "kadetov" Miljukovom. Ta prijatelj Slovanov je razodel načrte ruske vlade. Pravijo, da je izvrstno poučen. Ne vemo, če je kompetenten govoriti za rusko vlado, ali na vsak način izraža vsaj oficijozna ruska mnenja. Miljukov je pravil, da si vzame Rusija Galicijo in podeli Poljakom avtonomijo. Skoraj gotovo bo res kaj s to avtonomijo, če doseže Rusija odločen vojaški uspeh. Ali o poljski samostojnosti vendar ni govora, in kaj pomeni avtonomija pod ruskim carjem, vedo Finci in si lahko mislijo vsi, ki poznajo hrvaško avtonomijo.

Miljukov pripoveduje nadalje, da dobi Srbija Bosno in Hercegovino. Hrvaška postane po njegovem samostalna in dobi severno Dalmacijo. Ker pa smatra vso Dalmacijo za hrvaško deželo — tudi v državnopravnem smislu, kajti oficijelno, de jure, obstoja "trojedinna kraljevina", deželna vlada v Zagrebu se imenuje "kr. dalmatinsko hrvaško slavonska zemaljska vlada", sabor je "sabor kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije" — bi se s tem že posejala kal novih jugoslovanskih sporov.

O Slovenceh ni znil Miljukov niti besede. Pač pa je povedal, da dobi Italija Trst in Pulj, torej s Puljem najbrže vso Istro, vsekakor pa istrške otoke.

Poglejte le malo na zemljevid, gospoda. Kako se združijo Trst in Pulj z Italijo, ne da bi se odrezal kos Slovencev in podložil Vittoriju Emanuelu? In

kakšna se Vam zdi narodna bodočnost teh Slovencev (in istrskih in otoških Hrvatov) v povečani Italiji? Kakšno je narodno življenje beneških, razizajanskih Slovencev?

Miljukov govori tako. Ali tudi iz drugih virov prihajajo zadržila, da privošči Rusija Italiji zelo veliko.

Vi pa pričakujete osvoboditev Slovencev od Rusije, od zaveznikov, medtem ko računajo te države z vojaško silo Italije, ki jim lahko pomaga in lahko škoduje.

Politika, zlasti politika kapitalističnih držav ni bila nikdar sentimentalna, temveč matematična. Slovence in Hrvatje so danes za zaveznike "quantité négligeable"; od njih nimajo pomoči, njih se jim ne treba bati. Italijo morajo vpoštevati. In če morajo plačati Italiji njeno direktno ali indirektno pomoč s tujo posestjo, s posestjo tistega, ki nima zanje materialnega pomena, ne bodo dolgo premišljali.

Če bi Italija danes vrgla milijon mož proti avstrijskim mejam in na ta način odtegnila od severnoogrskih armade toliko zborov, da bi bilo Rusiji odločno omogočeno preplavljenje Ogrske, pa bi Italija zahtevala, da ne sme Rusija ugovarjati aneksiji Goriške, Istre in Kranjske, ne bo Rusija vpraševala, kaj je dobro za Slovence, ampak kaj je dobro zanjo.

Tak je dejanski položaj brez iluzij. Kaj torej hoče Liga? Kakšna je vpričo teh dejstev njena metoda, kakšna so njena sredstva?

Kdor nastopa pred narodom s tako velikimi besedami kakor Liga, je dolžan, da pove narodu ne le kam, ampak tudi kako ga hoče voditi. Do današnjega dneva ni Liga izpolnila te svoje dolžnosti. Do današnjega dneva ni storila absolutno nič drugega kakor da se njeji besedniki zaletavajo v nas, da brigzajo strup proti socializmu, da obrekujejo socialistične bojovnike.

Mi nismo liga, nismo narodnjakovi, temveč mednarodni socialisti. Pa smo povedali, kaj je po sedanjem položaju mogoče storiti za Jugoslovane. Liga, ki bi imela to dolžnost, ni povedala ničesar.

In ligaši se delajo začuden, če izrekamo, da jim je šlo le za politično organizacijo proti socializmu. Kaj se boste čudili in kremžili, ko dokazujete to vsa vaša dejanja? Da! Ime slovenskega naroda zlorabljate za namene, ki nimajo s svobodo slovenskega naroda in z zedinjenjem Jugoslovancev prav nič opraviti. Razun tiste črčkarije, ki ste jo imenovali resolucijo in katere bi nas bilo sram, niste storili toliko kolikor je snega na ekvatorju. Tako je vse ligaštvo humbug in pameten Slovence ne more storiti nič drugega kakor da se ga ogiblje kakor stara lisica pasti.

Mati dela.

Najboljši svet! Najlepša družba!

Vse je tako prekrasno urejeno, da ne more biti lepše. Le hudobnež more zahtevati boljši red.

Častilci sedanjega družabnega sistema prisegajo, da je materinstvo edini naravni poklic žene. Ali za svoje moralne gramofone imajo po potrebi različne plošče. Materinstvo je sveto; k materi se kličejo najglasovitejši zdravniki, za dojenčka se pripravljajo najrafiniranejši luksusi, porod je radosten rodbinski dogodek in krst novorojenčka je slavnost, podobna kronanju kneza v kakšni majhni deželi — če porodi bogatinova žena.

Materinstvo je nepotrebna igra, katere naj bi se ljudje varovali — če je mati delavskega rodu. Kaj je treba takim ljudem, da si nakopavajo brige, ko naj bi rajši mislili na delo?

Materinstvo je sramota, če je šel oče po svetu ali če se je kdove kako izgubil. Ljubezen, ki so jo nekdanj opevali pesniki in so ji dajali stari narodi najlepše bogove za zaščitnike, mora dandanes iskati svojo romantiko v banki — in opisana mora biti v hranilni knjizici, ne s plamtečimi verzji, temveč s suhimi številkami.

Ti mlada mati, ki drobiš z železnim kladivom trdi kamen, poznaš li svet? To

delo, ki ga opravljaš, ni zate. Je li nežna ženska roka sploh za kladivo, za snovi kakor železo in kamen? Moč je moška lastnost, žena je ustvarjena za nežnost.

In za ljubezen.

Oj da, ti ljubiš. Saj je pogled, ki ga obračaš na svoje dete, poln ljubezni in le ljubezen te je mogla navesti, da ga jemlješ s seboj v ta kraj, ki je tako malo poloben dečkemu zavetišču.

Ali kje bi ga pustila? Z ljubeznijo se družijo neizprosna sila; s tvojo ljubeznijo se družijo briga. Ti poznaš materinstvo z druge strani kakor odlična lady, ki ima za svojega otroka mehko, s svilno in baržunom opremljeno posteljičico, dvajset vozičkov, dojiljo in strežajko, in ki ji ni treba tolič kamna, temveč gre kljub svojemu materinstvu lahko na vsako zabavo, katero si poželi njeno sree.

Ej, najlepši je naš svet in prav tako je urejen, kakor ukazuje sam Bog.

Ni li tvoje dete iz enake snovi kakor milijonarjevo in cesarjevo? Kaj ne tli tudi v tem drobem bitju iskra svetega duha, ki se lahko razgori v mogočen plamen?

Ali ti se delavka. Tam, kjer se razietavajo pod kladivom drobci kamena, se pričinja mladost tvoje otroka. Delo mu napoveduje njegovo bodočnost.

Japonski roparski načrti.

Ker je v sedanji vojni — zlasti na strani zaveznikov — vse polno idealizma, ni mogoče drugače, kakor da je šlo tudi Japonsko iz najčistejših namenov in z najplemenitejših namenov v boj. Anglija in Rusija hoče osvoboditi podjarmljeno narode v Evropi, Japonsko pa menda v Aziji.

Japonsko je najzvestejši učenec evropske kulture, seveda kapitalistične kulture. Študiral jo je povsod: Na Angleškem, na Nemškem, na Francoskem, na Ruskem, nekoliko celo v Avstriji. Zdaj rabi praktično, kar se je teoretično naučila.

V boj je šla kot "zvesta zaveznica" Anglije. Vzela je Nemčiji Cingtav in nekaj časa je tudi lovila nemške ladje po morju. Še

vedno je v vojnem razmerju z Nemčijo, Avstrijo in Turčijo. Ali za poraze in zmage teh dežel se že davno ne briga več. Angleži jo imajo kot zaveznico — na papirju. Kvečjemu da jim pomaga ukrotiti kakšen punt v Indiji — v imenu svobode.

Nekaj časa je bilo precej govora o tem, da bi Japonsko s svojim armado pomagalo zaveznikom v Evropi. Stvar ne bi bila tako fantastična, kakor izgleda na prvi pogled. Sibirska železnica nima oddale toliko opravka, kolikor ga je imela ob rusko-japonski vojni in bi gotovo brez prevelikih težav zmogla transport japonskih čet. Za prevoz z otkov se ne bi bilo bati nemških ladij.

Celo morsk pot skozi sueški

prekop na Francosko bi bila sicer precej dolga, vendar pa ne nemočega. In da bi bili zavezniki tako pomoč prav dobro rabili, o tem ni dvoma. Toda zdi se, da je tukaj japonski idealizem nekoliko zaspan. Gospod mikado sicer ni v takih skrbeh za Japonce, da jih ne bi eventualno žrtvoval nekoli tisoč. Ali vprašal se je, kaj bi dobil za to.

Pisalo se je, da je bil cesar vzhajajočega solnega pripravljen poslati par divizij ali zborov svojih prijateljem na pomoč, ampak zahteval je za to kosček sveta s kakšnim mestom in s kakšno lukvo v Evropi. Na primer Hamburg.

Kakorkoli se vidi ta ideja groteskna, vendar ni izključeno, da je bilo kaj resnice v teh povestih. Na vsak način so imeli evropski časopisi prav ostre debate o tem. Če pa je Japonsko res kaj takega

zahtevalo, je razumljivo, da se ni ogrela za tako željo ne Anglija, ne Francija.

Od onega časa je vse tiho o japonski pomoči. Vlada "otoških pritlikavcev", kakor jih imenujejo Kitajci, ima vse roke polne s takimi skrbeh za Japonce, da jih ne bi eventualno žrtvoval nekoli tisoč. Ali vprašal se je, kaj bi dobil za to.

1. Centralna kitajska vlada mora namestiti vplivnega Japonca kot svetovaleca v političnih, finančnih in vojaških zadevah.

2. Japonske bolnišnice, misije in šole, ustanovljene po Kitajskem, imajo pravico posedovati zemljišča.

3. Kitajsko in Japonsko imata skupno oskrbovati policijsko nadzorstvo v važnih kitajskih mestih in namestiti je večinoma Japonce.

4. Kitajsko bo kupovalo naj-

manje polovice orožja in streliva za vso deželo na Japonskem, ali pa ustanovi na Japonskem skupno z Japonsko tovarne za orožje in municijo.

5. Kitajsko dovoli, da zgradi Japonsko železnico, ki bo vezala Vučang s Kjukjangom in Načgangom, Načgang pa s Hangčoom in Svatovom.

6. Če se dajejo tujim družbam v pokrajini Fukjen privilegiji za stavbo železnice, za otvarjanje rudnikov, za gradbo ladij i. t. d., mora imeti Japonsko prednost in mora biti o vsem obveščeno.

7. Japonsko ima pravico širiti svoje terozipovedanje po Kitajskem.

Na kratko: Japonsko hoče izvršiti svoj stari načrt, da dobi Kitajsko popolnoma pod svojo kuratelo. Treba je bilo nekako za-

dalo preveč roparsko, in zato je bila evropska vojna prav Japonska vlada je bila prav zadovoljna, da je imela Nemčija na kitajskih tleh posest "v najemu", kajti to ji je dalo priliko, da je z najboljšo pretvezo sama stopila na kitajška tla, odkoder se ne da več spoditi.

Tako dela tudi Japonsko v službi svobode, za katero se bojuje evropske države. In njegova požrtvovalnost je tako velika, da že pred koncem enega klanja pol sveta trepeče v strahu pred začetkom drugega.

Navadno rokovnjaštvo je to, kar dela Japonsko na Kitajskem. Ali nevarnost ni le ta, da porodi njena nesramnost konflikt v Aziji. Vse kapitalistične države imajo na daljnem vzhodu svoje interese, prave kapitalistične interese, in v žepu so vse najbolj občutljive.

Čemu?

Pridna štoklja opravlja svoje delo, kakor da je gluha in slepa. Otroke prinaša, da rastejo in postanejo veliki ljudje.

Čemu, ti čudni ptič!

Poglej po Evropi, po Belgiji, Franciji, Poljski, v Galicijo, Karpatih, na Srbsko, v Ameriko, Arabijo. Po morjih pogledj. Spoznala boš usodo človeških otrok, ki jih prinašaš iz neznanih temin na ta beli svet. Če si modra ptica, kakor pripoveduje pravljica, se moraš zgroziti ob grozni ironiji, ki jo uvajaš.

Štoklja molči, kakor da je ne briga delovanje in nehanje sveta in neumorno nadaljuje svoj posel. Flegmatičen ptič! Morda stojiš.

Nemara si misli, da je njegova naloga iz-

polnjena, če prinaša življenje. Nemara si misli še več: Da prinaša človeške otroke s pametjo na svet in so sami krivi, če je ne znajo porabiti.

Nima li štoklja morda prav?

Vse je prinesla na enak način na ta svet; nobeden se ni rodil brez njene pomoči. A peščica njih se je povzpela nad milijone; peščica njih se je kronala z vidnimi in nevidnimi kronami; peščica njih pošilja milijone v smrt in še strašnejšo bedo.

Štoklja jih prinaša nanovo in nanovo, da ne zmanjka hrane topovom in možnarjem.

Če se ne zbudi v milijonih speči razum, če se ne zavedo, da jih je vse štoklja prinesla, da imajo vsi pravico do življenja in sreče, da imajo tudi moč — če hočejo.

Utrinki.

Kapitalistična družba je nemogoča brez izkoriščanja, kakor je drevo nemogoče brez korenin. Kapitalizem živi od profita kakor drevo od snovi, ki jih dobiva iz zemlje. Pogoj profita je pa izkoriščanje. Odkod naj bi prišel dobiček, ako bi kapitalist plačeval delavcu toliko, kolikor je njegovo delo vredno? Ravno razlika med delavčevim plačom in vrednostjo dela je kapitalistov dobiček.

Ako je torej izkoriščanje v kapitalistični družbi neizogibno in ako delavec hoče, da ne bodo več izkoriščani, se ne morejo zadovoljiti z rabeno izpremembo v kapitalistični družbi, ampak le z odstranitvijo kapitalističnega sistema. Bojevati se morajo za tako družbo ki bo lahko živela brez izkoriščanja, v kateri torej ne bo vladal kapitalizem.

Taka družba se imenuje socialistična. Mislimo, da ni težko razumeti, zakaj mora biti delavec v svojem interesu socialist.

Kapitalist riskira v podjetju del svojega imetja. Delavec riskira vse: Svoje zdravje in življenje. Kljub temu ima kapitalist ves dobiček, delavec pa beraško plačo.

Če bi delavec tako dobro razumeli, da imajo skupne interese, kakor razumejo vladarji; ne bi bili sužnji.

Naši nacionalisti slave ruske veleume, ampak navdušujejo se za ruskega carja, ki je največji sovražnik onih veleumov. Pravkar je zopet prepovedal po vsej državi razširjanje Tolstojevih spisov.

Robert Hunter —

O vojni.

Odkar se je začela sedanja evropska vojna, vprašujejo ljudje venomer, zakaj je niso socialisti preprečili.

Naštelo se je za to mnogo vzrokov, zdi se mi pa, da ni nihče mislil, da je tej vojni vzrok ravno socializem.

Čital sem izjave vseh modrih mož, ki so jih pisali o vzrokih vojne — Shaw, Wells, Vandervelde, Viviani, Haase, Scheideman in drugi.

Dolžil se je komercializem, militarizem, kapitalizem, nacionalizem in drugi izmi; ti, da so povzročili dolgo pričakovano svetovno vojno.

Čital sem časopise in mesečne revije, da me je bolela glava. Tam sem našel obdolžitve in protiodbolžitve vseh lordov in potentatov vsega sveta, kritike te ali one akcije tajne diplomacije, ki je povzročila vojno.

Ali vzlic vsemu, kar sem čital, prihajajo moje misli nazaj do prve iskre spoznanja, ki je zažarela v meni zadnje dni meseca avgusta, namreč, da leže vzroki vojne v rastoči sili narodnega in mednarodnega modernega socialističnega gibanja.

Velik glas, ki sem ga čul, in ki je izrekel iste misli, je bil glas Karla Liebknechta. Ta vojna — je dejal Liebknecht — je napoleoniški poizkus, uničiti rastočo silo delavskega gibanja. To je bilo dokazano čisto enostavno v zadnjih mesecih, vzlic vsem prizadevanjem, da bi se vodje delavskega razreda z raznimi frazami odvrnili od tega spoznanja.

Bernard Shaw se je izjavil skoraj v istem tonu, ko je dejal, "da je spoel in rodil sedanjo vojno junkerski kapitalistični razred Nemčije, Francije, Rusije in Anglije. Ne verjamem — je dejal Shaw — da imajo nemški, francoski, angleški in ruski kapitalisti med seboj kakšen sporek, ki naj bi vodil v vojno".

Nihče mi ne vtepe v glavo misel, da so to vojno rodili samo bojaželjni nauki militarističnih lordov v Angliji, Franciji, Nemčiji in Rusiji.

Nedvomno je pač, da so ti želeli vojno, in nedvomno so želeli vojno tudi kramarji z vojnim materijalom. Strinjam se tudi z mislijo, da bi bili ti gospodje zadovoljni z vsako pretvezo, ki bi pro-

vzročila vojno; toda brez pomoči gospodujočih razredov prizadetih evropskih držav bi ne mogla začeti vojne nobena klika, in še manj katerija trgovskih sindikatov.

Česar se je gospodujoči razred v Angliji bolj bal kot vsega na tem svetu, je bilo stalno napredujoče in skoraj neprepredljivo politično gibanje delavstva.

In v Nemčiji? — Štirideset let so vojni gospodje prosili nemški narod, naj pomandira socialistično gibanje. Mlajši prestolonaslednik je nazival štirimiljonsko socialistično stranko — stranko mizer-
nikov.

Še izza pokojnega Bebla vemo, — kakor nam je sam sporočil, — da so vladajoči krogi v Nemčiji že leta denuncirali socialiste kot "sovražnike domovine". — Leta 1889. je rekel kajzer: "V mojih očeh predstavlja socialni demokrat sovražnika cesarstva in domovine".

Nekaj tednov pozneje — sporoča Bebel — je kajzer sklical ves njemu vdani krog okoli sebe in predlagal, naj se prične neizpros-
en boj proti stranki "prekucuhov". 2. septembra 1895. smo bili denuncirani kot banda ljudi, ne vrednih imena Nemcev. 13. oktobra 1895., ob času, ko je bil v Muelhausenu umorjen fabrikant Schwartz — umor, za katerega je bila stranka toliko odgovorna, kolikor kajzer — se je v telegramu, ki ga je kajzer poslal v znamenje sočustva družini umorjenega, glasilo, da je to zopet žrtev revolucionarnega gibanja, spočetega po socialistih. Ko so leta 1891. prisegli rekruti zvestobo, je moral vsak izjaviti zvestobo edino njemu (kajzeru) celo v slučaju, če bi ukazal streljati na njih očete in matere.

V Angliji, Rusiji in Franciji so se gojili in izražali od mogočnih kapitalistov in od vladajočega junkerskega militarističnega razreda enaki nazori.

Celo armade so se organizirale glavno za to, da nastopajo proti silnemu toku, nazvanemu "doma-
či sovražnik".

Ta "domači sovražnik" je postal namreč večeraj v vseh evropskih narodih največja sila. Zahteval je več plače, skrajšanje delavnika, čistejša in boljše stanovanja,

sprehajališča, igrališča in prostore za sestanke, zavarovalne ustanove, zavarovalnino v slučaju starosti in onemoglosti, delavsko zakonodajo in tisoč drugih reform. Postajal je razumen in si ustvaril občudovanja vredne organizacije, iz katerih je zajemal duševno in gmotno hrano. Imel je na stotine velikih dnevnikov in čarobnih "Ljudskih domov", gospodarskih zadrug, vrednih milijone dolarjev.

Ti ljudje so bili up in nada sveta; kajti v njih je bila tista moč, ki je obljubovala, da zada junkerstvu in njegovemu razredu smrtni udarec in ga pomeče z zemljskega površja; da pospravi s sveta tisto kliko, ki je zadrževala, zasluževala in živela stoletja na plečih podjarmljenega ljudstva. V ta namen so organizirali ogromne bataljone za veliko vojno, ki ima priti med izkoriščevalci in izkoriščanci.

Ti ogromni bataljoni so delali kajzerju največjo skrb in strah; večji strah, kakor karkoli drugega v Evropi: strah "domačega sovražnika".

Samo še ene volitve, pa bi lahko uničile vse načrte, strle vse nade starega militarističnega duha, ter ugonobile enkrat za vselej možnost velike mednarodne vojne.

In tukaj je bila samo ena pot, da se to prepreči. Denunciacije, ječa, persekucije, brzdanje in temnica so bile že vse poizkušene. Zaleglo ni nič; narobe, rodilo je ravno nasprotno posledice.

Odprta je bila še ena pot, po kateri se reši junkerstvo in njegov razred v Angliji, Nemčiji, Franciji in Rusiji — in to je bila, da se zavede in naščeje delavstvo proti delavstvu.

Vse evropske velesile, ki so zapletene v to vojno, trdijo, da so bile prisilene v vojno. Vse ljudstvo v Evropi je prepričano, da vodi vojno defenzive. Socialisti v Angliji, Nemčiji, Franciji in Rusiji so bili zapeljani v trdno vero, da branijo svoja domovja, žene in otroke proti tujzemskemu sovražniku.

Nerazumljivo in neverjetno, kakor se človeku zdi, mednarodni proletarijati v Evropi je sedaj izpostavljen v boju zoper samega sebe — in da se je moglo to zgoditi, se je moral začeti krvavi ples.

Zadovoljnost v sedanji družbi.

Kdo je dandanes zadovoljen na svetu?

Ako bi ljudje odkritosrečno govorili in če bi dali to vprašanje na splošno glasovanje, bi izvedeli, da jih je, posebno v civilizirani družbi komaj kakšna majhna peščica, ki ne bi bili prepričani, da imajo pravico za kakršnekoli pritožbo. Med takozvanimi divjaki bi dobili še razmeroma več zadovoljnih ljudi. Ali kdo bi si želel živeti tako, kakor žive Eskimoti, Patagonci ali Papuanci?

Zadovoljnost takih ljudi je vtemeljena v njihovem neznanju; čim nanese slučaj, da spoznajo kakšno novo življensko gredstvo, ki jim je bilo dotlej neznano, se zbudi v njih tudi želja po njem. Pokažite avstralskemu črncu na kakšnem polineškem otoku puško in poučite ga, iz kakšne daljave se z njo lahko strelja, pa jo bo takoj hotel imeti.

Tudi v takozvanem civiliziranem svetu je zadovoljnost, kjer sploh tli, večinoma spojena z nevednostjo ali pa s slabomnostjo. Čim manj človek ve in zna, tem manjše so njegove potrebe.

Ali kdo naj hrepeni po nevednosti, če je tako ustvarjen, da ko prvi njegov duh po znanju? Kdor se je kar naučil, bodisi le v življenju, brez šole, ne more zavidati duševnemu siromaku njegove zadovoljnosti in ne spoznava v njej nikakršne sreče.

Sicer pa ni nič nepretiranega, če se pravi, da je ves sedanji svet nezadovoljen. Tudi oni, ki stoje na vrhuncih življenja, niso izjema.

Evropski monarhi so gotovo velike glave. Toda kdor bi jim mogel pogledati v sree, bi opazil strah in trepet in težke dvome; kakor igralci na odru morajo nastopati: Na obrazih morajo kazati neomahljivo zaupanje in zmago "svojih" armad, v duši pa trepečejo, ker je usoda na bojiščih

kakor kartaska sreča. In poraz na vojni pomeni lahko izgubo trona in krone.

Velekapitalisti so še večja gospoda. Ali najbogatejšim milijardarjem povzroča zdaj konkurenca jezo. Zdaj jih raztogoti vest, da štrajkajo delavci, zdaj kakšna borzna špekulacija.

Militaristi zabavljajo venomer. Naj jim dovolijo parlamenti milijone za kanone in barke — po njihovem mnenju domovina vendar nikdar noče prav spoznati, da je deželna obramba prva in najvažnejša stvar in da bi bilo treba zanjo mnogo več žrtvovati.

Na drugi strani je znanost nezadovoljna, ker je militarizem tako požrešen, da ne ostane nič za njo. In vendar je ona važnejša od vojaštva; šole in akademije so potrebnejše od kasarn, knjige in daljnogledi in mikroskopi pa od pušk, topov in možnarjev.

Še sveta mati cerkev, ki venomer pridiga zadovoljnost, je nezadovoljna, pa naj bo že katoliška, luteranska, presbiterianska ali pravoslavna. Velik vpliv ima v državi; ali rada bi neomejeno vladala. Veliko je njeno bogastvo, ali rada bi imela vse v svoji malhi. Backi ji verjamejo vse, ali čreda se ji zdi premajhna. Vsaokrstne privilegije uživa; ali izmisliti si zna še vsak dan nove, ki jih še nima.

Od spodaj do zgoraj lahko prebrskamo vse, pa ne bomo našli tiste zlate zadovoljnosti, o kateri pojo sentimentalne pesmi.

Da ne more biti delavsko ljudstvo zadovoljno, je pač najbolj razumljivo. Če imajo drugi dva tri razloge za nezadovoljnost, jih imajo delavci na mernike. In če se med njimi najde bela vrana, ki se vendar postavlja z zadovoljnostjo, lahko stavite, da ima slamo v glavi ali pa skisane možgane.

Iz te vsestranske nezadovoljnosti izhaja tudi tisti duševni kaos,

v katerem brede sedanji svet, tisti nervozni nepokoj, ki ni znamenje zdrave, žilave delavnosti, ampak neveselo bolehanje. Odtod prihaja tudi stremljenje po opajanju, ki ga najde eden v smrdljivem žganju, drugi v šumnih orgijah, tretji v luksurioznih, ampak nezmisljivih zabavah.

V urah treznosti čuti to nezadovoljnost ves svet. Tudi elegantna dama, ki pravi eno samo beseda, pa se zasučje armada služabnikov, ki zakliče v telefon, pa hite trgovine, da ji predlože najnovejše vzorce, ki migne, pa se ji sestavi poseben vlak, tudi ona ima trenotke, ko je nesrečna kakor Job, ker čuti neskončno praznoto in puščobo svoje eksistence. Tudi velikomestni dandy ima take trenutke, in multimilionar in verski reformator — kakor tramp in hobo.

Splošna, vse prevevajoča, vse razjedajoča, vso harmonijo ovirajoča, vso lepoto omadežujoča nezadovoljnost daje pečat sedanjemu svetu.

Če smo vsi nezadovoljni, ne bi li bilo logično, da bi vsi skupno poiskali nov temelj, novo obliko življenja, novo družbo, ki bi nam magla dala več zadovoljnosti?

Ali kadar prihaja socializem, da bi odpravil glavne vzroke nezadovoljnosti, da bi uravnal materialne razmere in rešil človeštvo najzoprnejše skrbi za vsakdanji kruh ter na ta način omogočil duševnejše življenje, tedaj je sedanja družba naenkrat nedotakljiva, sveta, in naš svet je tako dober, da ne more biti boljši.

Le tisti, ki morajo prenašati najhujše, najobčutnejše in najsurovejše trpljenje, morejo imeti dovolj poguma in volje, da se ga otresejo. Zato more najti socializem le v delavskem razredu svoj pravi dom; samo delavstvo more biti osvoboditelj človeškega rodu.

"Prijatelj".

Kdor čita časopisje naših nasprotnikov, je gotovo že opazil, da se delajo skoraj vsa uredništva "socializmu prijazna" in tudi rada preplonkavajo članke iz socialističnih listov; dopisniki pa posebno radi ponavljajo stavke: "Nisem pa nasproten socializmu."

Večinoma so to navadne neresnice; oni so nasprotniki socializma. Ampak iz trgovskih razlogov je koristno, če se to zataji. Tupatam so pa res posamezniki, večsi dobri ljudje, ki bi radi sedeli na dveh stolah. Nič ne pomagajo: Povedati je treba, da so taki polovičarji najslabši.

Nekateri ljudje imajo bolezen, da hočejo biti povsod "zraven." Mislijo, da ne gre nič brez njih. Vse je važno; in če bodo tudi oni malo porinili, bo še važnejše. Ako izkazujejo tudi socializmu svoje "simpatije", mislijo, da so storili bogve kaj.

Ali to ni nič. Socializem potrebuje prepričane ljudi, in kdor je prepričan, ne more biti socialist in še dvajset drugih reči ob enem.

Treba je jasnosti: Ali je socializem dober? Ali je delavstvu koristen? Ali mu je potreben? ... Če sem prepričan, da je, moram biti popoln socialist, kajti drugače sem nepošten. Da pa morem biti prepričan, moram vedeti, kaj je socializem, in sicer — ne le po tem, kar govore o njem nasprotniki, temveč dobro ga moram poznati. Glavna napaka omenjenih polovičarjev pa je ravno v tem, da govore o socializmu kakor o hrúškah in o vetru, ne vedo pa o njem nič drugega kakor to, kar slučajno pobere tupatam v kakšnem časopisu, na kakšnem cestnem shodu ali pa celo v kakšni pridigi.

Takim ljudem se ne more reči nič drugega kakor to: Najprej se kaj naučite, potem pa govorite. Pri človeku, ki se ni naučil čevljarstva, ne bom naročal čevljev in od zakonitega pisana si ne bom dal razlagati zakonov. Vi ste v

političnem življenju to, kar so zakoniti pisarji v pravnem.

Kdor se je pa toliko naučil o socializmu, da je spoznal njegov pomen, si mora znati odgovoriti: Ali je socializem dober ali ne?

Oj tistega, ki smatra socializem za kaj slabega, ne potrebuje nobenih simpatij. Kako more biti tak človek sploh prijazen socializmu? Pové naj, da je nasprotnik; saj nismo za to še nikogar požrli. In če ima kakšne argumente in dokaze, naj pride z njimi na dan. Mi bomo povedali svoje, ljudstvo bo lahko slišalo ene in druge, pa bo sodilo. Tak boj z duševnim orožjem je vedno dober; še tisti, ki podleže v njem, koristi, ker je s svojimi pomisliki pomagal do jasnosti. Če se mora kakšen nauk bati vsakega pihljaja, gotovo ni veliko vreden. In kdor išče resnice, ne zatiska oči pred reči, ki bi mu mogle pokazati, da je v zmoti; temveč jih išče, ker more le tedaj verjeti v svoj nauk, če je premagal vse mogoče dvome. In bojevati se more zanj le tisti, ki je prepričan o njem.

Če nam pa prihajajo ljudje, ki zatrjujejo, da ne nasprotujejo socializmu, bi morali tudi vedeti, zakaj mu ne nasprotujejo. Tudi za to je treba imeti razloge.

Mi razumemo astronoma, ki presedi vse svoje noči za daljnogledi in računi, pa pravi: Čas mi ne dopušča, da bi se bavil s političnimi vprašanji. Toda ljudje, ki pišejo in pisarijo po časopisih, se hočejo zanimati za javno življenje in navadno hočejo imeti še celo veliko besedo v njem. Taki ljudje pa nimajo pravice, da bi bili indiferentni. Treba se je odločiti: Za ali proti. In vedno se vrača vprašanje: Ali je socializem dober ali slab?

Kdor pravi, da mu je socializem simpatičen, mora, če misli in govori odkritosrčno, in če sploh ve, kaj govori, soditi, da je socializem dober. V tem slučaju pa ni zanj, ako hoče biti pošten, dru-

ge, kakor da se pridruži socialistični organizaciji in da je socialist z dušo in s telesom, da dela v političnem življenju to, kar sklepa socialistična stranka in da ne pokuša stati z eno nogo v socializmu, z drugo pa v kdove katerem nasprotnem taboru.

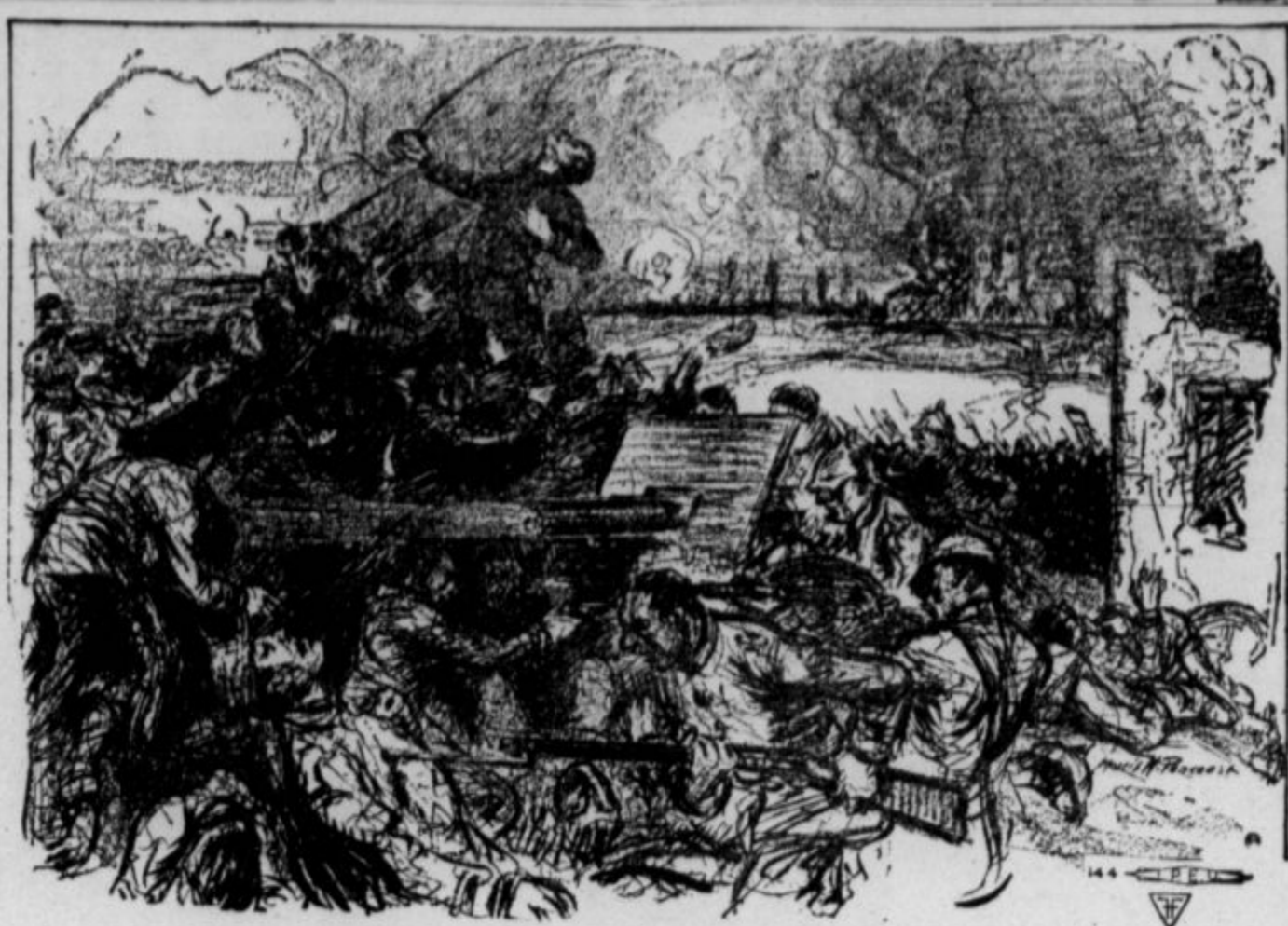
Socialistična stranka je delavska. Kdor se je kaj učil socializma, ve, zakaj mora biti delavska. S tem je pa tudi povedano, da ji stoji delavski interesi nad vsemi drugimi. Ako ne bi bilo tako, bi bila sploh brez pomena. Kdor hoče zastopati interese kapitala, mora te postavljati v prvo vrsto; tako je tudi z delavskimi interesi. Le tisti jim more resnično služiti, kdor smatra delavsko vprašanje za važnejše od vsakega drugega.

Seveda je socializem še več kakor delavsko vprašanje. Kajti socializem pomeni organizacijo vse bodoče človeške družbe. Tudi pošten kapitalist, kateremu je človeštvo več kakor njegovi današnji sebični interesi, je lahko socialist. Ali medtem ko je življenje kapitalista v današnji družbi v primeri z delavčevim nebeško, mora delavec prenašati vsa bremena in trpeti vse krivice, in zato je tudi najbolj sposoben, da praktično razume izpremembo družbe.

Delavsko vprašanje je jedro socializma. Tudi položaj delavstva je glavna bolezen sedanje družbe. Dokler to ni rešeno, ostane družba bolna. Ali delavsko vprašanje se ne more rešiti z nobeno "prijaznostjo" in z nobenimi simpatijami. Socializem je šrudij tega vprašanja in rezultat tega študija. Na podlagi tega rezultata učiti, kakšen je cilj in kakšna je pot do cilja.

Zlaj pa gre za to: Ali hočeš, da pridemo do cilja ali ne?

Če hočeš, tedaj moraš z nami korakati po tisti poti, ki drži do njega. Ako ne greš z nami, nas zadržuješ; in če tedaj blebečeš, da simpatiziraš s socializmom, se vedoma ali nevedoma lažeš. S

Civilizacija.

tem, da se ne pridružiš našemu boju, pomagaš vzdrževati sedanji sistem, pomagaš torej, četudi morda iz same nevednosti, kapitalizmu in si naš sovražnik. Stvarno je vseeno, če nas oviraš hoté ali nehoté, vedoma ali nevedoma. Ako pride kdo iz same neumnosti skebat, škoduje prav tako, kakor če se namenu prodaja izkoriščevalcu.

Do vruga z vašo "prijaznostjo" in z vašimi "simpatijami!" Kako naj se delavski tovariši zanašajo na take ljudi, ki niso ne tič ne miš, ne krop ne voda, ki ne sodelujejo z njimi v organizaciji, ki se ne bojujejo z njimi, ampak ki imajo vsak čas "druge" opravke z delavskimi nasprotniki? Za kaj naj jih delavci imajo, kakor za nasprotnike?

Zaveden delavec ve, da prinese ureditvenje socializma veliko blaginjo. Zato pa doprinaša temu cilju žrtve. Kako naj sodi o

tistih, ki se izogibajo vsaki žrtvi, pripravljajo se pa, da bodo sedli k mizi, kadar jo bodo drugi pogruili in zajemali iz sklede, kadar jo bodo drugi napolnili?

Ne! Teh dobrih "prijateljev" ne poznamo in ne priznamo. Vsak odkrit sovražnik nam je ljubši od njih. S svojimi sladkimi obrazi in milimi besedami so največji škodljivci delavstva.

Ali si popolnoma naš, ali pa sploh ne — to velja v današnjih časih. Kajti to so časi bojev, največjih bojev, kar jih pozna zgodovina, bojev za osvoboditev človeštva. Tu se je treba postaviti na eno ali na drugo stran. Kdor ostane med zakopi, bo dobil krogle od obeh strani. Kajti nobena mu ne bo zaupala, in s tem bo vsaka imela prav.

Navadno so ravno taki "prijatelji" prepričani, da ima vso glavno polno dobrih in imenitnih misli. Če je to res, ne najdejo ni-

kjer tako primerne prilike, da jih iztresejo, kakor v organizaciji. Od človeka, ki je res tako umen je pričakovati, da želi od svojih misli tudi kaj praktičnega uspeha. Absolutno gotovo pa je, da jih bo našel edino v organizaciji; kajti zunaj lahko brenči, koliko hoče, pa bo toliko zaleglo kolikor čmrlijeva pesem. Organizacije nimajo časa in dolžnosti, da bi lo-vile modrosti, ki jih kdo prodaja po salonih. V organizaciji pa ima tudi najskromnejši član besedo, in če je kaj vredna, se tudi vpošteva.

Torej: Ali — ali!

Ali prideš v organizacijo, tedaj vemo, čigav da si in lahko svetuješ, predlagaš, kritiziraš, sklepaš, sodeluješ, ali pa ostajaš zunaj, in tedaj nimaš pravice pričakovati ali zahtevati kaj zaupanja. Kadar bodo padale batine, boš sam kriv, če bodo padale nate.

Ivan Mojek:

Janez Top.

Tisto noč, ko se je rodil Janez Top, je hudo deževalo, in zato je zagledal brlečo leščerbo iz tistega kota nizke bajte, kjer še ni eureka streha.

Ko je doživel trinajst zim, mu je zmanjkalo očeta. Na klopi je izkašljal svoje bedno življenje. Zagrebli so ga, in ko je skopnel sneg, ni znal Janez, kje je očetov grob. Spomenika namreč ni bilo na grobu — čemu je treba spomenika človeku, ki zapuša golo bajto s preluknjano streho, in zadolženo povrh?

Janez je šel v šlo in se je naučil veliko lepega. Pridno so mu z brezovko vtepali v glavo lepe molitvice, apostoljsko vero, zopet molitvice, zatem dolgo časa nič in potem zelo koristen nauk, kako se mora umirati za vero in domovino — za domovino in vero.

Nekega dne je Janez navdušeno deklamiral na veselici mladeniškega društva "Alojzijevih fantov" prekrasno pesem:

Oh kako krassen dom je moj!

Zunaj ga je pa čakala mati z objokanimi očmi.

Žalostna novica, sine — bajto so nama prodali. Doma nimava več!

— Jejezes, kaj bo pa zdaj, mama?

— Saj veš, kaj bo. Po svetu pojdi, pa vesel bodi, da te Bog tepe!

In Janez Top je šel po svetu.

V tovarni. Priden delavec je Janez. Skale, vrti se in dela, da mu kar kosti škripljejo. Jako pridn in dober delavec.

— Joh, težko je siromaku, ki ga Bog tepe! — vzdihuje Janez in briše znoj od čela do brade, od ušesa do ušesa.

— Veš kaj, Janez — pravi tovariš, — mi smo veliki tepci. Znojimo se in vzdihujemo sami sebi. Delamo kot živina, a še zamukati se nam noče. Mula vsaj brene, kadar ima dosti, mi pa še ust ne odpremo. Ali si ne privoščimo niti toliko korajže, kolikor je ima mula? Ali nismo ljudje?

— Jejezes, človek, kaj govoriš? Kakšna živina, kakšna mula? Mi smo vendar krščanski ljudje! Če

si pa ti mula, pa bodi, kaj mene briga! Saj te nihče ne sili, da si tukaj — nekdo pa mora delati.

— Ti si pravi Janez Top! Ali ne vidiš in ne čutiš, da se mučiš več kot je treba? Res je, da nas nihče ne sili, ali ker že moramo delati, zakaj ne bi gledali, da nam je bolje? Lahko bi delali manj ur in za večjo plačo, če bi bili pametni —

— Zakaj potem ne delaš manj ur in za večjo plačo, ko si pameten?

— Posameznik ne naredi nič. Vsi moramo biti enih misli in povedati moramo gospodarju, kaj mislimo.

— Ti le povej gospodarju. Dokler je gospodar vesel mojega dela in dokler mi daje zaslužek, toliko časa bom držal jezik za zobji. Kaj bomo mi siromaki? Delajmo in trpimo! Če pa komu ni prav, si lahko prebere. Meni je prav. Vsak zase, Bog za vse.

— Janez Top ostane Janez Top — si misli tovariš in mu obrne hrbet.

Par dni pozneje se približa gospodar.

— Dober delavec si, Janez — kakšna sreča, če bi bili vsi taki! Kadar te pogledam, se mi v dno sreča zasmiliš, ko si tako izdelan in zgrbančen — sama koža in kosti so te. Zato pa boš brez dvoma vesel lepe novice, ki ti jo prinašam. Dali ti bomo počitnice.

— Ek — ek — počitnice.

— Da, dragi Janez, počitnice.

Tovarno bomo zaprli.

— Tovarno boste zaprli? Zakaj, če smem vprašati?

— I zato, ker je preveč izdelkov, da ne vemo kam z njimi. Zato počakaj par mesecev in se malo spošij, da boš potem toliko bolj žil in pridn. Da si nam zdrav, Janez!

— Jejezes, čemu sem tako galgal?

— Dober večer, Janez! Dolgo časiš se, dolg čas je pa slaba reč za zdravje. Ali ne bi malo čital? Nočem reči, da ni ne znaš, toda škodilo ne bi, če bi še kaj več znal. Imaš kaj knjig?

— Doma. Janez Top sedi za mizo in gleda v čašo.

— Dober večer, Janez! Dolgo časiš se, dolg čas je pa slaba reč za zdravje. Ali ne bi malo čital? Nočem reči, da ni ne znaš, toda škodilo ne bi, če bi še kaj več znal. Imaš kaj knjig?

— Doma. Janez Top sedi za mizo in gleda v čašo.

— Dober večer, Janez! Dolgo časiš se, dolg čas je pa slaba reč za zdravje. Ali ne bi malo čital? Nočem reči, da ni ne znaš, toda škodilo ne bi, če bi še kaj več znal. Imaš kaj knjig?

— Kaj boš? Bukve so za gospode in lenuhe. Delavčeve oči niso za čitanje; pokvarijo se. In čemu bi si glavo belil z bukvami? Kaj pa imam od tega?

— Krasno govoriš, Janez! Čudim se le, da nisi še bolj zapopdan. Ne veš li, da je znanje ključ do bogastva? Sola nam je malo dala, toda česar nam manjka, si lahko sami izpopolnimo. Zakaj se braviš knjig in koristnih časopisov? Čitaj, čitaj, Janez! Ravno delavci bi morali največ čitati, ker smo najbolj zatirana para na svetu. Pogledj tole knjižico, zastoj ti jo dam, samo beri jo.

— Kaj boš s tem smetjem? Čemu pa tako siliš vame, prijatelj? Aha — ti bi me rad pohujšal! Že vem, že vem, poznam te, ampak pri meni si slabo naletel. Ne potrebujem tvojih bukev! Ali misliš, da bom tako neumen, da bom zvečer po težkem delu čital tvoje trapaste bukve? Jejezes, kaj pa misliš o meni? Vidiš, takole čaša piva — to je za delavca! In ps kramp in lopata — to je za delavca, ne pa bukve! Mašne bukve, velika pratika in egiptovske sanjske bukve — to je dovolj za vsakega poštenega delavca; vse drugo naj se gre solit. Le izgubi se! Jaz znam več kakor pa vi vsi z vašimi bukvami.

— Janez Top ostane Janez Top. Lahko noč!

Top zvrne čašo in se zadovoljno smeje.

Drugi dan ga pokliče delovodja.

— Veš kaj, Janez, bližajo se volitve. Gospodar tovarne se zanima, da bo izvoljen pravi župan in z njim vred se morajo zanimati vsi pridni delavci. Ali si volilec, Janez?

— Jejezes, nisem, nisem! Kaj naj storim?

— Dobiti moraš državljanski papir, pa boš volilec. Le brez skrbi, bomo že mi poskrbeli, da dobiš papir.

Dobro. Pride dan, ko ima biti Janez zasljan, dali je sposoben za državljana. Pred sodnika gre Janez in hlače se mu tresejo. Kaj bo pa zdaj?

Ostro gleda sodnik izpod očal in nič manj resnobno ne gleda iz praševalca.

— Janez Top, povej nam, kaj znaš o novi domovini. Kdo je bil prvi prezident naše republike?

— Ek — ek — ek —

— No, kdo je bil?

— Ek — ek — Kristo-o-o-f Ko-o-lumb bo nemara —

Smeš v dvorani. Grdo gleda sodnik.

— Ni res, Janez! Povej nam pa, kdo dela postavbe za našo republiko?

— Ek — ek — ek —

— No, ali bo kdaj?

Janez pogleda na delovodjo.

— Ek — gospodje fabrikanti delajo postavbe —

Gromoviti smeh. Nekdo v ozadju se namuzne, češ nekaj resnice je pa le povedal.

— To pa že ni na mestu, Janez. Še eno vprašanje: Kaj boš pa storil, Janez, ako dobiš državljanstvo?

— Volil bom župana, kakor mi naroči gospod — ek — delovodja.

— Dovolj, Janez Top, ti še nisi zrel za državljana. Le pojdi, kupi si knjige in se kaj nauči.

— Jejezes — vzdihne Janez — topot sem jo pa res polomil.

V rudniku.

Štrajk je bil končan — izgubljen.

Janez Top je pridno delal — kakor še nikdar prej — ves čas med štrajkom.

Rad bi poznal človeka, ki bi mi brnil delati, če se mi delo pouja! — je govoril Janez in se tolkel v prsi.

— Tako je, Janez! Možak si! Takih je treba in štrajkov ne bo več — ga je pohvalil vodja stavkokazov.

Janez gre v pisarno po plačilo. Pridno delo je vredno plačila in nagrade. Gospodje ga bodo brez dvoma postavili za majhnega delovodjo. Tako se pride do ugleda in časti! Komandiral bo druge in — huh! — to bo pokazal tistim, ki samo zabavljajo in nočejo delati.

Zdravo, Janez, kaj bi rad?

— Ek — po plačilo sem prišel.

— Res? O, da. Priden si bil, dobro si se postavil. Ker si pa bil tako pridn doslej, upamo, da boš tudi zanaprej. Zato ti bomo podaljšali delavnik od deset na dvanajst ur — saj si korenjak in dve uri več ali manj se tebi nič ne pozna; še vesel moraš biti, da smeš delati, ker tako rad delaš. Razentega, Janez, ti bomo znižali plačo za en dolar. To ti čisto nič ne škoduje, ker vemo, da si z malim zadovoljen. Kajti če bi ne

bil zadovoljen z malim, bi bil štrajkal kakor so drugi nezadovoljneži. Torej le pridn bodi, Janez!

Preč gre Janez Top. Nekaj mu pleše v glavi, a ne ve, kaj bi bilo.

Na bojišču.

Jutranja megla je zagnila strelne järke. Vse tiho. Mrlič leže nepokopani in iz njih puh-ti surdeča kri. V jarkih pa leže živi vojaki, ki bodo danes ali jutri — mrlič.

Janez Top potegne puško in se skobaea iz jarka. Par ur je spal, ali kdo naj spi, če se mu sanja o samih šrapnelih in bombah?

Ven na planoto gre Janez in tankaj opazi sovražnega vojaka, ki se vleče proti njemu. Janez nastavi bajonet, toda sovražnik mu migne, da naj odloži puško.

— Ti si Janez Top, kajti poznam te po obrazu. Midva se ne bova tepla. Vseidi se, Janez, in povej mi, čemu se midva koljeva.

— Ek, jaz se borim za domovino, za svobodo svojega naroda.

— Tako tudi mi pravimo, ali prosim te, povej mi, si li bil prej svoboden?

— Nak, nisem bil, ker ste nas vi — izkoristili.

— Mi — jaz sem te izkoristil? Jaz, ko sem ravno tak revež kot ti? Ko nimam drugega kakor ženo in kopice otrok?

— Tudi jaz imam ženo in kup deec, zato pa hočem, da bodo moji otroci svobodni, kadar vas prenamagam.

— Svobodni? Ali bodo svobodni, če te jaz še danes ubijem? Bodo li srečni brez očeta? Kdo bo potem delal na polju in jim pri delu kruha, ako ti obležiš?

— Na kakšnem polju? Ne govori bedasto! Jaz nimam polja; na vsem svetu nimam niti pedi svoje zemlje.

— Tako? Kje je potem tvoja domovina, za katero se boriš?

— Ek, vrag — nikar me ne jezi! Daj mi kak grizljaj, če imaš komaj se že gibljem od glada.

— Zelo mi je žal, toda sam sem gladen. Vidiš, to je naša svoboda, za katero se koljeva. Ali je tvoj cesar tukaj v strelnem jarku?

— Ga ni. On je doma v palači. Ali je tvoj?

— Ha, ha, ha! Tudi moj je na varnem — midva, ki drug drugega izkoričava — kajne — sva

pa spredaj pred topovi. Midva in vsi ostali, ki leže v teh jarkih, so pravi Topje cesarjem v zabavo.

Zagrmi kanon in takoj nato za-tresketajo puške. Janez skoči kakor obseden.

— Če bi ne bil Janez Top, bi rekel, da imaš prav, tako pa — alo! Zdaj se spet prične bitka — zdaj več nisva prijatelja. Beži, ako ne, te zabodem! Naprej za narod! — Naprej za svobodo! Živela domovina! Živio cesar! —

Pok — pok — pok — pok — bum — bum... drrrrrrrrrr!!!

Zakadi se Janez in se opoteče. Zdi se mu, da ga je nekaj vgriznilo pod kapo. Malo se zavrti, kakor da bi se napil vina, in te-lebne na zemljo.

Zbudi se v bolniški baraki. Poleg stoji zdravnik in strežnica. Na glavi ga skeli. Potiplje se. Obveza. Kaj se je zgodilo?

— Krogla te je zadel, Janez. V glavo ti je prasknila, toda prevrtala je ni. Le brez skrbi bodi in ne razburjaj se. Zdaj vidimo, da je tvoja glava trja od železa, zato pa dobiš železni križ. Na čašo vina!

— Oh, hvala vam lepa, ker tako lepo skrbite zame!

Strežnica se nasmije.

— Da, da. Skrbimo pač zato, da čimprej okrevaš, pa lahko zopet odrineš nazaj v strelni jarek. Le brez skrbi — saj se ti ne more nič zgoditi, kajti tvoja glava je trja od jekla!...

— Jejezes, zakaj nisem umrl!

Prvi majnik.

V delavskih središčih se vijejo čete za četami in plapolajo praporji. Godba igra marseljezo. Tisoči in tisoči iz rudnikov, tovarni in delavnice demonstrirajo, manifestirajo, praznujejo: na tisoče vedrih lic in plamenčih očeh se zbira v dvoranah, na vrtovih in na planem, kajti to je delavski dan.

Janeza Topa pa ni med njimi. Toda iz stotisočerihi grl odmeva klic:

Zdrami se, Janez Top, zdrami!

Narodnjakarji mislijo, da so psovke dokazi. Pomilujmo jih.

Od zemlje do solnea je bliše kakor od razuma šovinistov.

Vse, kar vojna poruši in požge, je bilo sad dela.

Vojna in delavski interesi.

Vse države, ki so šle na vojno, zahtevajo od delavstva, da naj postavi državne interese nad svoje razredne interese in da naj opusti svoj načelni politični boj, dokler ne bo dosežena zmaga. Zelo ginljivo znajo vsi kronani in nekronani gospodarji ljudske usode pripovedovati, kako potrebna je notranja sloga, dokler je sovražnik na pragu. To imenujejo "božji mir," "Burgfrieden," "Treuga dei."

Nemški kajzer ne pozna več strank, temveč le Nemce. Habsburžan apelira na vse narode in razrede. Miklavž obljubljuje vse mogoče svobode in pravice. Tako po vrsti drug za drugim. Po kakšni pravici se zahteva ta sloga? Kje so tisti višji interesi, ki bi opravičili tako žrtve?

Vse države, ki se vojskujejo in ki se ne vojskujejo, od prve do zadnje, so razredne države. Tam, kjer je industrija dovolj razvita, gospodujejo kapitalisti; v drugih vladajo veleposestniki. V enih in v drugih so delavci zatirani in izkoriščani. V enih in v drugih smatrajo vladajoči država za organizacijo, ki naj pospešuje interese posedujočih in drži neposedujoče na uzdi.

V nekaterih državah so verige, s katerimi je uklenjeno delavsko ljudstvo, nekoliko daljše; tukaj so vrvi malo bolj zavozlane, tam malo manj. Toda verige in vrvi so povsod.

Na vsem svetu ni države, v kateri bi bilo delavstvo enakopravno drugim razredem. Vse, kar je zapisano o enakih pravicah, je le na papirju; kajti enakih pravic ni, kjer so razredne razlike. Gospodarske razmere so temelj, na

katerem stoji vse politično poslovanje. Tisoč paragrafov in cesarskih in ministerskih podpisov ne more zagotoviti revežu enakih pravic kakor bogatiniu.

Države pa vzdržujejo razredno

družbo, to se pravi gospodarstvo bogatih nad nebogati. V tem vidijo naravnost svoj poklic. Zaradi lepšega pa pokrivajo to stremljenje s konstitucijami in zakoni, ki bi bili včasih prav le-

pi, če bi le mogli biti kaj družega kakor teorija.

Pred svojim nosom vidi delavec lahko pomen razredne države v Ameriki. Zveza strica Sama je po svoji konstituciji zelo

demokratična in zelo svobodomselna. Nobene kronane glave nima Amerika na čelu. Po naši ustavi vlada ljudstvo — v federaciji, v posameznih državah, v okrajih, v občinah; povsod vlada ljudstvo. Na papirju. V resnici vladajo povsod trsti, bogate kompanije, klike kapitalistov.

Pa imamo splošno in enako volilno pravico! To je vendar ljudovlada. Kaj hočete še več?

Splošna in enaka volilna pravica bi bila pač veliko vredna, če ne bi gospodarska neenakost razveljavljala tudi njene veljave. Volilno pravico mora ljudstvo znati rabiti, ako hoče, da mu koristi; za to pa je treba dobre politične izobrazbe, katere pa velik del prebivalstva od nikoder ne dobiva. Za dobro rabo volilne pravice je treba neodvisnosti; te pa ni v razredni družbi. Velikanska gospodarska neenakost omogoča kapitalistom, da mečejo denar v volilno kampanjo, da vzdržujejo in podkupujejo velike liste, da najemajo govornike, da zaslepljujejo volilce, da silijo delavce na volišče za svoje kandidate, če nečajo izgubiti dela, da kupujejo glasove, da vladajo.

Vse države imajo za delavsko ljudstvo dosti bičev, a malo kruha. Ali kadar se skresajo med sabo, tedaj zahtevajo od tega delavstva podporo in zvestobo.

Ali kaj se pravi: Zvestoba?

Enostranske zvestobe ni. Zvestoba je mogoča le v vzajemnosti. Država bi smela pričakovati zvestobe od ljudstva, ako bi bila sama zvesta ljudstvu. Kdor pa daje same batine, nima pravice pričakovati poljube.

Toda vlade se kesajo. V resnici so spoznale, da so marsikaj zagrešile proti delavstvu in mu obljubujejo, da popravijo to po vojni. Le sedaj naj pomaga, ko je sovražnik pred vrati.

Kdo pa je sovražnik? V vojaške uniforme stlačeno delavsko ljudstvo, ki je bilo od svoje države enako goljufano, enako zatirano, enako izročano kapitalističnemu izkoriščanju. Sovražnik je delavsko ljudstvo, ki govori sicer drug jezik, ima pa enake interese in more pričakovati zboljšanje svojega položaja le v združitev, ne pa od sovrašva in ubijanja.

"Sovražnik" je delavec, ki je bil slučajno rojen v drugi deželi. Danes, ko potrebujejo krvi, polagajo vladajoči veliko važnost na to razliko rdu; jutri, ko bo končana vojna, bodo kapitalisti klicali tiste ga delavca na pomoč zoper svojega, če bo ta zahteval nekoliko boljše plačo.

Vse delavstvo je s to vojno ogoljufano. Največja prevara vse človeške zgodovine je ta vojna. In mogoča je le zaradi tega, ker mase delavskega ljudstva še niso dovolj zavedne, da bi mogle spoznavati svoje prave interese in ločiti resnico in laž. Dokler ne bo zvesta solidarnosti skozinsko prešinila ljudstva, bodo take grozote mogoče in črede se bodo klale za interese svojih mesarjev.

Nihče na svetu ne more odpraviti teh strahovitih narodnih pogromov kakor ljudstvo. Vse pogodbe so ničevne, če jih raztrga sila. Vsa razsodišča so brez cene, če jih mogote ne priznajo. Večja od sile gospodujočih je edino zavedna, zedinjena moč del. ljudstva; le ona more puške, ki jih danes obrabča proti sebi, raztreskati ob zemljo in polomiti ne le svoje bajonete, ampak tudi sablje svojih oficirjev in generalov.

Zato pa se mora ljudstvo vzgajati za spoznanje svojih interesov in za mednarodno solidarnost. To je naloga socializma; kadar zmaga med ljudstvom, bo tudi barbarstvo vojne premagano.

—New York World.

Sodni dan.

Apostoli in evangelisti niso bili učenjaki. V prvih časih krščanstva ni bilo ravno mnogo ljudi, ki bi se bili bavili z znanostjo; pojmi o svetu in človeštvu so bili zelo čudni in pomanjkljivi. Znanje se je polagoma nabiralo; naši potomci bodo več vedeli kakor mi, naši predniki so vedeli manje. To je povsem naravno.

Zato je pa tudi razumljivo, da so si predstavljali svet popolnoma drugače kakor mi. Ako bi bila veda takrat stala na sedanji višini in bi bila splošno razširjena, bržkone ne bi bilo postalo nikakršno krščanstvo, ali pa vsaj velik del njegovih nauk ne.

Krščanstvo uči vstajenje mesa. Ko zatrobi angel na sodni dan, vstanemo vsi od mrtvih, vsak s svojim nekdanjim telesom, in po hitro pred božje sodišče.

Taka naivna vera je bila mogoča, ko ljudje niso vedeli, da se človekovo telo neprenehoma izpreminja. Od rojstva do smrti se ne enkrat, ampak prav čestokrat popolnoma izpremeni. To se godi tudi ob času umiranja in smrti, strohnetje telesa ni nič drugega kakor nadaljevanje tega procesa, le da tedaj, ko človek več ne diha, ne je in pije, telo snovi gubi, ne pridobiva pa več novih.

Nastalo bi torej vprašanje: Katero "svoje" telo dobimo na sodni dan, ko smo jih imeli toliko različnih kolikor sukenj?

Snovi, ki so bile v naših telesih, se vrnejo v prirodu, in ta jih zopet porabi v svoji delavnici. Povprečna teža odraslega človeka znaša 70 kilogramov. Od tega je v telesu in v krvi blizu 52 kilogramov vode. Razumtega smo sestavljeni iz zelo raznovrstnih snovi, iz beljakovine, železa, kisika, vodika, ogljične kiseline, dušika, iz sladkorja, škroba itd.

Velik del plinov, iz katerih smo sestavljeni, se menja že z dihanjem. Mnogo snovi dobivamo torej naravnost iz zraka in jih zopet vračamo v zrak, odkoder jih zopet vdihujemo druga bitja, ljudje, živali in rastline.

V kratkih mesecih je vse našo telo obnovljeno. Snovi, ki so prišle vanj, nadomestijo materijo, ki je bila prej izžubljena, pa ga same zopet zapuste, da jih zamenjajo druge. Če živi človek sedemdeset let, se njegovo telo lahko dvostokrat obnovi.

Vse snovi, ki jih človek oddaja, se vračajo v velikanski laboratorij prirode, ki jih zopet porabi za zgradbo novih organizmov. To je

večen kolotok. Materija, ki je danes v naših telesih, je že bila v drugih in bo zopet v drugih.

Ako bi moral človekov duh na sodni dan iskati svoje telo, da stopi v njem pred sodni stol, bi prišel v največjo zadrego, katero telo naj obide in kje naj ga poišče. In nastal bi velikanski pretep ljudi, živali in rastlin, ker bi nešteta bitja zahtevala — po pravici — eno materijo, kajti vsako jo je v resnici tekom življenja imelo v svojem telesu.

To pa ni edina težava, ki bi nastala. Med drugimi je tudi ta: Kje bi to od mrtvih vstalo človeštvo našlo prostora?

Poprečno umrje vsako sekundo in se rodi vsako sekundo po eno človeško bitje. Bajka, da je bil "svet" ustvarjen 4000 let pred Kristovim rojstvom, je definitivno pokopana. Znanost ve, da se morajo že zemeljske periode računati na milijone let. Če računamo za življenje človeškega rodu od njegovega pojava pa do tiste dobe, ko minejo na zemlji pogoji za njegovo eksistenco, tri milijone let, je to zelo malo.

Toda ostanimo pri tej mali številki. V eni sekundi umrje en človek na zemlji, v enem dnevu 86.400, v enem letu 31.536.000, v treh milijonih letih bi jih umrlo 124.608.000.000.000. Pri tem ne jemljeva v poštev, da je vendar več porodov kakor smrti, da se torej človeštvo množi in da bo po vseh astronomskih, geoloških, fizikalnih premisah zemlja veliko dalje stan človeštva.

Po tem zelo skromnem računu bi moralo na sodni dan vstati čez 124.600 milijard pravičnih in krivičnih od mrtvih.

Kam se postavijo? Kje je prostor zanje? Če bi bila v časih, ko so nastajale vere, znanost le toliko odkrila, kolikor je do danes, ne bi bila mogla nikdar nastati bajka o sodnem dnevu.

Cleveland, Ohio.

Pozivajo se vsi sodrugi in tudi prijatelji socializma, da se gotovo udeležijo majske slavnosti, ki se vrši v soboto dne 1. maja.

Program bo sledeč: Ob 2. popoldan se zberemo v klubovih prostorih 1107 E. 61 St., od tam odkorakamo do 55. ceste, tam vzamemo karo in se odpeljamo v mesto do zapadno 3. ceste in St. Clair, kjer se snidemo s sodrugi vseh narodnosti; odtam odkorakamo ob 4. skozi središče mesta po Superior

cesti do vzhodno 55. ceste v Vorwaerts Turn Verein halo, kjer se bo vršil večerni program.

Dolžnost vsakega sodruga in zavrednega delavca je, da se nam pridruži, posebno v sedanjih kritičnih časih, in na dan, ki si ga je izbralo zavredno delavstvo sveta za izraz mednarodne solidarnosti. Pokažimo ponovno, da so naši interesi v mednarodni solidarnosti, in edini boj, ki ga priznavamo, je proti sedanji krivični družbi za boljše bodočnost. Živela Internacionala.

Andrej Bogataj, tajnik kluba 27.

Chisholm, Minn.

POZOR JUGOSLOV. DELAVCI V CHISHOLMU!

Ker pride letos naš praznik "Prvi Maj" na soboto, nam ga je nemogoče praznovati na omejeni dan. Zatorej bomo praznovali naš praznik v nedeljo, to je 2. maja. Jugosl. soc. klub priredi zajedno s finskimi sodrugi na omejeni dan obhod in demonstracijo po mestu. Apelarimo na vse jugoslovanske delavce, ki se zavedajo, da so sužnji kapitalistov, da se omenjenega obhoda v polnem številu udeležijo, da bo naša demonstracija tem imponantnejša.

Obhod se prične od 1¼ popoldan od finskega doma skozi glavno ulico mesta, nakar odkorakamo nazaj v dvorano, kjer bodo zatem nastopili govorniki v različnih jezikih.

Zvečer ob 7.30 prirede finski sodrugi zabavo in ples. Za obilo poset se priporočata obe omejeni organizaciji: Finski in Jugoslovanski soc. klub št. 22.

Odbor.

VABILO

na veliko veselico, ki jo priredita jugosl. soc. klub št. 5 skupno s slovensko godbo iz Maxhom, Pa. v proslavo vesoljnega delavskega praznika dne

1. maja 1915.

ob 7. zvečer, v Slovenskem izobr. domu, Franklin Boro. Pa.

Ta veselica je namenjena v zabavo našemu delavskemu narodu. Svirla bo izvrstna godba, dalje bo petje, nastop raznih govornikov it. d.

Rojaki in sodrugi, prijatelji enakosti, bratstva in svobode iz Johnstowna in iz vseh naselbin v okrožju, na plan! Oživimo zopet delovanje in skupnosti za naš lastni obstanek in napredek v naših delavskih vrstah, pokažimo svetu, da tudi mi razumemo pomen mednarodnega delavskega praznika

Zvezde govore.

Človek je majhno bitje. Ali to mu ni všeč; on hoče biti — še manjši.

Priroda ga je postavila na zemljo. To je prašek v neskončni brezmejnosti. V sami Rimski cesti je okrog osemnajst milijonov nepremične. Vsaka taka nepremičnina je solnce in misliti je, da ima vsako okrog sebe planete kakor naše. Videti jih ne moremo, ker nimajo svoje svetlobe; s pomočjo fotografske plošče, ki je veliko občutljivejša od našega očesa, so pa eksistirale nekaterih že dognali.

Naša rimska cesta je le en svetovni sistem; takih megel je nešteto, ki jih vidimo z našimi daljnogledi, neskončno več pa nam nevidnih. Za ogromno število svetovov nimamo ne izraza ne pojma.

Povsod so pogoji za življenje, in kjer so pogoji, tam je tudi res življenje. To lahko opazujemo na zemlji. Kaplja vode je svet za infuzorije; v temnah oceanskih globinah v zraku, v blatu, v kraških jamaah, na snežnikih in na severnem ledu se najde življenje. Tudi na svetovih izven naše zemlje je.

Naš planet ni v vesoljnosti niti toliko kolikor majhna vas na zemlji.

Ampak človeku se zdi prevelika. Še to je moral razdeliti v države in državice, v domovine in domovince, okrog njih je potegnili meje in mečije; in zaradi teh mej in meje se bojuje, kolje, mori, uničuje!

Majhna je naša zemlja, ali kot norišnica je velika.

Ves neskončni svet je enake snovi; to nam dokazuje spektralna analiza, to nam pripovedujejo meteorji, ki padajo, posli tujih svetov, na zemljo. Nič nerosničnega ne bi bilo, če bi človek dejal: Svet je moja domovina, prebivalci Marta in Venere, Sirov in Vegnih planetov so moji bratje, kakor zemljani!

Ali še zemlja sama mu je prevelika; en sam koticek na tem praku mu je "domovina."

Smešen je človek in komičen je njegov patriotizem. Kakor da bi hotel na veke vekov ostati otrok, ki se ne upa izpustiti mate-

1. majnika!

Vstopnina za moške je \$1.00, ženske so vstopnine proste. Za dobro postrežbo poskrbi v polni meri pripravljani odbor.

ringa krila, v strahu, da izgubi!

Tako majhna je ta zemlja — in neskončen je svet. In kdo še ni občutil njegovega neizrečnega čara, če se je v jasni noči zagledal v bleščeče zvezde, v katerih drhti toliko skrivnosti in toliko privlačnosti!

Povečal bi se človek sam, če bi povečal svojo domovino. Nič bi ga ne stalo, če bi porušil umetne plobove, ki so jih med dežele in narode postavili naši očetje, ki so smatrali zemljo še za ves svet. In če bi se združilo človeštvo, da se otrese vseh malečnosti in postane veliko v življenju in stremljenju.

Tu je naš sosed Mars, tam naša soseda Venera. Tudi tam je življenje. Če bi bil človek večji, bi iztegnil svojo roko, da bi pozdravil svoje brate in sestre tam gori in od njih izvedel, kakšna je njihova domovina in jim povedal kakšna je naša. Pustil bi svoje malenkostne prepire, rešil bi svoje krušno vprašanje, da ne bi bilo treba milijonom neprenehoma skrbeti, kaj bo z golim življenjem, temveč bi lahko posvetili svoje sile višjim ciljem. Razbil bi puške in polomil sablje, te žalostne ostanke barbarske dobe, pa bi nabavil teleskope in spektroskopske in mogočne signalne aparate.

Izbrisal bi meje na zemlji in jih razširil čez zemljo.

Ali on noče biti velikan. Rajši je polž in mravljinček, in da more varati samega sebe, si je izmislil bajke o polžji in mravlji slavi!

KONDA IN MASLO.

Kadar Konda s katerim v listu polemizira, takrat strese vso svojo duševno revščino na papir. Mož vedno začne in konča z maslom. Škoda da je umrl Jacob Alešovec, v Martinu bi lahko dobil dober-exemplar za igro "maslo." Sploh pa sem radoveden, kje se je Konda nabral toliko masla, da ga ima vedno v mislih. Mož vendar ni farmer! Bržkotne ga je prinesel s seboj iz "Rajske doline" v Californiji, kjer sta mežnar Konda in rev. Jeram tako fino gospodarila, da so tisti, ki so založili zadnje cente za rajsko maslo, pribumali nazaj na vzhod. In kdo ve, ako tudi Konda ne smatra "Knofe" S. N. P. J. za maslo. Well, pustimo moža. On že ve, kje in kaj je maslo.

Savs.

Vera stoterih ljudi ne premakne najmanjšega vozička niti za milimeter. Par fok opravi to.

S plahtimi se ne da zagniti solnce.

AN ENGLISH TRIBUTE TO THE FRENCH COMMUNE DEDICATED TO THE WORKER OF BOTH COUNTRIES

Jugoslovanska Socialistična Zveza.

Pred šestimi leti so jugoslovanski delavci v Ameriki ustanovili Jugoslovansko socialistično zvezo, ki je del skupne socialistične stranke v Ameriki.

Kdor ne pozna zemljepisja in ne ve nič o razmerah jugoslovanskih narodov v starem kraju, bi se čudil, kako je to, da se jugoslovanski: slovenski, hrvatski, srbski in bolgarski proletariati v Ameriki družijo, namesto da vrši svoje organizatorično delo posamično. Začetek te misli leži v jugoslovanski ideji, ki se je bila v zadnjih par desetletjih oživela in razvila v razne faze.

Jugoslovanski študentje po vlemestih so skladali o tej ideji verz, profesorji so razpravljali o jugoslovanskem vprašanju akademsko, in ekonomski so iskali vire za gospodarsko vez, da ustanove jugoslovansko industrijo, ergo, jugoslovansko kapitalistično državo. (Nekaj tega prahu se ravno sedaj dviga tudi v Ameriki.) Pri vsem tem pa so bili vendar oddaljeni drug od drugega kakor Severni tečaj od Cape Horna.

Toda nekje je živele ideja problematično življenje. Jugoslovanski proletariati je prenesel idejo v prakso. Poznal je namreč vrednost združenja, ne iz gole sentimentalnosti, ampak iz izkušenj, ki si jih je pridobil v razrednem politično gospodarskem boju v lastni deželi, v lastnem narodu, lastni državi.

Med tem ko so študentje peli, profesorji analizirali, ekonomski računali in gobezdači gobezdali vsak po svoje, brez kakšne organizacijske vezi in načrta, se je jugoslovanski proletariati organiziral in začel graditi na Jugu most bratske solidarnosti. Naloga ni bila lahka; kajti kdor pozna ondotne razmere, ki dele narode po državnih in političnih mejah, ta ve, koliko zaprek je imel ta proletariati na svojih potih.

Prišla je doba poznejšega izseljevanja. In v tej dobi so se izseljevali novi politični ljudje — "Jugoslovani." Eni teh so prišli v Ameriko, pa so se vprašali: Če je jugoslovanska ideja med proletariatom v starom kraju živele, vzle mnogi mtežkočam, zakaj ne bi isti proletariati gojili to idejo iz praktičnih razlogov v Ameriki, ko ni državnih in političnih meja? — Izdelali so bili apel, in jugoslovanski proletariati tokraj oceana ga je razumel. — Sečel se je in ustanovil zvezo.

Dva glavna vzroka sta bila tukaj: da združene narodnosti z različnim narečjem spoznavajo drug drugega po duši in jeziku in da se ustvarijo pogoji za skupno delo, ker je v združenju za dosego enakih ciljev več pogojev za uspehe, kakor če bi bili vsak zase in celo v gospodarski konkurenci...

Držeč te vzroke za temeljni kamen, je zapisal jugosl. proletariati v Ameriki v svoj program nalogo organizacije, izobrazbe in pri-

pravljanja poti za večje naloge, ki jih prinese Jugoslovonom v Ameriki čas in potrebe.

Naloga, ki si jo je stavila Jugoslovanska socialistična zveza, kot predstavnicja jugoslovanskega proletariata v Ameriki, torej ni majhna. Da ji bo mogoče vršiti svoj veliki, njej poverjeni program z večjim uspehom, obnovi danes svoj apel na vse zavedne jugoslovanske delavce v Ameriki, da vstopijo v vrsto organiziranih, ki korakajo čvrsto ramo ob rami k svojemu cilju.

Najtežje delo — pridobiti si ekzistenčno pravico — je opravljeno. Sedaj je treba samo razširiti delokrog in pomnožiti armado.

Bili so časi, ko se je od strani jugoslovanskega posili meščanstva v Ameriki gledalo s posmehom in zaničevanjem na naše delo. Ali časi so se izpremenili. Danes se opažajo na vseh koncih in krajih ljudje, ki bi radi jugoslovanske socialiste posnemali in z njimi koketirali. Kakor so večeraj posnemali kapitaliste in ošabno gospodo, tako bi radi danes posnemali socialiste. Nič več jih ni sram "brezdomovincev", rdečkarjev. Zakaj? — Zato ker bi radi še na dalje ribarili, ker računajo, da jih na ta način jugosl. delavstvo najteže spozna. Prej so se posluževali kapitalističnih fraz, sedaj socialistične krinke. Dobri hočejo biti, ker računajo na socialistične žepce.

Jugoslovanski delavci! Pokažimo tem klovnom, da razumemo njih hinavščino: pokažimo jim, da so časi, ko so se kartakole vlekli jugoslovanski delavci v Ameriki za nos, pri kraju. In povejmo tudi tistim gobezdačem, ki nam kažejo luno v vodi, da jo sami lahko pogledamo na nebu, če se nam poljubi. Povejmo jim, da ima jugoslov. delavstvo v Ameriki že svojo organizacijo in svoja glasila "Proletarec" in "Radniško Stražo", ki sta — poleg prijateljskega Glasila SNPJ. — edina prava in resnična lastnina jugoslovanskih delavcev v Ameriki!

Te izpovedbe naj bodo v sedanjem času del naše agitacije, kajti potrebne so in opravljene. Če bo vsak zaveden jugosl. delavec v Ameriki, ki razume jugoslovansko idejo in nalogo Jugoslovanske socialistične zveze, storil v tem oziru svojo dolžnost: agitiral za naše časopise, knjige in brošure ter pomagal pri ustanovitvi socialističnih klubov, potem smo prepričani, da čas ni več daleč, ko si ob njeni trdnjavi razbije glavo poslednji jugoslovanski: slovenski, hrvatski, srbski in bolgarski sovražnik prave jugoslovanske ideje, ki živi v sreih jugoslovanskega naroda, ki ustvarja in živi od koristnega dela v človeški družbi.

Živele Jugoslovanska socialistična zveza v Ameriki!

Tajništvo J. S. Z.

NEKAJ NAVODIL, KAKO ZACETI SOCIALISTIČEN KLUB.

Če je v Vaši naselbini poleg Vas še četvorica zavednih delavcev, si lahko ustanovite socialističen klub in ga priklopite Jugoslovanski socialistični zvezi v Chicagu. Klub mora namreč imeti pri osnovanju najmanj 5 članov. Dotičnik, ki misli osnovati klub, naj piše poprej tajništvu zveze, 803 W. Madison St., Chicagu, Ill. in zahteva tiskovine za ustanovitev, kakor pristopne karte, formule za mesečno poročila in en iztis pravil.

Pri ustanovitvi se je ozirati na sledeča navodila:

Skličejo naj se ljudje o katerih se misli, da bi postali socialisti. Ko ste zbrani, naj sklicatelj razdeli med prihujoče pristopnice. Vsak kdor želi postati član kluba, izpolni eno teh pristopnic, kakor se glase vprašanja. Nato se izroče karte s 50c vred sklicatelju. Ko so vse pristopne karte in svote pobrane, se voli takoj odbor, in sicer tajnik, organizator in zapisnikar za eno leto, predsednik se voli pa na vsaki seji. S tem je klub ustanovljen.

Poleg te svote pridejo še pravila, ki stanejo po 5c komad in pa članske knjižice, ki so po 2c komad. Ko prejme tajništvo zveze pristopne karte in svoto, odpošlje marke, da klubu številko in pošlje vse potrebno za poslovanje. Charter dobe klubi od County ali pa državne organizacije, in sicer vedno drugi mesec, ko je klub sprejet v zvezo.

Opravniki za seje.

§ 1. Po klubu izvoljeni predsednik predseduje. Ako želi predsednik govoriti, ga zamenja tajnik. Ako govornik ne govori k točki dnevnega reda, ga ima predsednik pravico poklicati na red, v skrajnem slučaju pa apelirati na prihujoče, da se odvzame govorniku beseda.

§ 2. Govorniki dobe besedo po vrsti, kakor se prijavijo.

§ 3. Predlogi se podajajo ustmeno.

§ 4. Debat o predlogu lahko voditale dva člana, eden za, drugi pa proti.

§ 5. Osebné opazke se stavijo vedno le na koncu debate.

§ 6. Predlagatelju je dovoljeno 1/2-ure za poročilo in 10 minut za zaključni govor.

§ 7. Vsak drug govornik govori le dvakrat k enemu predmetu in sicer prvič 15 a drugič 5 minut.

§ 8. Predlogi se sprejemajo z nadpolovično večino glasov. Pri enakosti glasov odloči predsednikov glas.

§ 9. Glasovanje o predlogih je javno z vdziganjem roke.

§ 10. Volitve se vrše potom tajnega glasovanja.

§ 11. Kvorum je tedaj, ako je navzočih 5 članov.

§ 12. Pri predavanju se lahko razvije stvarna debata, ni pa dovoljeno posegati vmes z vprašanji ali medklici.

Dnevni red in drugo.

§ 1. Seje kluba sklicuje tajnik z dopisnicami ali potom zveznih glasil. Dalje predsluje seji, dokler ni izvoljen predsednik.

§ 2. Predsednik predseduje in vzdržuje red po opravniku in dnevnem redu.

§ 3. Tajnik kluba vodi računsko knjigo o prejemkih in izdatkih, pobira članarino in izdaja

NARODNA ENAKOPRAVNOST.

Ko je izbruhnila vojna v Evropi, so slovenski in hrvaški listi v stari domovini kaj radi pisali, kako združiti skupna nevarnost vse narode in pokopava nacionalno sovražstvo. V njihovi fantaziji je bila Avstrija že izpremenjena v najpravičnejšo državo sveta in idealna enakopravnost je zorela kakor jabolka v jeseni.

Pa ni vse zlato, kar se sveti in vojna ni tisto sveto sredstvo, ki postavlja pravičnost na mesto krivice. Že davno smo povdarjali, da so vse te nenadne pobratimije same flavze. In te flavze so ne izpreminjajo v resnobo.

Graški socialistični "Arbeiterwille" piše: "V "Freie Stimmen" in "Villacher Zeitung" se vedno

članom redne in izredne stranke marke; dalje vodi korespondenco s County, State in gl. tajnikom zveze po potrebi; hrani spise, premoženje in vodi imenik aktivnih in pasivnih članov; podpisuje vse uradne listine in mora imeti vpogled v vse delo kluba.

§ 4. Zapisnikar vodi zapisnik in v vsakem oziru pomaga tajniku.

§ 5. Organizator vodi brigo za pridobitev novih članov in da so člani naročeni na zvezna glasila, kakor tudi za razpečevanje socialistične literature, prirejanje shodov itd., ako to dopuščajo gnotna sredstva.

§ 6. Nadzorni odbor, sestojč iz treh članov, ima nalogo vsake tri mesece pregledati vse računske knjige in poročati na prihodnji seji kluba o rezultatu.

Dnevni red seje.

- 1. Volitev predsednika.
2. Čitanje zapisnika zadnje seje.
3. Sprejemanje novih članov.
4. Vplačevanje mesečnih prispevkov.
5. Čitanje dopisov.
6. Poročilo tajnika.
7. Poročilo organizatorja.
8. Poročilo posebnih odborov.
9. Poročilo stalnih odborov.
10. Nedovršena opravila.
11. Razno.
12. Zaključek seje.

Kadar pišete po tiskovine, naredite naslov: South Slavic Section Soc. Party, 803 W. Madison St., Chicago, Ill.

išečo železniški delavec. Pogoj za sprejem je, da morajo biti delavci nemške narodnosti. Vprašamo e. kr. ravateljstvo državnih železnic v Beljaku, kaj je s tem posredovanjem dela? Ali je e. kr. ravateljstvo državnih železnic v Beljaku pri sprejemanju delavcev odvisno od "nemške" delavske stranke? Če je, kako se to strinja s toliko povdarjano objektivnostjo e. kr. državne železnice v Beljaku?

Arbeiterwille je sicer nemški list, ampak socialističen list in se je že nešteto krat potegnil za slovenske pravice na Štajerskem in Koroškem. Ta mednarodnost bo morda celo našim narodnjakom všeč. Ampak če smo mi mednarodni, je to zločin.

VABILO. Jugoslovanski socialistični klub stev. 1. v Chicagu vabi sodruge in rojake na JAVEN SHOD ZA DEBATO. ki bo v nedeljo, 16. maja t. l. v Hoerber's Hall na Blue Island Ave. med 21. in 22. cesto v Chicagu. Začetek ob 2. popoldne. Na dnevnem redu bo JUGOSLAVIJA, SOCIALIZEM IN LIGA. Bovačljeni so nasprotniki in sklicujoči klub jim jamči svobodo govora. Ker imajo v svojih listih in po drugod nasete očitke proti socializmu in njega zastopnikom, upamo, da bodo porabili ugodno priliko in prišli. Odbor za sklicanje shoda.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure:

Table listing various books and brochures for sale, including titles like 'Maksim Gorki: Mati, mehka vezba', 'Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaških klavnice', 'Enrico Ferri: Socializem in moderna veda', etc.

Tovarišem, delavcem na razpotju.

Meseca januarja, leta 1906. je zagledala prva številka Proletarca beli dan. Razredno zavedni slovenski delavci v Ameriki do takrat niso imeli svojega lastnega glasila, v katerem bi lahko nemoteno povedali svoje misli in želje. Res je, da je pred Proletareem izhajal "Glas Svobode," ki pa je bil toliko socialističen, kolikor in dokler so v njega pisali sodrugi, pred vsem Drskar Ivan Vrha, Kavčič; in kar je še glavno; Glas Svobode je bil socialističen zato, ker je sedel takrat pri uredniškem pultu sodrug Jože Zavertnik.

Prišlo pa je do nesporazuma. Socialisti so obljubili lastniku G. S., da bodo pisali za list, dokler bo urejevan po načelni izjavi socialistične stranke. Sodrugi so držali svojo besedo in pridno pomagali pri listu, dokler ni lastnik začel konfiscirati članke in dopise, naposled se pa še bahato izrazil, da je list njegov in da pojde le tisto v list, kar je ignorantnemu lastniku všeč.

Seveda je prišlo do razkola. Socialisti so lastniku G. S. obrnili hrbet. Dasiravno med njimi ni bilo niti enega premožnega sodruga, so vendar ustanovili svoje lastno glasilo "Proletarec, katerega so več let ponoči pisali zastonj, medtem ko so podnevu opravljali svoja navadna dela po tvornicah i. t. d.

Kakor hitro je izšel Proletarec, so nasprotnikom, ki so imeli slovenske delavce za molzo kravice, prevzelo zrastli grebeni. V sveti jezi so deklamirali; da naše dobro ljudstvo ni dostopno za mednarodni socializem, za tujo cvetko, katera ni zrastle niti v klerikalni škofiji, niti na liberalnem magistratu ljubljanskem.

Urežali so se gospodje! Računali so, da se bodo zavedni delavci naveličali delati zastonj ter gnotno in materialno podpirati list, ki je bil v vednih finančnih zadregah, ker absolutno drugega ni imel za seboj, kot par tucetov zavednih delavcev. Devet let je praznuje sedaj Proletarec Prvi maj in še sedaj se niso izpolnile želje sovražnikov in prerokov, pač pa je mlad in svež kot ob rojstvu. Ako se niso do sedaj uresničile želje zakletih sovražnikov napredka, potem imamo lahko trdno prepričanje, da bo list vedno močnejši in da se ob njem razbije še marsikateri val reakcionarnega klerikalizma in narodnega šovinizma.

Proletarec zavzema danes ravno isto stališče kot ga je zavzimal ob svojem porodu. Niti takrat in niti danes ne verjame, da bodo rešili slovenske ali bodisi že katere druge delavce cesarji, kralji, papeži in drugi kapitalisti. Proletarec trdi ravno to, kar je trdil pred devetimi leti, namreč da je treba delavstvu močne socialistične organizacije, ki naj se upre z vsemi sredstvi za dosego moralnih in materialnih delavskih potreb.

Ugodna prilika je sedaj, ko bomo zopet praznovali naš praznik, da gre zavedno delavstvo na delo za pridobivanje novih članov, novih vojščakov naši delavski armadi. Mladina, ki je za delo in življenje navdušena, ne sme pustiti bojnega polja, temveč mora postajati vedno trdnjša in zvestejša v naši bojni organizaciji, v kateri lahko vsakdo vidi

svoje pravice in dolžnosti. Nikdar ni bila delavska razredna organizacija tako potrebna, kakor je v zadnjem kritičnem času. Danes smo prišli do točke, ko je ves kapitalistični in šovinistični svet proti našim delavskim in človeškim pravicam. Na eni strani imamo reakcionarne vlade in ogromno brezposelnost, ki nas da vi na vseh koncih in krajih, na drugi pa trop pijanih ljišaev, ki plešejo kot veše okoli ognja. Internacionalno, do katere je imelo delavstvo veliko zaupanje, in v kateri so glasno govorili zavedni delavci vseh narodov, to Internationalno hočejo njeni pobožni in nepopolni sovražniki diskreditirati in pozornost delavcev drugam obrniti, da bi kapitalistične stranke in vlade potem nemoteno vladale.

Pri vseh teh kritičnih razmerah imamo še neštevilno množico delavstva, ki še vedno spi indiferentizmu in mirno čaka kdaj ji pade zrelo jabolko samo v naročje. Delavno ljudstvo, ki trpi lakoto in pomanjkanje, sledi meščanskim frazazjem, ki v imenu narodnosti in domovine delajo v svojo korist, to je v korist sedaj vladajočih in v našo delavsko škodo. Večina delavnega ljudstva še danes sledi tistim kapitalističnim in narodnjaškim falotom, kateri se v času stavke združijo z najhujšim delavskim sovražnikom samo zato, ker so proti temu, da bi imeli delavci par centov boljše plače.

Čas bi bil, da bi se to indiferentno delavstvo zbudilo in spoznalo, da ga vodi indiferentizem v lastno pogubo. Spoznati bi moralo, da mora delavstvo samo delati in žrtvovati, ako si hoče pridobiti boljše razmere. Delavstvo ne more ničesar doseči brez svoje lastne razredne organizacije. Težavno je sicer to dopovedati tistemu delu delavstva, katero spi flegmatično spanje. Ali to nas ne sme strašiti. Kar nas je zavednih, pojdimo z navdušenjem na delo, dajmo jim v roke Proletarca, da čitajo in se učé. Razmere so take, da je zavedna manjšina prisiljena delovati in žrtvovati za nezavedno večino. To delo je težavno in nehalno, ali ravno radi tega bo naše zadoščenje tem večje in častnejše tisti dan, ko bomo dosegli svoj cilj in ko nam bodo nezavedni delavci hvaležni zato, kar smo zanje storili.

Viharju kljubuje le drevje, ki ima močno razrasle korenine, deblo, ki ima polno moči in svežega soka. Takemu silnemu odpornemu drevju mora biti enak naš socialistični Proletarec. Najlepša prilika za razširjenje edinega slovenskega socialističnega glasila v Ameriki pa imajo zavedni delavci ravno sedaj, ko bomo praznovali praznik vstajenja proletariata — Prvi maj. Sodrugi in somišljeniki, privhajimo si rokave in pokažimo nasprotnikom Internationalne in vsega organiziranega delavstva, da duh socializma med slovenskimi delavci ne le živetari, temveč da krepko živi. Povejmo jim, da ne poznamo nobenega počitka, dokler ne bo strt kapitalizem in narodnjaški šovinizem, dokler se ne uresniči naš končni ideal; popolna svoboda in enakopravnost delavstva vseh narodov na zemlji.

Upravištvo.

Kdor se ne upa misliti, ne bo nikdar svoboden.

Z besedo je lahko ljubiti narod. Ali narod potrebuje kruha, ne pa ljubzenskih izjav.

Kdor mora nočindan kričati, da je Slovenec, najbrže sam ne zaupa svojem slovenstvu.

Niso li obžalovanja vredne cerkve, ki padajo tako globoko, da jih morajo ljudje a la Billy Sunday vleči iz blata?

Misleč zdravnik mora biti socialist. Kajti šele socialistična družba bo mogla rabiti za ohranitev življenja sredstva, ki jih rabi kapitalistična za uničevanje.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LUDUVA.

IZHAJA VS! KI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivaliča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične stranke v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipce, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

"Glas Svobode", Konda in socializem.

Zadnje čase dobivamo večkrat vprašanja, če je ali če ni "Glas Svobode" socialističen list. Res se ta časopis tako postavlja, kakor da je nekakšno socialistično glasilo ter se trudi, da bi v tem oziru premostil slovensko občinstvo in slovenske sodruge v Ameriki. Od leta 1908 pa doslej je prišlo v Ameriko najmanjše 40.000 Slovencev, katerim ni znano, kakšno delo je ta list svojočasno opravljal proti Jugoslovanski Socialistični Zvezi in ne poznajo bojev, ki so se vršili zaradi tega. Zato je sklenila Slovenska sekcija sporazumno z glavnim odborom J. S. Z., da se v "Proletarcu" vnovič priobči razprava, ki se je vodila v stranki zaradi tega vsled priziva g. Kondje, in pravorek, s katerim je bil "Glas Svobode" odrečen značaj socialističnega lista.

Slovenska sekcija obenem izjavlja, da ni ne lastnik "Glas Svobode," ne njegov urednik, ne njegov upravnik član Socialistične stranke in tudi ne J. S. Z.

Iz tega razloga je jasno, da se omenjeni spopodje ne morejo smatrati za kakšne voditelje, zaščitnike, podpornike ali sotrudnike stranke, vsaj dotlej ne, dokler ne postanejo člani stranke, ne priznajo njenih načel in ne izpolnjujejo strankarskih dolžnosti.

"Glas Svobode" torej ni socialističen list, in če piše kaj o socializmu: dela to zaradi reklame, kakor objavljajo večini znani kapitalistični angleški in drugi listi socialistične članke. Razume se, da ne prevzame stranka nobene odgovornosti za take spise; kajti stranka nima nobene kontrole nad listom, nobenega vpogleda in nobenega tplaiva na "Glas Svobode," ki je popolnoma in v vsakem oziru privatno podjetje.

Po vsej pisavi "Glas Svobode" je jasno, da bi list rad veljal med zavednimi delavci za socialistično glasilo. Bil je čas, ko je hotel g. Konda celo oficijelno priznanje strankarskega značaja za svoj list. Nikdar pa ni hotel resnično služiti socializmu in stranki. Izjavljal je, da je boss lista, in da bo tiskal, kar bo on hotel. Tako je šaral sem in tja, misleč, da so razredno zavedni delavci dovolj kratkovidni in ne bodo pregledali njegove dvojne igre. Če se vpletejo tupatam besede "socializem," "socialisti," "socialistično," si je mislil, bo to že zadostovalo, da bodo tisti, ki žele socialističen list, smatrali "Glas Svobode" za takega. Končno, ko je bil moralno ugnan, je moral sam priznati, da ni njegov list ne delavski, ne socialističen, ampak — "svobodni." To pa je beseda, ki lahko pomeni vse in nič vsekakor pa v nobenem oziru ne veže človeka.

Ko je prišel iz Pueblo, Colo., je Konda obljubil, da bo list socialističen, če ga bodo podpirali in pisali socialisti. Socialisti so mu verjeli in so res pomagali listu na vse načine; zlasti, ker Konda ni imel pojma ne o časnikarstvu ne o pisavi, in kaj žele o socializmu — so mu pomagali v vseh zadevah. Toda kakor hitro je videl,

da gre dobro biznis, se je prevzel in hotel komandirati socialiste kot kake nezavedne pastirje. Hvaležnost je začel kazati v obliki preobjednosti in arogantnosti. Mislil si je pač, da bodo socialisti tako zabiti, da jih bo on poljubno šikaniral in še povrhu izkoristil gnotno in duševno. Socialisti pa so se kratkoma uprli in pustili ošabnega neolikaneca na cedilu z njegovo "cajtingo;" storili so pač tako kakor store zavedni delavci, katere je izkoristil domišljivi lastnik orodja, katerega sam ni zmožen rabiti, pa jih hoče vendar siliti, da delajo zanj: — šli so na stražnik.

S štrajkom pa se je rodil "Proletarec." Kako je bil potem "Proletarec" na potu lastnika "Glas Svobode," ni treba razlagati na dolgo in široko. Konda si je prizadeval na vse načine, da bi ubil vse od kraja; zakaj jezilo ga je, da ne more bossati socialistov, ki so si ustanovili svoje glasilo. Kakšnih umazanih sredstev se je posluževal, da bi uničil vse skupaj, dokazuje najjasneje njegovo pismo, katero je naslovil na tretjega poštomajstra 2. razreda pošte v Washington, D. C., češ, da nismo imeli dovolj naročnikov, ko smo vložili peticojo za 2. razred pošte. (Glej dotično pismo v št. 90. "Proletarec.")

Ustanovitev "Proletarec" je pravzaprav pokazala, zakaj je Konda vedno slo, — da mu je šlo vedno le za dobiček, pa naj je prišel odkoderkoli.

Ko je Konda videl, da je zaigral srečo s socialisti in da mu od te strani v bodoče ne bo nosilo nič več, se je vdal usodi ter se začel oprijemati časnikarskega potepuštva, o katerem je imel že nekaj pojma še izza klerikalnega Mira v Pueblu. Da bi ne bilo to potepuštvo tako nago in očividno ter sumljivo, ga je opremil s frazo "svobodni." S to opremo in pod to ktrinko je navadno od tedaj "renomiral" gospodar Konda in njegov list "Glas Svobode." Takoj po krstu pa sta se odpravila na potepuštvo — in odtedaj sta se potepala oba pod to haljo.

Tako je našel človek v tem "svobodni" listu lahko vsakovrstne "ženitvanske ponudbe," "priporočila za prohibiste," "priporočila za demokrate," "socialne stvari," "kritike" (teh največ), "oduševljenje za narodnost" in "za propagando socializma." Pač Mädchen für alles. Takole je menil Konda, pojde kšeft. Ali uračunil se je zopet pri socialistih. Le-ti so ga takoj prijeli in ugnali tako, da odslej v imenu socializma ne bo mogel delati nobenega kšefta več.

"Glas Svobode" je bil namreč do tedaj zaznamovan pri angleški soc. stranki kot socialističen list in je bil vsled tega vedno brezplačno poleg drugih listov oglašan v mesečnem glasilu: "The Socialist Party official Bulletin," ki ga je izdajal glavni stan socialistične stranke v Ameriki, takrat na 180 E. Washington St., Chicago. S to reklamo je pomagalo glasilo raznim soc. listom do večje cirkulacije, nadalje pa je delal gl. tajnik soc. stranke listu tudi od časa do časa različne tiskovine, prevode i. t. d.; zlasti se je to godilo ob času volitev in ob konvencijah. Poleg tega pa so imeli listi, ki so bili oglašeni v glasilu stranke še to prednost, da so lahko potom kakšne lokalne organizacije prosili stranko za posojilo za tiskovni fond. Na ta način so imeli vsi naradi, ki so izdajali soc. liste, odprto pot do podpore v slučaju potrebe.

Ker je Konda to dobro vedel, se je v jeseni 1908, po volitvah tudi on hotel poslužiti te privilegije in je po nekem angleškem sodruhu prosil stranko za \$200 podpora. Zastopnik slov. socialističnega kluba št. 1. v Chicagu, ki je bil tudi na seji navzoč, se je pa uprl temu in pojasnil zboru, da je "Glas Svobode" dober socialističen list, kakor jih je bil pač svojočasno poučil Konda. S to izpovedbo se je zaenkrat doseglo, da ni hotel zbor od zadevi njegove podpore razpravljati, zastopniku slov. soc. kluba se je pa naročilo, naj preskrbi dokaze, da je "Glas Svobode" v resnici delal tako reklamo.

V tej zadevi je dne 26. dec. 1908. slovenski socialistični klub št. 1. v Chicagi sprejel soglasno sledečo resolucijo, ki je bila od poslana uradnim potom na okrajno organizacijo v Cook County, Ill.

V angleškem jeziku se resolucija glasi:

RESOLUTION.

"Whereas "Glas Svobode," the so-called "socialist" newspaper, published at 597 W. 20th St., Chicago, Ill., in Slovenian language and owned by Martin Konda, prove itself through many articles, notes and paragraphs—specially through the certain article, published in its number 43, dated Oct. 23, 1908, in which it recommended democratic candidate for election as nonsocialistic and treasonable to the Socialist principles and platform and to the Socialist Party at large;

Whereas "Glas Svobode" admitted in No. 43 dated Oct. 23rd 1908 frankly itself with words: "We never said, that "Glas Svobode" would be a Socialist paper" as nonsocialistic, still tries to ignore its unsocialistic doings before the English Socialist Party unfamiliar with language and character of the paper, and seeks the financial aid from the Party;

Whereas the said paper "Glas Svobode" declared itself in No. 43, dated Oct. 23, 1908, as "free-thinking and progressive paper" but still tells to his readers how good friend he is to the working people so that workes would hold the paper and therefore help to fill up the packets of its owner Martin Konda;

Resolved by members of South Slovenian Socialist Branch in 10th Ward in Cook County, Chicago, Ill., in regular meeting assembled on this date December 26th 1908, that said "Glas Svobode" is no more worthy of any moral or financial support from any existing Socialist Party or from Socialists at large, and therefore is put on the unfair list of all Socialists and class conscious workers; be it further

Resolved, that copy of this resolution be sent to the Executive Committee of Cook County Socialist Party for adoption and through this direction to the National Secretary of Socialist Party of U. S. for distribution to every socialist paper or magazine for purpose to give the same a wide publication as possible.

Chicago, Ill., Dec. 26, 1908.

Chairman: Secretary: Mike Kulovec, Frank Podlipce. V slovenskem se glasi:

RESOLUCIJA.

Ker se je "Glas Svobode," takozvan "socialističen list," katerega izdaja v slovenskem jeziku lastnik Martin Konda na 597 W. 20. Str., Chicago, Ill., z mnogimi članki, beležkami in točkami, zlasti pa v člankih priobčenih v št. 43 z dne 23. oktobra 1908, v katerih je priporočil v izvolitev za gubernerja države Illinois demokratskega kandidata — izkazal kot nesocialističen in izdajalski za socialistično načelo, platformo in socialistično stranko sploh;

ker se "Glas Svobode" v št. 43, z dne 23. oktobra 1908 z besedami: "Mi nismo nikdar trdili, da bi bil "Glas Svobode" socialističen list" — odkrito priznava za nesocialističen list, a kljub temu skuša zatajiti svoje nesocialistično delovanje pred angleško socialistično stranko, ki ne pozna ne jezika ne značaja tega lista, in išče denarno pomoč od stranke;

ker je imenovani list "Glas Svobode" v št. 43, z dne 23.

oktobra 1908 sam izjavil, da je "svobodni in napreden list," a kljub temu še vedno pripoveduje svojim čitateljem, kako je dober prijatelj delavskih slojev, zato da bi bili delavci naklonjeni listu in torej pomagali polniti žep lastnika Martina Konde;

Sklenemo člani jugosl. socialističnega kluba v 10. wardi, Cook County, Ill., zbrani na svoji redni mesečni seji dne 26. decembra 1908, da imenovani "Glas Svobode" ni vredna sploh nobene ne financielne, ne moralne podpore od kateresibodi socialistične stranke ali od socialistov sploh, ter je vsled tega postavljen MED NIČVREDNE LISTE za socialiste in razrednozavedne delavce;

nadalje sklenemo, da se prepis te resolucije pošlje izvrševalnemu odboru socialistične stranke za Cook County, Ill., da jo adoptira in po tej poti odda osrednjemu (National) tajniku socialistične stranke v Ameriki, da jo razdeli med vse socialistične liste in revije z namenom, da ji preskrbi kolikor mogoče obširno publikacijo.

V Chicagi, Illinois, 26. decembra 1908.

(Pečat) Mike Kulovec, predsednik.

Frank Podlipce, tajnik. Ta resolucija je bila začetkom februarja 1909. prečitana odboru delegacij okrožja Cook in izročena razsojevalnemu odboru za razpravo.

Dne 2. aprila se je vršila v prostorih "Chicago Daily Socialist-a" zaslišba in razsodba. Pričujoči sta bili obe stranki. Slovenski soc. klub sta zastopala sodr. F. Petrič in Fr. Udovič, ki sta imela tudi priče s seboj. Poleg sta bila tudi gl. taj. slov. soc. organizacije sodrug Petrič in ured. hrvatskega socialističnega tednika "Radničke Straže" sodr. Milan Glumac-Jurišič.

Konda je pripeljal s seboj Mayerja in svojega advokata, kar je bilo očividno znamenje, da se hoče resno pripraviti — in da je pomenilo za njega biznis. Slov. soc. klub je najel stenografa, tako je storil nato tudi Kondov zagovornik.

Stenografski zapisnik, ki je shrajen, presega 75 strani tiskopisa.

Tukaj naj samo omenimo, da sta morala Konda in njegov advokat semtertje čuti marsikako grenko, ko sta hotela opravičiti neznačajnost "Glas Svobode." Kondov zagovornik (advokat) je skušal na vse učine dopovedati, da je "Glas Svobode" prijazen socialistični propagandi in vedno spominjal, koliko denarja da je že Konda potrošil za izdajanje lista. Navsezadnje je priporočal, naj se pregleda, češ da se bo poljšal, in da bo spet dober.

Sodrug Fr. Petrič pa je dejal, da tu ni prostor za razgovorjanje, kako more kdo voditi svoje privatno podjetje in da socialisti ne dajo nič na prijateljstvo; oni poznajo le socialistična načela — sodruge, ki se ne nazivljajo socialisti le iz gole sebičnosti. Dejal je, da je to atentat na socialistični karakter.

Dobro je karakteriziral "Glas Svobode" sodr. M. Glumac-Jurišič, urednik hrv. soc. lista "Radnička Straža." Rekel je, da takega lista sploh še ni videl pod soncem; da je pisan v takem tonu, da bi se angl. socialisti zgražali, če bi ga umeli.

Da Konda ni za socializem, je najjasnejši dokaz to, — pravi — ker je Glas Svobode že osmi letnik, a nima še niti enega soc. kluba za seboj.

To, — pravi — kar piše: "Glas Svobode" je nekaj nečuvnega, nekaj strašnega, podivjanega in

zlobnega: Glas Svobode je sposoben napasti na najostudnejši način najnedolžnejšega človeka, tako da mu je jokati, če nima srca od kamna.

Istotako je ožigalom nesramno Kondovo delo z njegovim listom "Gl. Svobode" gl. tajnik sodr. J. Petrič. Rekel je, da ne mine teden, da bi na najgrši način in z vsemogočimi prijimki ne blati slo. soc. organizacijo, nje člane in njih delo. (Konda ne ume ničesar, zabavlja pa čez vse, kar se mu ne pusti izkoristiti. In ker se mu niso pustili socialisti izkoristiti, blati tudi njih.)

Istotako je povedal sodr. Fr. Udovič, da Konda le slepomiki in dela z njegovim listom le vodo in slepi javnost. Enako so izpovedale tudi druge priče.

Razsodba te zaslišbe je bila potem prečitana dne 13. junija 1909. na seji delegatov iz Cook County, Chicago, Ill., 180 E. Washington St.

Ta razsodba, ki jo je sprejel zbor soglasno, se glasi v angleškem jeziku doslovno:

To the Cook County Delegate Committee: Grievance Committee Report in the Case of 10th and 11th Ward Branches of the South Slovenian Organization vs. Glas Svobode.

Comrades:

The Evidence submitted to the Grievance committee is to the effect that the paper "Glas Svobode" is not a Socialist Paper.

Its Manager and Owner, Martin Konda admitted that it is an Independent and Free Thought advocate, and that he is not a member of the Socialist Party.

Now therefore, as said "Glas Svobode" has been listed by other will established Party organs and also supported by and through Party commendation, and in view of the above unquestioned evidence, we, the Grievance committee, find that said Paper is not a Socialist Paper in the sense that other papers of the Socialist Party are, (although it has in the past shown an apparent friendship and support to the Socialist Party), and therefore recommend that the County Sec'y be instructed to send a copy of this to the National Secretary of the Socialist Party to be by him given to the Socialist Press.

Fraternally Submitted L. W. Hardy, J. W. Born, A. Fishman, A. A. Patterson, Jas. P. Larsen, Committee.

Indorsed and accepted by the Delegate Committee Socialist Party of Cook County, Session held on June 13th, 1909.

(Seal) G. T. Franckel, Sec'y.

V slovenskem se glasi:

Odboru delegacij socialistične stranke okrožja Cook, Chicago. Poročilo razsojevalnega odbora v zadevi slovenskega socialističnega kluba 10. in 11. okraja, (Chicago) proti "Glas Svobode."

Sodruzi!

Dokazi, predloženi razsodišču, opravičujejo razsodbo, da "Glas Svobode" NI SOCIALISTIČEN LIST.

Njegov upravnik in lastnik, Martin Konda je sam priznal, da je list neodvisen in svobodni in da on ni član socialistične stranke.

Ker imenovani list "Glas Svobode" uvažujejo in ga vsled strankinih priporočil podpirajo ostala strankina glasila, naglašamo mi, člani razsojevalnega odbora, na podlagi neobitnih dokazov, da list ni socialističen s stališča, na katerem stoje drugi socialistični listi (vzlic temu, da se je kazal zadnji čas prijaznega in naklonjenega socialistični stranki), priporočamo vsled tega, da se ta dejstva izročijo socialističnemu časopisu in dalje, da krajevni tajnik izroči prepis tega odloka osrednjemu (National) tajniku socialistične stranke Zed. držav, da ga tudi on odda socialističnemu tisku.

Za razsojevalni odbor: L. W. Hardy, J. W. Born, A. Fishman, A. A. Patterson, Jas. P. Larsen.

Podpisano in sprejeto na seji v odboru delegacij socialistične stranke v okrožju Cook, Chicago, dne 13. junija 1909.

(Pečat) G. T. Franckel, kraj. taj.

S tem je podan najjasnejši, oficijelni dokaz, da so naporni poiz-

kusi "Glas Svobode", prikazati se delavskim čitateljem za socialističen list, zvičajno slepilo.

Sodruzi, katerim ta proces še ni bil znan, bodo sedaj tudi razumeli, zakaj se "Glas Svobode" kakor divji zaletava v osebe, ki so delavne v socialistični stranki in jih na svoj znani podli, posurovljajoči način napada, obenem pa trobi hinavsko prijaznost socializmu. Razumeli bodo tudi, koliko so vredne njegove bombastične izjave, da se je "on ločil od socialistične stranke."

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobiti često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

ANTON MLADIC
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348, Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa za vseh sodiščih
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranečnik.
Zdravniška praksa brezplačno—plačati je le zdravlila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 večer. Izven Chicago: živeči bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, P

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pičac.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1408

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smokke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepilo.
3706 W. 26th St., Chicago, Ill
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" z angleškim napisom.
Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00.
Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

MODERNA KNIGOVEZNICA.
Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in družstva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštna postrežba.

BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.

VABILO NA VESELICO,
— ki jo prirede —
Skupno Jugosl. Soc. Klubi v Chicagu
"PRVI MAJ"
V soboto prvega maja, v "Narodni dvorani" na vogalu 18. ceste in S. Racine Ave.
Na programu je ples, prosta zabava in dobra postrežba vsem.
Pričetek točno ob osmih večer.
Vatopnina je za moške 25c. — Ženske v spemstvu so vatopnine proste
Za množtevno udeležbo vabi **Odbor.**

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1891.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 24. februara 1902 v državi Kansas

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisknik: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.
Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovoljivo pošiljati, gl. tajnika.
Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

od svojega začetka in še danes, izjavljamo:

Slovenska Liga škoduje ne le Slovence samim, temveč vsemu delavskemu gibanju, ker vlačí narodni boj v ospredje ter odvraca delavstvo od pravega razrednega boja.

Z vso vnetostjo smo za Jugoslovansko republiko, toda ne pričakujemo, da bi nam jo prinesel ruski car na krožniku na prošnjo Ligašev.

Za uvedenje bolj obširne samovlade imamo več zaupanja v naše zastopnike v socialistični Internacionali kot pa v ljudi, ki še niso nikdar nič storili za delavstvo, ampak celo najdemo med njimi precejšnje število takih, ki so se v preteklih industrialnih bojih našli na strani zatiralec, danes pa vpijejo za svobodo naroda, kojega so pomagali zaslužiti.

Torej apeliramo na vse zavede delavce, da pokažejo, da se ne damo vleči dalje za nos.

Odobravamo tudi stališče eksekutive J. S. Z. ter urednika "Proletarca" napram Slov. Ligi. Končno kličemo: ŽIVELA INTERNACIONALA!

Tajniški konferenčni odbor.

PROTEST.

Lloydell, Pa.

Na redni mesečni seji dne 18. aprila je članstvo tukajšnjega kluba št. 117 sklenilo ostro protestirati proti kričačem, ki napadajo našo socialistično stranko po tukajšnjih takozvanih delavskih listih. Vemo, da bi taki časopisi radi "zastopali" slovensko delavstvo, če bi se jim dalo. Toda prekorajšili smo že devetnajsto stotletje. Zavedno delavstvo stoji na straži in se ne da prometiti od vsakovrstnih zdrabarjev, ki bi radi napravili razdor. Dosegli tega cilja ne bodo.

Prepričani smo, da dobe nezajeljeno plačilo lastniki takih listov, ki namenoma napadajo in blatijo zavedno delavstvo.

Članstvo kluba vprašuje Glas Svobode, kaj je z njegovo doslednostjo, ko se na eni strani liže socialistični stranki, na drugi pa pok pok pok po njej in po njenih voditeljih. Tako delajo listi brez značaja.

G. Ahasverju priporočamo za njegovo neslano obrekovanje po takozvanih delavskih (!!) listih, naj gre na kakšen snežnik, da se mu glava malo ohladi; kadar se vrne, bo morda bolj priden. To velja tudi za Prostoslava Treznoglav, ki bi se boljše imenoval Rogozlav ali Puhloglav.

Oba bolnika št. prišla s svojo modrostjo na dan v 31. šte. G. S. — Sumljivo se nam zdi, da sprejema urednik take bestialne dopise v takozvanem svobodomiselnem in naprednem listu.

Vse zavedno delavstvo pozivamo, naj se pridruži naši socialistični stranki, ki se edina bori za delavske koristi in za odpravo meznega suženstva. Vse zavedno delavstvo širom Zedinjenih držav pozivamo, naj praznuje delavski praznik prvi maj. Soderge iz naše okolice pa vabimo ob 6. zvečer v Slov. dvorano, Lloydell, Pa.

Članstvo Soc. kluba 117.

Canonsburg, Pa.

Naznanjam sodrugom od kluba št. 118 v Canonsburgu in okolici, da priredi naš klub veselico dne PRVEGA MAJA v dvorani društva "Postojnska Jama". Del dobička je namenjen za štrajkarje v spodnjem Ohio.

Spomlad je tu, treba je, da se tudi ni malo zdramimo, posebno sedaj, ko nas sovražniki napadajo od vseh strani.

Obenem vabim na sejo, katera se vrši dne 9. maja. Na dnevnem redu je nekaj važnih zadev. Zatorej pridite vsi, tudi tisti, ki ne morete plačati članarine.

Paul Posega, tajnik.

VABILO.

Carona, Kans.

Jugoslovanska socialistična klub št. 82 in 31 sklicujeta javen ljudski shod za proslavo delavskega praznika na dan 1. maja ob 10. dopoldne v dvorano Fr. Zupančiča, Carona. Za dobrobovne govornike poskrbi odbor.

Delavci! Prvi majnik je naš praznik in zato je naša dolžnost, da se vsi udeležimo tega shoda. Odbor.

Franklin, Kans.

Sodrugom in rojakom v Crawford in Cherokee County naj služi sledeče na znanje:

Po sklepu socialistične konference v Ringo, Kans., na kateri so bili zastopani vsi jugoslovanski socialistični klubi iz teh okrajev in katere so se udeležili tudi zastopniki S. N. P. J., se praznuje delavski praznik

1. maj

skupno po socialistični stranki in S. N. P. J. s skupno zastavo.

Za proslavo je bil določen sledeči spored:

Ob 8. dopoldne se zbere sodrug in bratje v navadni dvorani na Franklin, Kans.
Ob 9. dopoldne manifestacijski ohod z godbo po Franklin, Kans., ki je preračunjen približno do 10. dop.
Ob 12. opoldne bo slavnostno zborovanje, na katerem razlože govorniki v raznih jezikih pomen delavskega praznika in delavski boj proti glavnemu sovražniku človeštva, kapitalizmu. Predsednik govorniške tribune sodr. Joe Bratkowitch.

Po končanem zborovanju bo prosta zabava, na kateri bo igrala domača godba.

Vsem socialističnim klubom v okrajih Crawford in Cherokee in vsem društvom S. N. P. J., spajajočim pod skupno zastavo kličemo:

Na svidenje 1. maja!
Slava mednarodnemu delavskemu prazniku!
Živelo socialistično, mednarodno organizirano delavstvo!
Odbor.

VABILO.

Red Lodge, Mont.

Jugoslovanski socialistični klub št. 73 v Red Lodge, Mont., priredi v proslavo prvega maja

ZABAVA

v soboto dne 1. maja v finski delavski dvorani (Workers Hall).

Na programu je ples in šaljiva igra "Ne kliči vraga".

Vstopnina znaša samo na predstavo 25 centov za osebo; vsa vstopnina pa znaša za moške 75c. Ženske so na plesu proste vstopnine.

Začetek točno ob 8. zvečer. Na obilno udeležbo vabi GDBOR.

PROTEST.

Franklin, Kans.

Konferenčni odbor Jugoslov. Soc. Zveze za Crawford in Cherokee County, je sporazumno sklenil sklicati

javen ljudski protestni shod dne 9. maja od 2—3. popoldan v Franklin, Kans. Namen shoda je sledeči: Neka liga napada nesramno vse, kar rne trobi v njen rog.

V dnevniku "Glas Naroda" stoji nekje pod odborom Slovenske lige "Kristan — razkosan" in dalje "Oholost in puhlost rudečega carja." Glas Naroda, list brez načela, skoraj najbolj umazani slovenski list v Združenih državah, je priobčil ta nesramni napad in je mislil, da s tem napada samo Kristana; v resnici pa je to napad na vso mednarodno soc. stranko. Dobro reklamo ste pričeli, gospodje, za socializem! Hvala Vam. Vi se sploh brezuspešno zaganjate v Kristana, kajti za njim je dobro organizirana in izkušena masa, ki je po svojem lastnem prepričanju in izkušnji stopila na stališče razredno organiziranega delavstva. Vam, gospodje pri nekaterih slovenskih časopisih, bi sploh za Vašo izobrazbo vsaj za kakšno leto ne škodovala kramp in lopata, ali pa v plavljih smrdljivi plini in narporna dela; morda, ako bi se tam izvežbali, bi potem bili še le koristni slovenskemu narodu ali vsej človeški družbi v obče. Svoječasno se je dnevnik zaganjal v S. N. P. J., češ, da jo socialisti vladajo itd. Kakšen uspeh je dosegel, je vsakemu znano, kdor zasleduje gibanje S. N. P. J.; pogorel je pri podporni organizaciji doela. In kako bo še le pogorel pri mednarodno organiziranem delavstvu v soc. stranki, to bo pokazala prihodnost.

Apeliramo tudi na vse Jugoslovanske socialistične klube, da protestirajo proti takim podlim napadom od strani lige in nekaterih listov. Vsak Slovenec, organiziran v soc. stranki, naj protestira zoper infamne napade na mednarodni socializem. Na protestni shod, ki se vrši dne 9. maja v

Stranka

VABILO IN POZIV.

Chicago, Ill.

Jugoslov. soc. klub št. 1 v Chicago je sklenil, da skliče javen shod za debato

in povabi nanj glavarje, besednike in ščitonošce Slovenske Lige. Da se morejo gospodje nasprotniki čim temeljiteje pripraviti, obelodanjamo že sedaj to predbežno naznanilo. Dnevni red shoda bo:

Jugoslavija, socializem in liga. Po neskončnem pisarenju po slovenskih narodnjaških listih sicer ni težko uganiti, kaj pomeni ta dnevni red. Ali da bodo gospodje nasprotniki popolnoma na jasnem, izjavljamo:

Mi trdimo, da je socializem in njegovo gibanje popolnoma sposobno, da zagotovi jugoslovanskim plemenom tiste politične pridobitve, ki so v danih razmerah sploh mogoče, da nima liga za združenje Jugoslovancev in za razrahljanje njihovih okovov nobenih sredstev, ki jih ne bi imel socializem sam, pač pa ji manjkajo sredstva, katera ima socializem; mi trdimo, da se sedanja vojna ne vodi za osvoboditev narodov, ampak da je monarhično-komercialno-imperialistična in da velja to za entento ravno tako kakor za alianco; mi trdimo, da je združenje Jugoslovancev koristno, ker lahko odstrani nekatere nacionalistične boje, ki ovirajo socialni razvoj, da je pa slepilo, če se obeta jugoslovanskemu ljudstvu, da bo v Jugoslaviji svobodno. Mi trdimo, da je svoboda narodov mogoča le v mednarodnosti in v uresničenju socialističnega sistema.

Mi trdimo, da je zlagan tisti nauk, ki pridiga, da vladata na Avstro Ogrskem nemški in madjarski narod; nasprotno trdimo, da ne vladata noben narod, temveč internacionalna kasačila vladno zakonolomstvo, fevdalno veleposestvo in deloma razvijajoči se industrialno-komercialni kapitalizem, kar pa se tiče narodnosti, pomagajo Slovani prav tako kakor Nemci, Madjari in Romani zatirati narode.

Mi trdimo nadalje, da nima liga do današnjega dneva nobenega jasnega programa, ampak da resolucije, ki jih je na eni strani sklenila, na drugi odobrila, pobijajo druga drugo; ravno tako je z izjavami, ki jih objavljajo njeni vodilni člani po listih. Iz tega izvajamo, da taka liga ne more biti sposobna za doseganje ciljev, o katerih trdi, da jih zasleduje.

Socialistični klub št. 1 zagotavlja gospodom nasprotnikom, ki se udeležijo debata, svobodo govora in bo tudi skrbel za red na shodu, kakor ga je vzdrževal še vselej, kadar je priredil shod. Odbor za prireditve shoda.

NAZGANILLO.

Pittsburgh, Pa.

J. S. Z. klub št. 131 naznanja, da ima še nekaj družinskih koledarjev za leto 1915 na rokah. Ako želi kateri soc. odsek ali posamezni sodrug koledar, naj blagovoli poslati določeno svoto (po 35c komad) tajniku Blažu Novaku, 6568 Rowau St. Pittsburgh, Pa., ki pošlje zahtevano množino. Poštnino trpi odpošiljatelj.

ku, 6568 Rowau St. Pittsburgh, Pa., ki pošlje zahtevano množino. Poštnino trpi odpošiljatelj.

Sodrugom in somišljenikom stranke v Pittsburghu in okolici se obenem naznanja, da ima Soc. klub št. 131 svoje redne seje v Kranjsko Slovenskem Domu na 57ti in Butler cesti in sicer vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu. Začetek vsake seje ob 9. dopoldne. Sodrug se opozarjajo na redno in pravočasno udeleževanje na klubovskih sejah, da nam ostane več časa za proste diskusije. K prostim diskusijam, katere se imajo vršiti po rešenju službenih opravil med 11. in 12. so vabljeni tudi nečlani in nasprotniki našega gibanja.

Organizator.

NAZGANILLO.

Clinton, Ind

Vsem sodrugom in rojakom v Clinton in okolici naznanjam, da priredi Socialistični klub št. 41. J. S. Z.

veselico prvega maja

v Krist Paseventovi dvorani na severni 7 ulici. Začetek točno ob 9. dopoldne. Vsi Slovenci in Slovenke so uljudno vabljeni, da se udeležijo te veselice, da praznujemo v svojem krogu edini delavski praznik. Igrala bo slovenska godba. Za uljudno domačo potrežbo poskrbi odbor.

Posebno se opozarjajo sodrug in sodružice kluba št. 41, da pride točno ob 10. v dvorano fotograf slikač člani kluba. Slika se pošlje uredništvu za drugoletni socialistični koledar, kakor so člani želeli. Ob tej priliki si tudi vsakdo, ki to želi, lahko naroči sliko zase.

Na svidenje 1. maja!
Karl Pogodič, organizator

VABILO.

Lloydell, Pa.

Tukajšnji Soc. klub št. 117 priredi

veselico prvega maja

ob 6. pop in vabi tem potom vse sodruge iz bližnje okolice kakor Dunlo, South Fork, Johnston, ter vse prijatelje delavstva, da nas posetijo v čim večjem številu.

Vstopnina znaša \$1. Dame so proste.

Za vsakovrstno zabavo, dobro godbo in dobro potrežbo poskrbi. ODBOR.

RESOLUCIJA NAPRAM SLOVENSKE LIGI.

Staunton, Ill.

Zastopniki Jugoslovanskih Socialističnih Klubov v Staunton, Virden, Nokomis in Livingston, zastopajoči jugoslovanske organizirane socialiste v omenjenih naselbinah, smo na zasedanju dne 18. aprila, 1915, sprejeli sledečo resolucijo:

V ožgled delavnosti gotovih faktorjev za takozvano Slovensko Ligo, koje glavni namen je — sodeč po pisanju in govoranju njenih največjih navduševalec — vzgoja narodnega sovraštva med nezavednim slovenskim delavstvom v Ameriki in podiranje mednarodne solidarnosti, za koje se je borila Jugoslovanska Socialistična Zveza med Jugoslovani

SEVERA'S MEDICATED SKIN SOAP
(Severovo Zdravilno milo).
Milo za vsakega člana v družini.
Cena 25 centov.

Severa's Skin Ointment
(Severovo Mazilo zoper kožne bolezni). Vzdražuje kožo zdravo in brez grdih ali bolečih opahkov. Cena lončka je 50 centov.

SEVERA'S TAB-LAX.
Sladkorne odvajalo. Prijetno in uspešno. Za otroke in odrasle. Cena 10 in 25 centov.

Vodeni opahok.
"Prosim objavite moje pismo in recite, da je Severovo Zdravilo zoper kožne bolezni odpravilo moje bolezno nogo. Bilo je dolgo časa oteka in voda je tekla iz opahka na njej, toda po nadevanju Vasega mazila parkrat je odpravila. Napričko sem imel 10 let in tudi Evropski zdravniki mi niso mogli pomagati."
Mathias Kotas, Box 53, Silverhill, Ala.

Vaš lekarnar ima naprodaj Severove pripravke. Zahtevajte Severova. Zavrnite nadomestitev. Ako jih ne morete dobiti, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

KADAR potrebujete družstvene potreščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. Vse delo garantirano.

POZOR SLOVENSKE GOSTILNICAARJI!
Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite denar, ako kupite od tvrdke A. HORWAT. To pa radi tega, ker jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" in opravljam sam vse posle.

Moje trdika je prva in edina samostojna v Ameriki, ki importira iz Kranjskega: brinjevec, trojinovec in silvo. Pomnite, da so v resnici samo one pižne pristne, ki nosijo na steklenici napis: "IMPORTED". Tudi izdelujem iz kranjskih zelišč Grenko Vino in Kranjski Grenček (Bitters), te vrste pižne so najbolj zdravlilne, kolikor jih je bilo še kdaj na trgu. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIET, ILL.

Ali hočete celo svoje življenje žrtvovati
svojim delodajalcem in jim kupičiti bogastvo s svojimi žulji, da vas potem v slučaju bolezni in nesreče ter na stara leta prepustijo svoji usodi in vas pošljejo s trebuhom za kruhom ker jim vsled starosti ne morete več koristiti.

LASTUJE FARMO! Kupite si kos dobre in rodovitne zemlje v zdravem prijaznem in ugodnem kraju.

Zemlja bode vaš najsvetejši prijatelj. Zemlja vam nosi največje obresti. Zemlja bode redila vas in vašo družino. Zemlja vas bode postavila na noge ter vam pripomogla do samostojnosti. Zemlja vam bode dala bogastvo, blagostanje, srečno, zadovoljno in neodvisno življenje. Zemlja in življenje na prosti naravi vas ohrani pri zdravju. Bodite samostojni ker imate priliko.

Vprašanje je: kam se obrniti, kje kupiti da bode dobi dobro zemljo na kateri vse to lahko dosežete. Veliko je prodajalcev in vsak hoče prodati pod raznovrstnimi vabljenimi pretvezami. Radi tega vam svetujemo, da se zaupno obrnete na rojaka A. Mantel-na ker on vam bode dal brezplačno in točno informacije, dober nasvet in resničen popis. Obrnite se osebno ali pa pismeno na rojaka

A. Mantel
133 W. Washington St., Room 1007. CHICAGO, ILL.

PRAVNA in NOTARSKA PISARNA
207 HANOVER ST., MILWAUKEE, WIS.

prevzema v izvršitve vse avstro-ogrške sodniške in vojaške zadeve, zemljiške vknjižbe, kupne pogodbe, pooblastila, zadolžnice, pobotnice, odstopna pisma, izjave in druge javne listine, notarsko in konzularno potrjene, potrebne zlasti v zapušinskih zadevah za iztirjavo dedščin ter za dvig sodnih in hranilnih depozitov. Iztirjovanje dolgov in drugih zahtevkov tu in v starem kraju.

VAŽNO! Mnogoletno izkušnje (v tem poslu skoraj 20 let) in zelo meljito poznavanje zakonov mi omogoči pravilno in uspešno izvršitev vsake naročene zadeve. — Ne vsakdo, ki je "Notary Public", je v stanu te stvari napraviti, marveč le oni, ki ima za to potrebne zmožnosti in v solah pridobljeno znanje.

Oskrbujem tudi točne prevode iz raznih jezikov. Nadalje sestavljam in tiskam sam cirkularje, vabila in razne družstvene potrebščine prav listno in po zmerih cenah; posebno pa opozarjam dramatična in pevska društva na razmnožitev glediskih iger in not v poljubnem številu s pomočjo multigrafa. Nasveti v pravnih zadevah brezplačno.

IVAN A. KAKER,
javni notar, b. sodni in konzularni uradnik.

Franklin, Kans., se vlijudno vabijo tudi vsi prijatelji lige, ker bo vsak imel prosto besedo in od strani socialistov se vam ni treba bati nikakega napada. Odgovarjalo se bo s stvarno kritiko.

Pričakujemo obilno udeležbo dne 9. maja od 2—3. popoldan v Franklin, Kans.

Za Jugoslov. soc. Zvezo v Crawford in Cherokee County Konferenčni odbor.

Springfield, Ill.
VABILO NA VESELICO,
katero priredi Jugoslov. Soc. klub št. 67, v soboto prvega maja v sodr. Jontesa dvorani, 1123 E. Washington St., Springfield, Ill. Uljudno vabimo vsa cenjena društva v Springfieldu in okolici, — rojake in rojakinje — da se naše veselice polnoštevilno udeležijo in nam tudi s tem pomagajo lepše praznovati naš delavski praznik — Prvi Maj.

Začetek točno ob dveh popoldne. Vstopnina za moške 25 centov, ženske v spremstvu vstopnina proste. Za dobro potrežbo poskrbi odbor.

Obenem se naznanja cenjenemu slov. občinstvu, da prirede skupni springfieldski klubi — slovenski, poljski, litvinski, nemški in angleški — veliko slavnost na dan 2. maja v Arion dvorani. Začetek ob dveh popoldan. Na programu: Par dobrih govornikov, potem pa prosta zabava in ples. Vstopnina kakor pri naši veselici. — Torej na svidenje 1. in 2. maja. Fr. Bregar.

Devet desetih svojega življenja žrtvujejo delavci za to, da prežive zadnjo desetino v bedi in zapuščenosti.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

- Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

- VILJEM SITTEK, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

- IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
AKOBI KOČJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnston, Pa.
ALJOSIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

- Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gračnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnston, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnston, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUSTEV SLOVENSKEH PODPORNH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

- Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Stefanič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, se ujudno prošeni, pošiljati vse kopije in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštinih; Expressnih; ali Bančnih denarnih sakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

- Fort Smith—Jenny Lind: Frank Gorenc F. D. 3, Box 165 in Jos. Koga, Box 182.
Hartford: Louis Slamnki, box 36.
Huntington: Karol Petrič, box 204.

COLORADO.

- Pueblo: Charles Pogorelec, 508 Moffat St. in Jos. Hočevar.
Leadville: Joe Zakšek, 310 W. 2nd St.
Walsenburg in druge naselbine: Frank Blatnik, box 711.

IOWA.

- Woodward: Jack Bergant, R. 4, box 87.

INDIANA.

- Clinton: Viktor Zupančič, 858 N. 9. St.
Indianapolis: J. Bruder, 710 Holmes st.

KANSAS.

- Corona: Blaž Mežori, box 162.
Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60.
Franklin—Girard: Fr. Wegel, box 38. in John Pogačnik, box 274.
Frontenac: John Bedene, box 154; Jos. Umek, box 7.
Radley: John Goršek, P. O.
Stone City: Mike Fine, box 496.
Mulberry: Anton Sular R. F. D. 1.
Dunkirk-Pittsburg: Thomas Volk, R. box 172.
Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. 8, box 102; Jakob Selak R. R. 8.

MICHIGAN.

- Copper Country: Anton Murn, 511 — 5th St., Calumet, Mich.
Detroit: F. C. Ogler, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

- Za celo Minn. Louis Vessel.
Aurora: John Oražen, box 344.
Bivabik: Frank Mahnič, box 122.
Chisholm: Math. Richter, box 308.
Ely: John Teran, box 432.
Eveleith: Jacob Ambrožič, 419 Pierce st. in Max Volčansk.
Gilbert—McKinley: John Končič, box 43.

MISSOURI.

- St. Louis: V. Cainkar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

- Bear Creek: Frank Daniček, P. O.
Klein: M. Meznarich, box 127.
East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200.
Red Lodge: John Gerkman, box 44.
Roundup in okolica: Frank Novak, box 136.

NEW YORK.

- Little Falls: Frank Gregorka, 2 East Casler Street.
New York City: L. Markun, 129 E. 29. St.

OHIO.

- Barberton: John Balant, 436 — 1st St. in Fr. Zmrzlikar, box 121.
Bridgeport: John Zabkar, box 375.
Cleveland: Anton Pozareli, 5810 Prossna Ave., Math Petrovič, 1168 E. 76 St., Andrej Bogataj, 1095 E. 71. St. in Louis Stegovec, 1107 E. 61 St.
Collinwood: Dominik Blümmler, 16216 Park Grove Ave., Anton Kužnik, 452 — 158 St., Gustav Kabaj, 446 E. 156 St. in Joe Kunčič, 439 E. 156 St.
East Palestine: Jack Istenich, 436 E. Martin St.
Girard: Frank Ban, box 365.
Glencoe: Nace Ziemberger, L. Box 1.
Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431.
Struthers: John Rayer, box 357.

OREGON.

- Oregon City: Frank Sajovic, 131—18th St.

OKLAHOMA.

- Adamson: John Zabavnik, box 31.

PENNSYLVANIA.

- Bessemer: Jak. Popetnik, box 159.
Broughon: Jacob Dolenc, box 181.
Meadow Lands: Jos. Bizjak, box 253.
Claridge: John Miklar, box 68, in Fr. Zurman, box 255.
Conemaugh: Andrej Vidrih, Anton Gabrenja in Frank Pavlovič, box 523.
Canonburg: John Koklich, box 276.
Dunlo: Frank Kaučič, box 72.
Darragh: Karol Slavič, box 252.
Export in cela Pa.: John Prestor, box 120.
Fitz Henry: Frank Indof, box 113.
Forest City in Vandling: Frank Rataic, box 685 in Anton Drasler, box 9.
Garrett: Stephen in Mrs. Zabrje, R. F. D. box 53.
Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel.
W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50.
Wickhaven: Luka Kralj, box 68.
Willock: Jak. Miklaudič, L. Box 3.
Hermine: Jos. Bric, box 136.
Imperial: Ig. Murshetz, box 328.
Irwin: Louis Bric, R. F. D. 3, box 106.
Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Kočjan, 274 Lunen St.
Lloydell: Anton Stražisar, box 51.
Manor: Fr. Demšar, box 253.
Marianna: Louis Mihevc, box 25.
Morgan: J. Kvartič, box 453.
Pittsburgh: Blaž Novak, 6568 Rowan Ave. in Anton Zidansek, 4034 Willow Street.
Reading: John Pezdire, 343 River St.
Smithton: Joseph Radisek, Central Hotel.
South Fork: Frank Podboy, box 862, in Jakob Rupert, box 238. So. Fork.
Potovalni zastopnik za celo Pa. Mike Čebašek.

UTAH.

- Scotfield: John Brezovar, box 27.
Winterquaters: John Reven, box 108.
Blackhawk: Val. Krall.
Murray: Vine. Braniselj, box 1.

W. Virginia.

- Davis in okolica: John Križmančič, box 283.
Thomas: Frank Kočjan, box 272.

WASHINGTON.

- Roslyn: John Zobeč, box 19 in Geo. Janaček, box 188.

WISCONSIN.

- West Milwaukee: Frank Bender, 639—37. Ave. Thomas Stepich, 509 So. Pierce St.
Kenosha: Frank Zerovec, 18 Howland Ave.
Milwaukee: Ig. Kušljan, 229 — 1st ave. in John Kraine, 371 National Ave.
West Allis: Frank Puncar, 477 — 53rd Avenue.

WYOMING.

- Frontier: John Widitz, box 79.
Sublet: Anton Blasich, box 75.
Superior: Lucas Groser, box 341.
Suzie: John Peternel, box 51.
Sweetwater: Pavel Hrihar, P. O.
Reliance: Lovr. Ušeničnik, box 96.
Rock Springs: Math Batich, box 427 in F. S. Taveher, 674 Absay Ave.
Gunn: Frank Tomine, box 20.

ILLINOIS.

- Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 68.
Chicago: Frank Aleš, Frank Zajc, 4008 W. 31 St., Mike Kastrun, 3022 Van Buren St.
De Pue: John Koman, box 86.

Johnston City: John Slivnik, box 599.
Joliet: Jos. Ivanetič, 205 Moran St.
La Salle: Vencel Obid, 438 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St.
Livingston: Frank Krek, P. O.
Nokomis: John Mekiada, box 607.
Panama: Jos. Ferjančič, box 10.
Springfield: Frank Bregar c. o. F. Kramzar R. R. 8.
Staunton: Anton Ausec, box 158 in Joe Mestar, box 351.
Waukegan—North Chicago: John Zakovšek, 759 1/2 Marion St., in John Mahnič, 425 Belvedere St.
Witt: John Zupančič, box 34.

PROŠNJA.

Glencoe, O. Cenjeni sodrugi in čitatelji Proletarca!

Menda je ni slovenske naselbine v Ameriki, da bi bila vsled štrajka tako močno prizadeta kakor ravno Glencoe, O.

Meseca septembra 1912. je bil končan štrajk, ki je trajal dve leti in dva meseca, ker je premožarska družba v premožarkopu Delora odpustila od dela tri zaupnike in paznika pri tehtnici. Potem se je vedno slabo delalo in vsak čas so bili kakšni zadržki. Enkrat je zgorela ventilacija, da mesec dni nismo delali; tudi zaradi povodnji je bilo delo zadržano, ko niso mogli priti železniški vozovi.

Nismo si še zacelili ran in prišel je drugi štrajk, ki traje čez leto dni in se še nič ne ve, kdaj bo končan. Enajst slovenskih družin, med katerimi imajo nekatere veliko otrok in trinajst samcev, se obračamo do dobrih sre, da bi nam pomagali v tem kritičnem položaju.

Hudo je prositi, a še hujše je stradati in gledati stradajoče otroke. Od unije dobivamo po tri tolarje tedenske podpore; to pa ne zadostuje, zlasti ker moramo plačevati asesment, ker smo večinoma člani S. N. P. J. št. 54 in J. S. Z. Kluba št. 2.

Vemo, da so sodrugi in čitatelji Proletarca večinoma člani S. N. P. J. in da so že tam darovali za štrajkarje v vzhodnem Ohio. Vemo, da se povsod slabo dela, da gre delavcu trda za denar, da si mora od ust odtrgati, ako kaj daruje za štrajkarje. Ali v našem hudem položaju nam ne ostane nič drugega kakor prositi za pomoč.

Ako bo štrajk končan, ne bomo pozabili na svoje sodruge in prijatelje. Kadar bomo zopet delali, bo vsaka prošnja štrajkarjev od nas uslišana.

Darovi naj se pošiljajo na naslov podpisanega, ki bo skrbel, da se najpravičnejše razdele.

S soc. pozdravom Ignac Zlemberger, tajnik Soc. kluba št. 2. Glencoe, Ohio, box 2.

Socialistični voditelj mora biti učitelj; zato se mora učiti.

Tisti, ki najbolj prisegajo na privatno lastnino, jo najbolj uničujejo, če jim kaže. Dokaz je v Evropi.

Revolucija je preobrat od temlja. Samo špisarji mislijo, da ne more biti revolucija drugačna kakor krvava. Če je mogoče vse delavstvo spraviti do zavesti, da si osvohi politično moč in da ne obrne kapitalističnih pušk proti svojim bratom, se lahko stavi sto proti eni, da se izvrši socialna revolucija brez prelivanja krvi.

BODITE SVOJ LASTEN GO-SPODAR IN PRIDOBITE SI PREMOŽENJE.

Zakaj bi delali v mestu, ko pa gredite lahko kmetovat z vašimi sodeželani v južne dežele? Pišite takoj po informacije o ustanovitvi naselbin ob Rock Island železnici v Arkansasu in v Louisiani. Mi pokažemo možu z malim kapitalom pot do uspeha. Pridelata se dve letini. Milo podnebje, dobra voda in redne padavine. Dobri trg. Naj vam pomagamo poiskati dobro mesto. Naslov: L. M. Allen, P. T. M. Rock Island Lines, Room 718 La Salle Station, Chicago, Ill. (Advertisement.)

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Urađuje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in na deljo večer neurađuje. Tel. Canal 476. 1801 So. Ashland ave. Tel. residence: Lawndale 8996

ZAHVALA.

Rock Springs, Wyo.

Podpisani se tem potom najtopeje zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nas obiskovali za časa bolezni in smrti naše ljubljene mladenke FRANCISKE TRATNIK in nam krajšali dneve dolgočasje, ter z nami sočustvovali.

Prisrčno se zahvaljujemo tudi sodrugom tuk. soc. klub št. 136, ki so podarili na dan pogreba venec svežega evetja s primernim napisom.

Zalujoči: Jurij Tratnik, oče. Mary Oblak, sestra. Anton Oblak, mož zalujoče sestre.

Svoj lastni zdravnik.

Praktičen človek je vedno pripravljen za vse potrebe. Eden izmed njih je Mr. Jos. W. Wokal. Ko je postal bolan, ni izgubil svoje glave. On pravi o tem sledeče: "Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino me je ozdravilo. Trpel sem na želodčni bolezni ter sem sklenil poskušati to zdravilo. Kakor hitro sem ga začel rabiti, sem se bolje počutil. Hvala za Trinerjevo zdravilo. Jos. W. Wokal, Belfield, N. Dak." — Pri bolezni želodeca in črev je navadno potrebno najprvo izčistiti telo v svrhu, da se odpravijo vse nesnažne stvari. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je zelo dobra izčistilna tonika, katera se naj rabi pri zapeki, nervoznosti, oslabiljenju in slabi prebavi. V lekarnah: Cena \$1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Trinerjev liniment bo dal izmučenim mišicam novo moč. Zelo dober proti revmatizmu in neuralgiji. Cena 25 in 50 c po pošti 35 in 60c.

Moderno urejena gostilna VILLAGE INN

s prostranim vrtom za izlete MARTIN POTOKAR, Ogden Ave., blizo cestno železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska števil.: 224 m.

"Ako si nameravate naročiti grafon, ali importirane slovenske grafofonске plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino. A. J. Terbovec, P. O. Frontenac, Kans.

CHAS. J. OGASEK, M. D.

PRIZNANO DOBRI ZDRAVNIK NA ZAPADNI STRANI CHICAGO.

Dasiravno že star zdravnik, vendar se do sedaj še ni nikdar posluževal oglašev. Kdor je bolan naj se zaupno obrne do njega. Kadar ste bolani, ne hodite k raznim zdravniškim mazačem; edinole zdravnik, kateri je več svoga jeloka, more ozdraviti bolnika! URADNE URE 8 do 10 dopoldan, in od 1 do 3 popoldan. Pridite na naslov: 1500 So. Crawford Ave. Telefon Lawndale-3133

PHONE, CANAL 8014

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kegljšen Bivši Martin Potokar place Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unike smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplotno priporočata JAZBEC & OMAHEN 1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

VELIKA PONUDBA

Advertisement for ZIRA cigarettes, featuring an image of a pack and text: 'Vrednosti delovnega ZIRA cigaret brez oglaševanja v časopisih... P. Lorillard Co., New York City'

Advertisement for AMERICAN STATE BANK, featuring the bank's logo and text: 'James F. Stepina, predsednik. Christian R. Walleck, I. podpreds. Emanuel Beranek, II. podpreds. Adolph J. Krasa, blagajnik. AMERICAN STATE BANK 1825—27 Blue Island Ave., blizo 18-ste ulice. CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8 1/2 zvečer, vse druge dneve pa do 5 1/2 popoldan.

Prejemamo hranilne vloge in dajemo 3% obresti letno.

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se pošteno izplača ali pa Vam vrne.

Pošiljamo:

Table with 2 columns: Amount in kron and corresponding interest rate. 10 kron za \$1.80, 200 kron za \$33.90, etc.

Stojimo v direktni zvezi s "Prvo hrvatsko posojilnico" in njenimi podružnicami. Govorimo vse slovenske jezike.

100 Kron \$16.75

VI SE TEMU ČUDITE?

Vendar pa je z obzirom na sedanje razmere v Evropi razumljivo, da cene denarja padaju v starem kraju torej to je; povod, da lahko pošiljamo denar v domovino po gornjih cenah.

POPOLNO JAMSTVO.

Slučajno, da ni bil denar bodisi iz katerega koli razloga izplačan v stari domovini, ga vam povrnemo.

Za to vam jamči ta najstarejša in največja Slovanska Banka v Ameriki

Glavnica in prebitek \$600,000.00 — Hranilne vloge \$4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS.

Ako nam pišite, pišite slovensko. — Ako pridete osebno, govorite slovensko.

Advertisement for Narodna Tiskarna, featuring text: 'Največja slovanska tiskarna v Ameriki je Narodna Tiskarna 2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill. Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni'

Advertisement for Edini slovenski pogrebnik MARTIN BARETIČIČ, 324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Large advertisement for Jos. Triner's American Bitter Wine, featuring an image of a bottle and text: 'ŠTEDENJE. Dozdeva se nepotrebno, priporočati narodu, naj si hrani svoj največji zaklad — zdravje — ki se ne da zopet tako lahko pridobiti, ako je enkrat izgubljen. In vendar vidimo pred nami nevrjetno nevarnost, kakor če bi narod vabil bolezni in smrt v svoja telesa. Hranite si svoje zdravje bolj kot svoje dolarje. Mi nudimo onim, ki so izgubili svoje dobro zdravje in ga žele zopet nazaj pridobiti. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To naravno zdravilo, obstoječe iz čistega rdečega vina in zdravilnih zelišč ima čestokrat zelo hiter in dober učinek, ako se ga redno uživa pri okorelih jetrih, zapeki, zgubi slasti, nenadni slabosti, bolečinah v čevlji, krčih, želodčnem kataru, in pri vseh boleznih, kjer je treba hitro izčiščenje telesa, ne da bi se ga otežilo. To sredstvo ojača sestav ter ga usposoblja, da deluje brez pomehanja. V boleznih želodeca, jeter in droba deluje dobro. V LEKARNAH JOS. TRINER izdelujoči kemik 1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill. Trinerjev liniment imejte vedno pri roki. Mogeče, da ga ne rabite danes, zelo dobro vam bo ustregel jutri pri olajšenju bolečin v mišicah ali sklepih. Cena 25c in 50c, po pošti 35c in 60c.'